

**مسائل اداره و نظارت بر سازمان
صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران
(تحلیل محتوای پیش نویس های قانونی)**

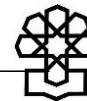
معاونت پژوهش های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات آموزش و فرهنگ

کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۷۰۴۰
اردیبهشت ماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	پیش‌نویس‌های طرح/ لایحه قانون اداره سازمان صدا و سیما
۱۴.....	روش شناسایی مسائل
۱۴.....	مسائل سازمان صدا و سیما
۱۴.....	الف) مسئله صفر: فقدان قانون
۲۷.....	ب) مسائل اصلی سازمان صدا و سیما
۳۱.....	ج) مسائل فرعی سازمان صدا و سیما
۳۴.....	جمع‌بندی
۳۵.....	منابع و مآخذ
۳۷.....	پیوست‌ها

مسائل اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران (تحلیل محتوای پیش‌نویس‌های قانونی)

چکیده

در مجموع هفت پیش‌نویس قانونی مختلف از سال ۱۳۸۰ درباره «اداره صدا و سیما» تهیه شده است؛ طرح مجلس ششم با محوریت شورای سیاستگذاری، طرح علی مطهری با محوریت هیئت‌امنا، طرح کمیسیون فرهنگی با محوریت شورای نظارت، طرح واگذاری مدیریتی شبکه‌های ورزشی، پیش‌نویس لایحه دولت با محوریت تلفیق شورای سیاستگذاری و هیئت‌امنا، طرح منسوب به سازمان صدا و سیما با محوریت تمرکز اختیارات رئیس سازمان و طرح تلفیقی کمیسیون فرهنگی با محوریت هیئت‌امنا هفت پیش‌نویس مطرح در خصوص سازمان صدا و سیماست.

این پیش‌نویس‌های هفت‌گانه منبع اصلی شناسایی مسائل سازمان صدا و سیما در این پژوهش است. برخی از این پیش‌نویس‌ها در مجلس تصویب شده اما به دلیل ایرادهای شورای نگهبان تبدیل به قانون نشده است. برخی دیگر نیز در کمیسیون تخصصی تصویب شده اما به تصویب صحن علنی مجلس نرسیده است. چند پیش‌نویس بدیل نیز در سایر نهادهای سیاستگذار یا ذی‌نفع تهیه شده اما هیچگاه به‌طور رسمی وارد چرخه قانونگذاری نشده است.

فرض اساسی پیش‌نویس‌های ارائه شده این است که وضعیت جاری و اداره بدون قانون سازمان صدا و سیما موجب ایجاد مسائلی شده است که لازم است با ابزار قانون این مسائل برطرف شود. از همین رو پیش‌نویس‌ها براساس برداشت و درک طراحان آنها از مهم‌ترین مسائلی که سازمان با آن مواجهه است تدوین شده‌اند و در هر کدام براساس ایده اساسی و محوری مورد نظر، راه‌حل‌های سیاستی برای مسائل سازمان پیش‌بینی کرده‌اند.

در گزارش پیش‌رو، روش شناسایی مسائل، تحلیل محتوا و مضمون کیفی پیش‌نویس‌های مذکور و قوانین و ضوابط مربوط است. به‌علاوه، با واکاوی احکام پیشنهادی مندرج در این پیش‌نویس‌ها، مسئله‌ای که حکم پیشنهادی برای آن ارائه شده است مورد شناسایی قرار گرفته است.

تحلیل محتوای قوانین مختلف نشان می‌دهد که مفهوم «اداره بدون قانون صدا و سیما» یا «فقدان قانون اداره» برای صدا و سیما، به‌صورت مطلق قابل استفاده نیست. بررسی قوانین اداره سازمان‌ها و وزارتخانه‌های نزدیک به موضوع مأموریت سازمان صدا و سیما مثل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نشان می‌دهد که در قانون اداره در خصوص مواردی چون اهداف و وظایف وزارتخانه، سازمان‌های تابعه و بعضاً

تشکیلات تفصیلی وزارتخانه تصمیم‌گیری شده است. در این باره، در خصوص صدا و سیما قانون یا احکام مشخصی وجود دارد، هر چند ممکن است این قوانین با ضعف و یا ابهام مواجه باشند. بنابراین مفهوم فقدان قانون تناسبی با وضعیت موجود اداره سازمان صدا و سیما را ندارد.

همچنین تحلیل محتوای پیشنویس‌های مختلف نشان می‌دهد که سه موضوع اصلی در پیشنویس‌های مختلف دغدغه اصلی طراحان و تهیه‌کنندگان پیشنویس‌های مختلف بوده و بخش عمده‌ای از احکام قانونی پیشنویس‌های مختلف به این موضوع اختصاص یافته است. این مسائل که می‌توان آنها را مسائل اصلی سازمان صدا و سیما از نظر پیشنویس‌های هفت‌گانه برشمرد عبارتند از:

۱. ناکافی بودن ساختار اداره سازمان و نامشخص بودن شرح وظایف قانونی بخشی از ساختار،

۲. ناکارآمدی شورای نظارت،

۳. نامشخص بودن نحوه فعالیت بخش خصوصی.

در کنار این سه مسئله اصلی شش مسئله دیگر سازمان صدا و سیما نیز در پیشنویس‌ها مورد توجه واقع شده است: ۱. نامشخص بودن قلمرو انحصارات سازمان و تداخل با سایر سازمان‌ها و دستگاه‌ها، ۲. ساختار بزرگ و پرهزینه سازمان، ۳. به‌روز نبودن و فقدان ضمانت اجرای خط‌مشی، ۴. ابهام در وضعیت فعالیت‌های اقتصادی سازمان، ۵. منابع مالی نامطمئن سازمان، ۶. ابهام در ماهیت حقوقی سازمان که در این پیشنویس‌ها، احکامی برای حل آنها پیشنهاد شده است.

مقدمه

نظر به تأکید اصل (۱۷۵) قانون اساسی موضوع تکلیف قانونگذار مبنی بر «خط‌مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن» پرداختن به این موضوع ضروری است، اصطلاحاً این مهم از صلاحیت‌های تکلیفی قانونگذار است. بنابراین، در دو دهه گذشته پیشنویس‌های مختلفی درباره «اداره صدا و سیما» تدوین شده است. برخی از این پیشنویس‌ها همچون طرح «اداره سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی» پیشنهادی از سوی برخی نمایندگان مجلس ششم، پس از طی مراحل بررسی، به تصویب صحن علنی نیز رسید، اما به دلیل ایرادهای شورای نگهبان تبدیل به قانون نشده است. برخی دیگر از پیشنویس‌ها نیز پس از بررسی در کمیسیون‌های تخصصی در دستور کار صحن علنی قرار گرفته‌اند لیکن هیچ‌گاه نوبت بررسی صحن به آنها نرسیده است و برخی دیگر نیز به‌عنوان پیشنویس‌های بدیل در سایر نهادهای سیاستگذار یا ذی‌نفع تهیه شده اما به هیچ‌طریق رسمی وارد فرایند قانونگذاری کشور نشده‌اند.

در متون سیاست‌پژوهی صورت‌بندی‌های مختلفی از مسائل سازمان صدا و سیما انجام گرفته است، در برخی از این صورت‌بندی‌ها مسائل «اداره و نظارت» بر سازمان صدا و سیما از «مسائل سازمان صدا و سیما» یا «مسائل ارتباطی» آن سازمان تفکیک شده است. در حالی که مسائل دسته اول ناظر و متمرکز

بر مسائل اداره و نظارت است، مسائل دسته دوم بر مسائل ارتباطی از قبیل اعتماد مخاطب، ریزش مخاطب، ذائقه‌سنجی معیوب، تقلید و نبود خلاقیت و...^۱ تمرکز دارد. باین حال و علی‌رغم اینکه به نظر می‌رسد این تفکیک فاقد مبنای درست بوده و امکان تفکیک مسائل ارتباطی از مسائل اداره و نظارت وجود ندارد، صورت‌بندی اول یعنی مسائل اداره و نظارت مبنای تدوین پیش‌نویس‌های مختلف قانونی قرار گرفته است. در ادامه این گزارش مضمون و محتوای پیش‌نویس‌های مربوط مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته تا دغدغه، مسائل و مداخله‌سیاستی مدنظر نظام حکمرانی در سطوح قانونگذاری و سیاستگذاری در این‌باره مشخص شود.

پیش‌نویس‌های طرح / لایحه قانون اداره سازمان صدا و سیما

در مجموع ۷ پیش‌نویس قانونی مختلف از سال ۱۳۸۰ درباره «اداره صدا و سیما» تهیه شده است. این پیش‌نویس‌های هفت‌گانه منبع اصلی شناسایی مسائل سازمان صدا و سیما در این تحقیق است. همان‌طور که در مقدمه اشاره شد هر یک از این پیش‌نویس‌ها سرنوشت متفاوتی داشته و روندهای قانونی مختلفی را طی کرده‌اند باین حال همه آنها در این ویژگی مشترک هستند که هیچ یک موفق نشده‌اند همه مراحل قانونی برای تبدیل شدن به قانون اداره صدا و سیما را طی کنند. در واقع این پیش‌نویس‌ها در حال حاضر به لحاظ قانونی فاقد اعتبار هستند و صرفاً از جهت ایده‌های سیاستی برای حل مسائل اداره سازمان صدا و سیما ارزش دارند. در این بخش این پیش‌نویس‌ها به همراه ویژگی‌های اصلی هر یک توصیف شده است.

الف) طرح مجلس ششم: شورای سیاستگذاری (پیوست ۱)

سوم دی‌ماه ۱۳۸۰، طرح اداره سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. این طرح، پس از طرح قانون نحوه اجرای اصل (۱۷۵) قانون اساسی در بخش نظارت که در سال ۱۳۶۹ به تصویب مجلس رسیده و در نهایت به دلیل ایرادهای شورای نگهبان در سال ۱۳۷۰ به تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده بود، تلاش کرد تا ۱۰ سال بعد برای «اداره» سازمان نیز همچون مسئله «نظارت» قانون وضع کند.

طرح مجلس ششم ۹ ماده دارد که درباره ماهیت حقوقی سازمان، ارکان سازمان، ترکیب، عزل و نصب اعضا و شرح وظایف و اختیارات آنها، بار مالی اجرای طرح و لغو قوانین مغایر، احکامی پیش‌بینی کرده است.

۱. رویکرد دوم، در گزارش‌های مختلف درباره مسائل صدا و سیما مرسوم است. برای مثال: محسنیان، سیدعلی (۱۳۹۰)، آشنایی با دستگاه‌ها، چالش‌ها و قوانین حوزه رسانه، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۲۱۴۹ بسته اجرایی ماده (۲۱۷) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، مصوب هیئت وزیران. درحالی‌که گزارش زیر از جمله گزارش‌هایی است که با رویکرد اول تهیه شده است: امین طیب‌طاهر، بهنام یآوری و جواد جواهری (۱۳۹۵). رسانه ملی؛ وضع موجود، مسائل و راهکارها، تهران، پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت.

با این حال تمرکز اصلی طرح مجلس ششم بر شرح وظایف و اختیارات رکن شورای سیاست‌گذاری سازمان است. به عبارت دیگر طرح مجلس ششم را می‌توان «طرح شورای عالی سیاست‌گذاری» نیز نامید.

درواقع هدف اصلی این طرح افزودن نهاد جدیدی با نام شورای عالی سیاست‌گذاری به ساختار اداره سازمان صدا و سیماست. به همین دلیل نیز بخش عمده مواد و تبصره‌های طرح در خصوص ساختار و شرح وظایف این نهاد است.^۱ علاوه بر این در طرح مجلس ششم، وظایف و اختیارات ریاست سازمان براساس قانون خط‌مشی و قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما پیش‌بینی شده است. به این ترتیب طرح مجلس ششم عملاً قانون اساسنامه را به لحاظ حقوقی معتبر فرض کرده است.

مطابق با این طرح، شورای عالی سیاست‌گذاری صدا و سیما «بالاترین مرجع «سیاست‌گذاری»، «برنامه‌ریزی» و «تعیین خط‌مشی‌های اساسی» سازمان در امور «تولید و پخش برنامه»، «تولید و پخش اخبار»، «گسترش شبکه‌ها»، «سازمان و نیروی انسانی» و «الگوی توسعه فنی» تعیین شده است.^۲ به عبارت دیگر شورای سیاست‌گذاری تبدیل به مهم‌ترین نهاد اداره در سازمان صدا و سیما می‌شود.

ترکیب اعضای شورا ۱۰ نفر در نظر گرفته شده است؛ ۳ نفر برای قوه مقننه (صاحب‌نظران و کارشناسان امور فرهنگی و رسانه‌ای با تصویب مجلس)، ۳ نفر از قوه مجریه (اعضای هیئت دولت)، ۳ نفر از قوه قضائیه (حقوق‌دانان و صاحب‌نظران به معرفی رئیس قوه) به همراه ریاست سازمان.^۳ در واقع ترکیب با اکثریت نهادهای انتخابی تعیین شده است. نکته مهم در این میان وجود یک نماینده برای رهبری در شورای عالی سیاست‌گذاری است که همان ریاست سازمان است.

برای شورای سیاست‌گذاری سه مأموریت در نظر گرفته شده است:

الف) تدوین و تصویب سیاست‌های کلی،

ب) تهیه و تصویب آیین‌نامه‌های تولید و پخش،

ج) بازنگری در اساسنامه سازمان.^۴

تعیین این مأموریت‌ها در کنار پیش‌بینی «شورای عالی سیاست‌گذاری» به‌عنوان بالاترین مرجع تصمیم‌گیری و الزام رئیس سازمان به اجرای مصوبات شورای مذکور^۵، در عمل به‌معنای احیای مدل شورای سرپرستی با عنوان جدید در قالب این طرح است. به این ترتیب سازمان صدا و سیما بار دیگر زیر نظر سه قوه اداره خواهد شد با این تفاوت که براساس طرح جدید به‌جای یک نماینده از هر قوه، سه نماینده حضور دارند. به همین دلیل نیز قانون اساسنامه می‌تواند در این طرح تنفیذ شود چراکه قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما براساس محوریت شورای سرپرستی تهیه شده و در طرح جدید شورای

۱. مواد (۳)، (۴) و بند «ب» ماده (۶).

۲. ماده (۲).

۳. ماده (۳).

۴. ماده (۴).

۵. بند «ب» ماده (۶) و تبصره آن.

سیاستگذاری جایگزین شورای سرپرستی شده است.

طرح مجلس ششم با ایرادهای متعدد شورای نگهبان از جمله مغایرت با اصل (۱۷۵) قانون اساسی و نظریه تفسیری مربوط^۱ مواجه شد (پیوست ۲)؛ به گونه‌ای که شورای نگهبان به همه بندهای مصوبه مجلس ایراد گرفت تا امکان اصلاح یا اصرار مجلس بر مصوبه خود نیز عملاً منتفی شود و طرح کنار گذاشته شود.^۲

ب) طرح علی مطهری: هیئت‌امنا (پیوست ۳)

پیش‌نویسی که به طرح علی مطهری مشهور شده است، در سه مجلس هشتم، نهم و دهم به مجلس ارائه شده است. در سال چهارم مجلس هشتم، پس از تصویب یک فوریت طرح در صحن علنی، نتوانست برای تصویب نهایی به صحن علنی مجلس بازگردد. طرح مزبور که به استناد ماده (۱۳۷) در مجلس نهم مجدداً اعلام وصول و در مسیر قانونگذاری قرار گرفت نیز با وجود بررسی طرح در کمیسیون فرهنگی و چاپ پیشنهادهای نمایندگان، برای بررسی نهایی به صحن علنی نیامد. این نکته و همچنین تولد طرح همزاد (موسوم به طرح کمیسیون فرهنگی) بخشی از واقعیت‌های سیاستگذاری و قانونگذاری در خصوص صدا و سیماست و این پرسش را طرح می‌کند که چگونه طرحی که یک فوریت‌اش به تصویب می‌رسد و از حیث آیین‌نامه داخلی^۳ باید خارج از نوبت مورد بررسی و تصویب کمیسیون‌های فرعی و اصلی قرار گیرد و پس از چاپ گزارش کمیسیون خارج از نوبت در دستور کار مجلس (صحن علنی) قرار گیرد، به سرانجام روشنی نمی‌رسد.

در سامانه قوانین مجلس شورای اسلامی نخستین تاریخی که این طرح چاپ شده است به سال چهارم مجلس هشتم یعنی ۱۳۹۰ بازمی‌گردد. آخرین تاریخ چاپ این طرح نیز سال اول دوره دهم در سال ۱۳۹۶ است. چاپ نخست این طرح حاوی ۱۴ ماده است که در نسخه آخر به ۲۷ ماده رسیده و مواد افزوده شده و الحاقی پسینی عمدتاً شامل موارد مالی است. این طرح در خصوص ماهیت حقوقی سازمان، خط‌مشی، ارکان سازمان و شرح وظایف آن، شورای نظارت بر سازمان، واگذاری شرکت‌های وابسته به سازمان، فعالیت رادیو و تلویزیون خصوصی، منابع مالی و اعتباری سازمان، صندوق بازنشستگی و اعتبار و دیگر قوانین موضوعه، تصمیم‌گیری کرده است.

هیئت‌امنا نقطه مرکزی و محور طرح علی مطهری است که جایگزین شورای سیاستگذاری در طرح مجلس ششم شده است با این تفاوت که مطهری تلاش کرده است از طریق انتخاب هیئت‌امنا توسط رهبری،

۱. «مطابق اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی در نظام جمهوری اسلامی ایران صدا و سیما زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری می‌باشد. بنابراین سیاستگذاری، هدایت و تدابیر لازم در همه ابعاد خصوصاً در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور در همه شئون و مراتب که در صدر اصل مذکور به آن اشاره شده است از اختیارات اختصاصی آن مقام می‌باشد.»

۲. شورای نگهبان مطابق نظر شماره ۳۰۸۹/۲۱/۸۰ مورخه ۱۳۸۰/۱۰/۲۷ (پیوست ۲) در خصوص استناد بند «الف» ماده (۶) مصوبه مجلس شورای اسلامی به دو قانون خط‌مشی و اصول کلی برنامه‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و قانون اساسنامه این سازمان مقرر داشته است؛ برخی از مواد دو قانون مذکور با اصل (۱۷۵) و بند «۱» و جزء «ج» بند «۶» اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی مغایرت دارد.

۳. ماده (۱۶۰) - طرح‌ها و لوایح یک فوریتی یک شورای است و پس از وصول گزارش کمیسیون، خارج از نوبت در دستور کار مجلس قرار می‌گیرد و یک نوبت درباره آن شور به عمل می‌آید، بدین ترتیب که ابتدا نسبت به اصل و سپس در باب ماده واحد یا هر یک از مواد مذاکره و أخذ رأی می‌شود.

ایرادهای طرح مجلس ششم را برطرف کند.^۱ علاوه بر این تصمیم‌گیری در خصوص سایر موضوع‌های مهم سازمان از جمله منابع مالی و اموال و دارایی‌ها و همچنین فعالیت‌های اقتصادی سازمان و فعالیت بخش خصوصی از دیگر ویژگی‌های برجسته طرح علی مطهری است که در طرح مجلس ششم نیست. در این طرح سازمان به لحاظ حقوقی، سازمان مستقل معرفی شده است که معنای حقوقی این اصطلاح عدم شمول قوانین و مقررات عمومی درباره سازمان صدا و سیما است.^۲ خلاصه‌ای از قانون خطمشی به‌عنوان خطمشی سازمان در ماده (۲) این طرح ارائه شده است که فاقد هرگونه نوع‌آوری، تغییر و تحول نسبت به قانون خطمشی مصوب سال ۱۳۶۱ است. هرچند در طرح اولیه علی مطهری بخش خطمشی وجود ندارد، لیکن در نسخه بعدی این موضوع به آن افزوده شده است. قلمرو انحصار سازمان محدود به فعالیت‌های رادیو و تلویزیونی دارای قابلیت انتشار فراگیر در داخل و خارج، شده است،^۳ هیئت امنا به‌عنوان رکن جدید، وظایف اصلی اداره سازمان را به‌عهده دارد و رئیس سازمان نقش دبیر هیئت امنا و رئیس هیئت‌مدیره را دارد.

در طرح‌های ثبت شده علی مطهری برای سازمان صدا و سیما هیئت‌مدیره نیز در نظر گرفته شده است. با این حال در آخرین مصوبه‌ای که از آن طرح به صحن علنی ارائه شده است، هیئت‌مدیره حذف شده که می‌تواند به معنای اصلاح این مورد از سوی طراح یا طراحان باشد.^۴ نقش شورای نظارت نیز طرح علی مطهری اصلاح شده و شورای نظارت به‌عنوان بازرس هیئت‌امنا و بازوی نظارتی این رکن در نظر گرفته شده است که بر حسن اجرای مصوبات هیئت امنا نظارت دارد. طبق این طرح همه بخش‌های سازمان به غیر از پخش باید به بخش غیردولتی واگذار شود. اجازه تأسیس رادیو و تلویزیون در چارچوب مقررات هیئت امنا توسط بخش خصوصی دیگر ویژگی مهم طرح علی مطهری است. منابع مالی سازمان طبق طرح علی مطهری از بودجه عمومی، تبلیغات بازرگانی، واگذاری حقوق مادی مالکیت معنوی، کمک، فروش اموال تأمین می‌شود. از همین رو منابع تأمین مالی سازمان در طرح علی مطهری به نوعی به رسمیت شناختن وضعیت موجود است. در این طرح صندوق بازنشستگی کارکنان سازمان، دارای شخصیت حقوقی مستقل در نظر گرفته شده و دولت مکلف به تأمین اعتبارات مورد نیاز آن شده است و در نهایت طرح علی مطهری قوانین اساسنامه، اداره و نظارت را لغو و قانون خطمشی و ماده واحده سال ۱۳۸۸ را معتبر دانسته است.

ج) طرح کمیسیون فرهنگی: شورای نظارت (پیوست ۴)

به فاصله سه ماه از تصویب یک فوریت طرح علی مطهری در مجلس هشتم، طرح دیگری در تاریخ

۱. ماده (۵) و تبصره آن.

۲. ماده (۱).

۳. ماده (۳).

۴. طرح مصوب کمیسیون فرهنگی (پیوست ۷) که در ادامه این گزارش تحلیل خواهد شد.

۱۳۹۰/۸/۲ با عنوان طرح اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران با قید یک فوریت تصویب می‌شود. این طرح در تاریخ ۱۳۹۱/۴/۷ و در سال اول مجلس نهم بار دیگر به صحن مجلس ارائه می‌شود و در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۲۱ برای سومین بار در سال اول مجلس دهم به مجلس ارائه شده است. این طرح همزاد طرح علی مطهری است و معمولاً با فواصل چند ماهه از یکدیگر در مجلس ارائه شده است. نکته عجیب ماجرا این است که هر دو طرح در مجلس با قید فوریت تصویب شده اما هیچ کدام نتوانسته است به تصویب نهایی مجلس برسد.

نام نمایندگانی چون نوباوه، فرهنگی و پژمانفر به‌عنوان نخستین امضاکنندگان این طرح در ادوار مختلف مجلس به چشم می‌خورد. این طرح که به دلیل تعدد نمایندگان ارائه‌کننده آن به طرح کمیسیون فرهنگی مجلس مشهور است، ۴۰ ماده دارد و با محوریت شورای نظارت تنظیم شده است. این طرح در موارد متعددی تثبیت وضع موجود بوده باین‌حال تلاش کرده است تا شورای نظارت را به رکن اصلی تصمیم‌گیری و اداره سازمان تبدیل کند. همچنین در این طرح در خصوص ماهیت حقوقی سازمان و مسائل مربوط به قلمرو انحصار سازمان نیز احکامی ارائه شده است که عمدتاً با محوریت حفظ و تثبیت وضع موجود سازمان است.

طبق این طرح ماهیت حقوقی سازمان مؤسسه دولتی دارای شخصیت حقوقی مستقل در نظر گرفته شده است.^۱ در واقع سازمان را تابع مقررات حاکم بر مؤسسات دولتی دانسته است مگر در مواردی که در طرح برای آن حکم مشخصی آمده باشد. طرح همچنین انحصار پخش برنامه‌های رادیو و تلویزیونی، تأسیس فرستنده و استفاده از امکانات ماهواره برای پخش را در اختیار صدا و سیما قرار داده است. خط‌مشی سازمان در این طرح نیز گزیده قانون خط‌مشی مصوب سال ۱۳۶۱ است، طرح در رویکردی قابل تأمل ابتدا به وظایف سازمان پرداخته و در مواد متعددی وظایف جاری سازمان را به همراه اختیارات این سازمان برشمرده است. ماده (۸) این طرح اختیارات بسیار وسیعی از تأسیس شهرک سینمایی تا تربیت نیروی کارآمد را برای سازمان در جهت انجام وظایف خود در نظر گرفته است. رویکرد حاکم بر حوزه اختیارات سازمان کاملاً عکس طرح علی مطهری است. باین‌حال رئیس سازمان در این طرح نیز در نقش دبیر شورای نظارت معرفی شده^۲ و به نوعی مجری مصوبات شورای نظارت است.^۳ هرچند طراحان تلاش کرده‌اند با دادن برخی از وظایف به ریاست سازمان، جایگاه او را تقویت کنند. جایگاه شورای نظارت در این طرح معادل شورای سیاست‌گذاری طرح مجلس ششم، هیئت امنای طرح علی مطهری و ترکیب وظایف هیئت امنای و شورای نظارت در پیش‌نویس لایحه دولت است. بنابراین در این طرح نیز رکن دیگری غیر از ریاست سازمان برای اداره سازمان در نظر گرفته شده است.

۱. ماده (۱) و تبصره ذیل آن.

۲. ماده (۱۲).

۳. ماده (۲۳).

زیرا رئیس باید برای انجام امور اجرایی مانند ساختار و تشکیلات، بودجه، امور قراردادی و طرح‌های الف ویژه، مصوبه شورای نظارت را داشته باشد. همچنین این شورا علاوه بر موارد نظارتی، می‌تواند دستور توقف پخش و تولید برنامه بدهد و در صورت استنکاف کارکنان، برای آنها مجازات هم تعیین شده است. از این رو چنین ورودی بسیار بیش از شورای نظارت فعلی است و پا را از حوزه نظارت عرفی، فراتر می‌گذارد. یکی از موارد مهم دیگر این طرح اختصاص یک ماده به حقوق شهروندان و در نظر گرفتن سازوکاری برای شکایت نسبت به مواردی است که پخش برنامه‌ها موجب هتک حرمت آنها شده است که عملاً تکرار مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام است.^۱

در این طرح نحوه هزینه‌کرد منابع در سازمان از شمول قانون محاسبات عمومی مستثنی شده^۲ و منابع درآمدهای سازمان شامل همان موارد طرح علی مطهری است^۳ و مثل همان طرح مقرراتی را در خصوص نحوه تأمین املاک و اموال مورد نیاز سازمان وضع کرده و فعالیت‌های اقتصادی سازمان را در موارد متعددی ممنوع کرده است و همان احکام طرح علی مطهری در خصوص صندوق بازنشستگی را تکرار کرده است. اما برخلاف آن طرح همه قوانین پیشین را لغو کرده است.^۴

د) پیش‌نویس لایحه دولت، تلفیق شورای سیاست‌گذاری، هیئت امنای و شورای نظارت در اداره سازمان (پیوست ۵)

پیش‌نویس لایحه قانون خط‌مشی، نحوه اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران اگرچه در کمیسیون فرهنگی دولت تهیه شده است اما هیچ‌گاه به‌عنوان لایحه به مجلس ارائه نشده است. نسخه‌های مختلفی از این پیش‌نویس وجود دارد که در این گزارش پیش‌نویس دارای ۵۱ ماده مبنای توصیف و تحلیل قرار گرفته است.

پیش‌نویس دولت دارای هفت فصل با موضوع‌های زیر است:

تعاریف، خط‌مشی و اصول حاکم بر سازمان، حدود قانونی در پخش‌های صدا و سیما، تشکیلات سازمان، تنظیم مقررات پخش‌های رادیو و تلویزیونی، امور اداری، استخدامی، مالی و معاملاتی سازمان و سایر موارد.

مقدمه توجیهی پیش‌نویس دولت که نسبت به سایر پیش‌نویس‌ها مفصل‌تر نیز نوشته شده است ذهنیت تهیه‌کنندگان پیش‌نویس را نشان می‌دهد. بر این اساس و با اصلاح قانون اساسی تغییراتی در نحوه اداره سازمان صدا و سیما ایجاد شده است. مدیریت متمرکز سازمان، عزل و نصب ریاست سازمان

۱. ماده (۲۴).

۲. ماده (۲۵).

۳. ماده (۲۶).

۴. ماده (۴۰).

توسط رهبری و واگذاری مسئولیت نظارت بر سازمان به شورای مرکب از نمایندگان سه قوه مواردی است که در قانون اساسی مشخص شده است. باین حال تعیین وضعیت سه موضوع ۱. خطمشی، ۲. ترتیب اداره و ۳. نحوه نظارت بر سازمان به قانون جدید واگذار شده است که باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

پیش‌نویس سپس به این موضوع اشاره می‌کند که در زمان نصب نخستین رئیس سازمان توسط رهبری، شورایی تحت عنوان شورای سیاستگذاری توسط ایشان تشکیل شده است که وظیفه آن تعیین سیاست‌های کلان سازمان بوده است. اعضای این شورا نیز توسط رهبری منصوب شدند. فحوی مقدمه توجیهی پیش‌نویس چنین می‌رساند که این شورا علاوه بر وظیفه سیاستگذاری وظیفه نظارت بر سازمان را نیز برعهده دارد چراکه مطابق با متن مقدمه توجیهی پس از تصویب قانون نحوه اجرای اصل (۱۷۵) قانون اساسی در بخش نظارت در سال ۱۳۷۰ در مجمع تشخیص مصلحت نظام «عملاً دو شورا بر سازمان نظارت می‌کردند: شورای سیاستگذاری منصوب رهبری که ناظر بر سیاست‌های کلان بود و شورای نظارت مرکب از نمایندگان قوای سه‌گانه با وظایف و اختیارات نظارتی مبهم».

البته در نتیجه این تداخل و همچنین به دلیل خلأهای قانونی در خصوص حدود وظایف و اختیارات رئیس سازمان، در سال ۱۳۷۳ رهبری با درخواست رئیس سازمان، شورای سیاستگذاری را منحل و اجرای وظایف شورای سرپرستی را به‌طور موقت به‌عهده رئیس سازمان قرار دادند. در اینجا پیش‌نویس دولت بر موقتی بودن انتقال وظایف شورای سرپرستی به ریاست سازمان تأکید دارد و پاسخنامه رهبری به ریاست سازمان در متن مقدمه توجیهی آورده است:

«تا وقتی تکلیف این کار به‌طور قطعی معین نشده است، رئیس سازمان وظایف قانونی شورای سرپرستی سابق را عهده‌دار گردد». مقدمه توجیهی پیش‌نویس لایحه دولت همین مسئله را مهم‌ترین دلیل تهیه پیش‌نویس دانسته و بر این نکته اشاره می‌کند که با گذشت بیش از ۲۲ سال از این مسئله و بروز آسیب‌های متعدد و کلان در نحوه اداره سازمان از جمله تمرکز وظایف و اختیارات متعارض اجرایی و نظارتی، نبود حدود محتوایی روشن برای برنامه‌ها، خلط کارویژه‌های رادیو و تلویزیون‌های عمومی و تجاری، ابهام در پاسخگویی سازمان و ناکارآمدی شورای نظارت، بلااجرا ماندن برخی وظایف نظارتی شورای سرپرستی و بروز مستمر مسائل و معضلات مرتبط با طولانی شدن روند تعیین تکلیف قطعی وظایف واگذار شده رفع این خلأ قانونی و پاسخ به این معضلات اجتناب‌ناپذیر است.

پیش‌نویس دولت سه حوزه خطمشی، نحوه اداره و نحوه نظارت را مورد توجه قرار داده است و تلاش کرده است تا متناسب با مسئله‌شناسی خاصی برای سازمان خطمشی تعیین شود و مشکل تمرکز در سیاستگذاری، مدیریت و اجرا و نظارت بر سازمان حل شود. در حوزه خطمشی با فضایی ایجابی، تلاش نویسندگان پیش‌نویس دولت، بیشتر مبتنی بر تغییر رویکرد صدا و سیما در حوزه محتوایی از فضای ملی و بومی به مدرن است و علاوه بر برخی مواردی که در قانون خطمشی و اصول برنامه‌های

صدا و سیما وجود دارد، مواردی همچون تکثر و تنوع، پاسداشت حقوق شهروندی، توسعه‌یافتگی و همزیستی مسالمت‌آمیز وجود دارد.^۱ در اینجا برای تبیین این اختلاف رویکرد، به‌عنوان مثال می‌توان مشاهده کرد، جای آوردن عبارت «سبک زندگی ایرانی - اسلامی» از عبارت «سبک زندگی سالم و توأم با معنویت» استفاده می‌شود.^۲

«حدود قانونی در پخش‌های صدا و سیما» فصلی در حوزه سلبی است که مبنای آن برطرف کردن نقدهایی است که سال‌هاست به این سازمان در حوزه محتوایی می‌شود این پیش‌نویس می‌خواهد خلأ قواعد ناظر بر حدود محتوایی برنامه‌ها را رفع کند. بندهای این فصل عبارت است از حریم خصوصی، حرمت اشخاص، مالکیت‌های فکری، تبلیغات تجاری، امنیت ملی، اسرار دولتی و مذاکرات غیرعلنی، مقدسات عمومی، اخلاق عمومی و نظم عمومی که در همه این موارد در فضای سیاسی و نخبگانی، نقدهایی به صدا و سیما وجود دارد.^۳ هرچند در اینجا از سلسله‌مراتب مسئولیت و جرم‌انگاری غفلت می‌شود، با این حال این بخش از تمایزات این پیش‌نویس با سایر پیش‌نویس‌هاست.

در حوزه‌های اداره و نحوه نظارت هم سازوکار تشکیلاتی پنج رکنی طراحی شده است.^۴ رکن نخست، هیئت‌امنایی با عضویت سران قوا و ریاست رئیس‌جمهور و دبیری رئیس سازمان است که بیانگر نوعی هیئت‌امنای مقتدر است که در سال صرفاً دوبار تشکیل جلسه می‌دهد و البته مصوبات آن نه تنها ضمانت اجرای بسیار بالایی دارد، می‌تواند الزامی بر اجرای مصوبات سایر ارکان به‌وسیله رئیس سازمان باشد.^۵ هم‌زمان در اینجا رکنی با نام شورای سیاستگذاری به ریاست رئیس سازمان هم آورده شده است که متشکل از چهار عضو صدا و سیمایی و سه صاحب‌نظر منتخب سه شورای عالی انقلاب فرهنگی، امنیت ملی و فضای مجازی است. ترکیب این شورا بیانگر شأن مشورتی آن است که سیاستگذاری محتوایی صدا و سیما هم با مشارکت صاحب‌نظران شوراها بالادستی باشد و هم رویکردی همدلانه اتخاذ شود و در این فرایند قدری از تمرکز سیاستگذاری کاسته و بر کیفیت سیاستگذاری افزوده شود.^۶ رکن سوم رئیس سازمان است که این پیش‌نویس او را بیشتر مجری مصوبات هیئت‌امنا و دبیر جلسات آن می‌بیند.^۷ رکن چهارم هم شورای نظارت است که مطابق اصلاح قانون اساسی سال ۱۳۶۸ و حذف شورای سرپرستی ایجاد شده است و شأن نظارتی دارد. به‌علت وجود کشمکش بر سر نوع این نظارت و براساس قرائت

۱. مواد (۲) تا (۱۰).

۲. بند «۸» ماده (۷).

۳. مواد (۱۱) تا (۳۶).

۴. ماده (۲۷).

۵. مواد (۱۱) تا (۲۶).

۶. مواد (۲۸) تا (۳۰).

۷. مواد (۳۱) و (۳۲).

۸. ماده (۳۳).

حاکم فعلی نظارت این شورا چندان برای سازمان الزام‌آور نیست. این پیش‌نویس تلاش می‌کند نظارت شورا را از حالت استطلاعی به استصوابی تبدیل کند و به اختیارات این شورا، دستور دادن برای توقف یا پخش برنامه، اصلاح عملکرد و پخش پاسخ اشخاص افزوده می‌شود.^۱

در ارزیابی رابطه سه رکن ذکر شده و رکن رئیس سازمان در پیش‌نویس دولت، می‌توان به این نتیجه رسید که در اینجا تلفیقی از همه مسیرهای موجود در پیش‌نویس‌های دیگر اتخاذ شده است تا به صورت حداکثری از تمرکز و اختیارات رئیس کاسته شود، یعنی هم مجموعه دارای هیئت‌امنایی متشکل از سران قوا می‌شود که این بازگشت به ایده شورای سرپرستی است، هم به نوعی مشابه پیش‌نویس منسوب به صدا و سیما، شورای عالی سیاستگذاری خواهد داشت و هم مشابه طرح کمیسیون فرهنگی، قدرت هیئت نظارت در آن به شدت افزایش می‌یابد.

پیش‌نویس دولت، رکن پنجمی را هم برای سازمان در نظر گرفته است که می‌خواهد انحصار و تک صدایی در حوزه‌های پخش رادیو تلویزیونی را رفع کند و آن «کمیته تنظیم مقررات» است.^۲ این کمیته قرار است به رادیو و تلویزیون‌های خصوصی مجوز بدهد و بر آنها نظارت کند. ترکیب کمیته پیشنهادی شامل معاون مربوطه رئیس سازمان و یک قاضی است و در کنار این دو، پنج نفر عضو دولتی، قرار داده می‌شود. در اینجا علاوه بر تأیید امکان فعالیت بخش خصوصی، عملاً قدرت رگولاتوری این حوزه از صدا و سیما به دولت منتقل می‌شود.^۳

پیش‌نویس لایحه در دیگر مواد، همچنین تلاش کرده است بین کارویژه‌های عمومی و تجاری سازمان تفکیک قایل شده و سازوکاری را برای تنظیم مقررات انواع پخش‌های رادیو و تلویزیونی در نظر بگیرد و از نحوه تأمین بودجه و منابع مالی سازمان رفع ابهام کند. در کل، سه محور اصلی این پیش‌نویس، تأمین حقوق مخاطبان، تنظیم روابط سازمان با قوای سه‌گانه و رفع انحصار پخش رادیو و تلویزیونی است.

هـ) طرح غیررسمی و منسوب به سازمان صدا و سیما: مدیریت متمرکز به همراه شورای عالی سیاستگذاری (پیوست ۶)

در کنار پیش‌نویس‌هایی که نمایندگان مجلس یا دولت تهیه کرده است، خود سازمان صدا و سیما نیز اقدام به تهیه پیش‌نویس کرده است. به دلیل اینکه این پیش‌نویس فاقد شناسنامه بوده و به صورت رسمی از سوی سازمان ارائه نشده است و همچنین در ادوار زمانی مختلفی نسخه‌های متفاوتی از آن ارائه شده است. در این گزارش یک مورد از این پیش‌نویس‌ها که به پیوست ارائه شده است، با عنوان پیش‌نویس غیررسمی مورد استناد قرار گرفته است. «طرح اداره صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران موسوم به

۱. ماده (۳۷).

۲. ماده (۲۷).

۳. ماده (۴۲).

طرح سازمان صدا و سیما» دارای ۲۸ ماده است. از مواد مهم متمایز این پیش‌نویس، ماده (۲۶) آن با موضوع مالکیت فکری تولیدات صدا و سیماست. محوریت این طرح تثبیت وضعیت موجود سازمان است. در این طرح نیز نهادی با عنوان شورای عالی سیاستگذاری سازمان پیش‌بینی شده است که وظیفه آن تهیه و تدوین پیشنهادهای راهبردی، سیاست‌های کلان در امور محتوایی برنامه‌ها و تدوین اصول حاکم بر برنامه‌های توسعه است. اختیارات این شورا کاملاً تلفیق هیئت امنای و شورای عالی سیاستگذاری در طرح‌های دیگر است، با این تفاوت که بیشتر مبنایی ناظر به اجرا دارد تا اینکه در پی نظارت باشد.

پیش‌نویس طرح تهیه شده سازمان صدا و سیما در واقع نشان‌دهنده خواسته‌های مهم سازمان در بخش‌های مختلف از جمله مالکیت فکری و معنوی، فضای مجازی و نحوه اداره سازمان است و از همین رو راه‌حل‌ها و ابزارهای سیاستی استفاده شده در این پیش‌نویس با سایر پیش‌نویس‌ها تفاوت‌های زیادی دارد. با این حال نقطه مشترک بسیار مهم طرح تهیه شده توسط سازمان صدا و سیما با سایر طرح‌ها و لوایح، پذیرش ساختار شورای عالی سیاستگذاری سازمان است. با این تفاوت که اعضای آن از سوی قوه یا شوراهای بالادستی نیستند، بلکه همگی منصوب رهبری هستند.

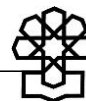
اگرچه وظایف در نظر گرفته شده برای شورای عالی سیاستگذاری سازمان محل تأمل است، مرور وظایف این شورا نشان می‌دهد تضعیف تمرکز مدیریتی، پیامد محتوم آن است و البته در اینجا به‌سادگی از کنار مسئله رسیدگی به تخلفات و شکایات عبور شده است. با وجود این، وظایف مشخص شده، نشان‌دهنده نوعی پذیرش عمومی برای ایجاد ساختاری برای سیاستگذاری در سازمان صدا و سیماست. همچنین در بخش واگذاری اموال سازمان میان این طرح و سایر طرح‌ها شباهت و یکسانی وجود دارد.

از فحوای متن پیشنهادی سازمان چنین برداشت می‌شود که با وجود گشودگی بسیار بالا نسبت به شورای عالی منصوب رهبر، از ورود سایر دستگاه‌ها به‌شدت نگران است و تلاش می‌کند وضع موجود رابطه با سایر قوا را تثبیت کند. البته در این پیش‌نویس، در زمینه اختلاف‌ها با سایر دستگاه‌ها و افراد مثلاً در موضوع پرداخت مالیات و عوارض شهرداری و یا مالکیت فکری، تلاش شده است منافع سازمان در مواد پیشنهادی لحاظ شود.

و) طرح مصوب کمیسیون فرهنگی؛ تلفیق طرح‌ها بر محور هیئت‌امنا (پیوست ۷)

در تاریخ ۱۵ مهرماه سال ۱۳۹۷ کمیسیون فرهنگی مجلس گزارش خود را از بررسی طرح صدا و سیما به صحن علنی مجلس ارائه کرده است. مطابق با متن این گزارش، کمیسیون فرهنگی دو طرح مختلف را به دلیل مشترک بودن موضوع ادغام کرده و پس از بررسی آن در کمیته‌های فرعی و صحن کمیسیون فرهنگی برای تصویب نهایی به صحن ارائه کرده است.

طرح مصوب کمیسیون فرهنگی به‌رغم گذشت بیش از یک‌سال و نیم از ارائه گزارش آن به صحن علنی مجلس، مورد بررسی قرار نگرفته است. در واقع این طرح، با محوریت طرح علی مطهری و تلفیق

آن با بخش‌های از سایر طرح‌هاست. محوریت طرح مصوب کمیسیون فرهنگی ایجاد انحصار برای صدا و سیما در موضوع صوت و تصویر فراگیر^۱، ایجاد رکن هیئت‌امنا^۲، همچنین اجازه فعالیت به بخش در حوزه رادیو و تلویزیون^۳ و برون‌سپاری و کوچک‌سازی^۴ است.

طرح مصوب کمیسیون فرهنگی نیز ۲۲ ماده دارد و ماهیت حقوقی سازمان را مؤسسه حقوقی مستقل تابع قوانین و مقررات حاکم بر مؤسسات دولتی تعریف کرده است.^۵ این طرح همچنین برای سازمان سه رکن هیئت‌امنا، رئیس و شورای نظارت در نظر گرفته است. در واقع این طرح، ایده هیئت‌مدیره طرح مطهری به‌علت مشابهت کامل با شورای معاونین در جلسات کمیته فرعی کمیسیون حذف شده است. مهم‌ترین تفاوتی که هیئت‌امنای این طرح با طرح علی مطهری دارد، تغییر ترکیب اعضای آن است که در اینجا رئیس سازمان هم عضو هیئت‌امنا شده است و هیچ توصیه‌ای هم برای انتخاب چهار نفر دیگر به‌وسیله مقام رهبری وجود ندارد.^۶ شورای نظارت در این طرح هم مشابه وضع موجود و صرفاً نظارتی غیرالزام‌آور برای سازمان محسوب می‌شود و قرار است در نهایت به‌مثابه «بازرس هیئت‌امنا» عمل کند.^۷ در واقع تلاش شده با واسطه قدرت حداکثری هیئت‌امنا، جایگاه شورای نظارت تقویت شود. تغییر مهم دیگر در اینجا هم الزام دستگاه‌های اداری و قضایی به استعلام از شورای نظارت در رسیدگی به پرونده‌های مربوط به سازمان است.^۸ این تغییر که فرایندهای قضایی معمول را طولانی‌تر می‌کند، در واقع باز هم تلاشی برای تقویت جنبه الزام‌آوری نظارت شورا بر سازمان به‌واسطه قدرت مراجع قضایی است. تغییر مهم دیگر طرح کمیسیون، در بحث صدور مجوز و تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر فضای مجازی است که در طرح‌های دیگر نیست و بر مبنای دستور رهبری به شورای عالی فضای مجازی، در این طرح افزوده شده است.^۹ تأکید بر انحصار صدا و سیما، تعریف صوت و تصویر فراگیر مجازی و تقسیم کار بین صدا و سیما و وزارتین ارتباطات و فناوری اطلاعات و فرهنگ و ارشاد اسلامی اساس افزوده شدن این ماده است. تغییر دیگر این طرح نسبت به طرح مطهری را می‌توان افزوده شدن خط‌مشی به آن دانست که در واقع از طرح کمیسیون فرهنگی به این طرح افزوده شده است تا قانون خط‌مشی مصوب سال ۱۳۶۱ هم در آخرین ماده طرح از اعتبار ساقط شود.^{۱۰}

۱. ماده (۲).
۲. مواد (۴)، (۵) و (۶).
۳. ماده (۱۴).
۴. ماده (۱۳).
۵. ماده (۱).
۶. ماده (۵) و تبصره آن.
۷. ماده (۹).
۸. تبصره «۸» ماده (۹).
۹. ماده (۳) و سه تبصره آن.
۱۰. ماده (۲۲).

روش شناسایی مسائل

نقطه مشترک این پیش‌نویس‌ها، «اداره» سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران است. در واقع هریک از پیش‌نویس‌ها به این پرسش واحد پاسخ داده‌اند که اداره سازمان صدا و سیما باید چگونه باشد؟ در نتیجه فرض اساسی پیش‌نویس‌های ارائه شده این است که وضعیت جاری و اداره بدون قانون سازمان صدا و سیما موجب ایجاد مسائلی شده است که باید با ابزار قانون این مسائل برطرف شود. از همین رو پیش‌نویس‌ها براساس برداشت و درک طراحان آنها از مهم‌ترین مسائلی که سازمان با آن مواجهه است نوشته شده است و در هریک از پیش‌نویس‌ها براساس ایده اساسی و محوری مورد نظر، راه‌حل‌های سیاستی برای مسائل سازمان در نظر گرفته شده است.

در این گزارش مسائل سازمان صدا و سیما از منظر پیش‌نویس‌های قانونی و با تحلیل محتوای مواد قانونی پیشنهاد شده در این پیش‌نویس‌ها احصا شده است و در گزارش دیگر ایده سیاستی هریک از پیش‌نویس‌ها برای حل این مسائل بررسی می‌شود.

روش شناسایی مسائل تحلیل محتوا و مضمون کیفی پیش‌نویس‌ها مختلف بوده و با واکاوی احکام قانونی مندرج در پیش‌نویس‌ها، مسئله‌ای که احکام قانونی برای آن ارائه شده است مورد شناسایی قرار گرفته است. در نتیجه ابتدا احکام قانونی مشابه و همسو دسته‌بندی شده و سپس با تحلیل مضمون حکم قانونی، مسئله مورد نظر حکم مورد شناسایی قرار گرفته است. از همین رو مسائل مورد اشاره در این تحقیق صرفاً مبتنی بر پیش‌نویس‌های قانونی بوده و از سایر منابع در شناسایی مسائل استفاده نشده است. در مواردی در قالب پانویس به تحقیقات دیگر و منابع دیگر در خصوص مسائل مختلف اشاره شده است.

مسائل سازمان صدا و سیما

الف) مسئله صفر: فقدان قانون

یکی از مهم‌ترین پیش‌فرض‌های پیش‌نویس‌های ارائه شده و یا به عبارتی پیش‌مسئله‌های پیش‌نویس‌های مختلف، «فقدان قانون اداره سازمان» یا «اداره سازمان صدا و سیما بدون قانون» است. در واقع مسئله صفر «اداره بدون قانون اختصاصی سازمان صدا و سیما» مهم‌ترین عامل و انگیزه ارائه پیش‌نویس‌های فوق است. از همین رو در این گزارش قبل از بررسی مسائل سازمان، این موضوع بررسی می‌شود.

وضعیت موجود قانونگذاری در خصوص صدا و سیما

در این بخش به پرسش‌های زیر پاسخ داده می‌شود:

- آیا سازمان صدا و سیما فاقد قانون اداره است و اصطلاحاً بدون قانون اداره می‌شود و در نتیجه ارائه

طرح قانون اداره درباره این سازمان ضرورت دارد؟

• اگر پاسخ پرسش فوق منفی باشد آیا قوانین موجود مرتبط با سازمان دارای ضعف و ناکارآمدی است؟ یا اینکه در مورد صدا و سیما قوانین متعدد و متعارض وجود دارد که قانونگذاری جدید را ضروری ساخته است؟ براساس مقدمه توجیهی پیش‌نویس طرح‌ها و لوایح اداره صداوسیما، دلیل اصلی ارائه آنها، تکلیف قانونی است که در اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی وجود دارد که طبق آن خط‌مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می‌کند.^۱ در مقدمه توجیهی برخی پیش‌نویس‌ها^۲ بر این موضوع تأکید شده است که بعد از تغییر قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ و متناسب با آن، قوانین اصلی درباره اداره صدا و سیما اصلاح و این تکلیف، اجرایی نشده است و به همین دلیل نیز سازمان بدون قانون اداره فعالیت می‌کند.

برای بررسی بیشتر «احساس نیاز به قانون» اداره سازمان صدا و سیما علاوه بر مسئله تکلیف قانونی، باید میان چند مفهوم «فقدان قانون»، «ضعف قوانین موجود»، «قوانین متعدد و متعارض» تمایز قایل شد. با تفکیک این مفاهیم از یکدیگر، ابعاد اجماعی که در خصوص ضرورت قانونگذاری درباره صدا و سیما وجود دارد روشن‌تر خواهد شد. در واقع به نظر می‌رسد در حال حاضر نوعی اجماع در میان کارشناسان در خصوص «ضرورت قانون» اداره سازمان صدا و سیما وجود دارد.^۳ هرچند مشخص نیست این ضرورت ناظر به کدام یک از ابعاد «فقدان قانون، ضعف قوانین موجود یا تعدد و تعارض قوانین» است.

الف- (۱) فقدان قانون

• آیا سازمان صدا و سیما فاقد قانون اداره است و اصطلاحاً بدون قانون اداره می‌شود و در نتیجه ارائه طرح قانون اداره درباره این سازمان ضرورت دارد؟

مهم‌ترین دلیل پیش‌نویس‌های مختلف برای این مدعا که سازمان صدا و سیما بدون قانون اداره می‌شود، نسخ ضمنی قانون اساسنامه صدا و سیما به دلیل تغییر قانون اساسی است. با تغییری که در ارکان سازمان صدا و سیما در قانون اساسی ایجاد شده است، عملاً بخش‌های کلیدی از مواد قانون

۱. اصل یکصد و هفتاد و پنجم: در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد. نصب و عزل رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران با مقام رهبری است و شورای مرکب از نمایندگان رئیس‌جمهور و رئیس قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی (هرکدام دو نفر) نظارت بر این سازمان خواهند داشت. خط‌مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می‌کند. اصل سابق: اصل یکصد و هفتاد و پنجم: در رسانه‌های گروهی (رادیو و تلویزیون) آزادی انتشارات و تبلیغات طبق موازین اسلامی باید تأمین شود. این رسانه‌ها زیر نظر مشترک فوای سه‌گانه قضائیه (شورای عالی قضایی، مقننه و مجریه) اداره خواهد شد. ترتیب آن را قانون معین می‌کند.

۲. پیش‌نویس لایحه دولت و طرح علی‌مطهری به صراحت این مورد را آورده‌اند. طرح کمیسیون فرهنگی به این مورد اشاره ندارد. سایر موارد بررسی شده در این گزارش، فاقد مقدمه توجیهی بودند. با وجود این، پذیرش چنین استدلالی بین نمایندگان درگیر با این طرح‌ها عمومیت دارد.

۳. تحقیق روش‌شناسی ارتباطی به این موضوع اشاره می‌کند: «به نظر رسید که مصاحبه‌شوندگان عمدتاً آسیب‌های فرایند سیاستگذاری در سازمان صدا و سیما را در رابطه با ضعف قوانین این سازمان می‌دانند. به‌طور مثال یکی از مدیران عالی سازمان صدا و سیما اظهار داشت: «قانون صدا و سیما از سال ۱۳۵۹ تاکنون تغییر نکرده است و برخی از قوانین در خصوص سیاستگذاری اکنون برای سازمان کارایی ندارد. سازمان قوانین روشنی در خصوص اختیارات شورای سیاستگذاران نداشته و در این رابطه ابهامات جدی وجود دارد». یکی دیگر از مصاحبه‌شوندگان نیز این مفهوم را به‌صورت زیر بیان کرد: «شورای سیاستگذاری در سازمان صداوسیما به دلیل نبودن قانون صریح در رابطه با اختیارات آن، یک شورای صوری بوده و مدیر هرگاه که نیاز بداند این شورا را تشکیل می‌دهد. در واقع سیاست‌های کلان در سازمان طبق ساختارهای قانونی شکل نمی‌گیرد» (روش‌شناسی ارتباطی و همکاران، ۱۳۹۱)

اساسنامه صدا و سیما نسخ شده و اختیارات و وظایف این مواد تا زمان تصویب قانون جدید در مجلس شورای اسلامی طی حکمی از سوی رهبری به ریاست سازمان تنفیذ شده است.^۱ در نتیجه از حیث حقوقی سازمان فاقد قانون اداره است. به خصوص آنکه موضوع تعیین قانون اداره و نظارت بر سازمان در قانون اساسی نیز مورد تأکید قرار گرفته است.

اگرچه بخش‌های کلیدی قانون اساسنامه صدا و سیما و تقریباً همه مواد قانون اداره این سازمان منسوخ شده و از این حیث سازمان صدا و سیما فاقد قانون اداره است، با این حال در خصوص نحوه اداره این سازمان علاوه بر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که در مقدمه و چند اصل در خصوص صدا و سیما احکامی را مشخص کرده است، قوانین عام و خاصی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد که در این زمینه مورد استناد قرار می‌گیرد و در ادامه این موارد بررسی می‌شود.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در مقدمه و چند اصل در خصوص صدا و سیما احکامی را مشخص کرده است که به نحوه اداره این سازمان مربوط است. نخست در بخش مقدمه، سیاست کلی نظام اسلامی و رویکرد کلان آن را در مورد مسائل ارتباط جمعی (رادیو و تلویزیون) مشخص می‌کند. **قرار گرفتن** در «خدمت اشاعه فرهنگ اسلامی»، **بهره‌جویی** از «برخورد سالم اندیشه‌های متفاوت» و **پرهیز** از «اشاعه و ترویج خصلت‌های تخریبی و ضداسلامی» سه اصل اساسی و خط‌مشی کلی است که در مقدمه قانون اساسی در خصوص همه وسایل ارتباط جمعی به خصوص رادیو و تلویزیون بر آن تأکید شده است. در نظر گرفتن «آزادی» و «کرامت ابناء بشر» به‌عنوان سرلوحه اهداف قانون و همچنین گشاینده «راه رشد» و «تکامل انسان» برای «بنای جامعه نمونه اسلامی» از دیگر موارد مورد تأکید مقدمه در بخش مسائل ارتباط جمعی است.^۲

در فصل دوم قانون اساسی و در اصل پانزدهم، با تعیین «فارسی» به‌عنوان زبان و خط مشترک مردم و همچنین آزاد بودن «استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی» چارچوب خط‌مشی دیگری را در خصوص صدا و سیما تعیین می‌کند.^۳

۱. مقام رهبری در مرداد ۱۳۷۳ در پاسخ به نامه رئیس وقت صدا و سیما مرقوم کردند: «تا وقتی تکلیف این کار به‌طور قطعی معین نشده است، رئیس سازمان وظایف قانونی شورای سرپرستی سابق را عهده‌دار شود». پیش‌تر هم ایشان در حکم ریاست سازمان در شهریور ۱۳۶۸ و پس از اصلاح قانون اساسی مرقوم کردند: «مقتضی است لایحه مربوط به قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران به‌سرعت تهیه و برای طی مراحل تصویب بر دولت و مجلس شورای اسلامی عرضه گردد.»

۲. از مقدمه قانون اساسی: «وسایل ارتباط جمعی (رادیو - تلویزیون) بایستی در جهت روند تکاملی انقلاب اسلامی در خدمت اشاعه فرهنگ اسلامی قرار گیرد و در این زمینه از برخورد سالم اندیشه‌های متفاوت بهره‌جویند و از اشاعه و ترویج خصلت‌های تخریبی و ضداسلامی جداً پرهیز کند. پیروی از اصول چنین قانونی که آزادی و کرامت ابناء بشر را سرلوحه اهداف خود دانسته و راه رشد و تکامل انسان را می‌گشاید برعهده همگان است و لازم است که امت مسلمان با انتخاب مسئولین کاردان و مؤمن و نظارت مستمر بر کار آنان به‌طور فعالانه در ساختن جامعه اسلامی مشارکت‌جویند به امید اینکه در بنای جامعه نمونه اسلامی (اسوه) که بتواند الگو و شهیدی بر همگی مردم جهان باشد موفق گردد. (و کذالک جعلناکم امة و سطا لتکونوا شهداء علی الناس)

۳. اصل پانزدهم قانون اساسی: زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد ولی استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی آزاد است.

در فصل چهارم و اصل چهل و چهارم، قانون اساسی با قرار دادن رادیو و تلویزیون در بخش دولتی در خصوص مالکیت و فعالیت‌های این سازمان تصمیم‌گیری کرده است. با تفسیری که شورای نگهبان از این اصل در ارتباط با صدا و سیما کرده است، جنبه‌های دیگری از احکام قانونی در بالاترین سطح قانونی یعنی قانون اساسی بیان شده است. بر این اساس، «تأسیس و راه‌اندازی شبکه‌های خصوصی رادیویی و تلویزیونی به هر نحو» مغایر این اصل تفسیر شده و «انتشار و پخش برنامه‌های صوتی و تصویری از طریق سیستم‌های فنی قابل انتشار فراگیر (همانند ماهواره، فرستنده، فیبر نوری و غیره) برای مردم در قالب امواج رادیویی و کابلی در «انحصار» سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران دانسته شده است.^۱ این تفسیر در ادامه در موارد قانونی مثل قانون سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم تأیید شده است.^۲ اما مهم‌ترین اصل قانون اساسی مرتبط با صدا و سیما اصل یکصد و هفتاد و پنجم است که در سال ۱۳۶۸ مورد بازنگری قرار گرفته و مطابق آن تصریح شده است که «آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد» همچنین این اصل نصب و عزل رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران را برعهده مقام رهبری گذاشته و ترکیب اعضای شورای نظارت را نیز مشخص کرده است. براساس این اصل «خط‌مشی و ترتیب اداره و نظارت» بر سازمان باید توسط قانون تعیین شود.^۳ مطابق با نظریه تفسیری ارائه شده از این اصل، «سیاست‌گذاری»، «هدایت» و «تدابیر لازم در همه ابعاد خصوصاً در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار» در «همه شئون و مراتب» از اختیارات اختصاصی آن مقام [رهبری] است.^۴

بنابراین حتی اگر صرفاً قانون اساسی و تفسیر اصول آن را مبنا قرار دهیم باز هم نمی‌توان از مفهوم «فقدان قانون» اداره سازمان صدا و سیما به معنای مرسوم استفاده کرد و اطلاق فقدان قانون به سازمان به راحتی امکان‌پذیر نیست. براساس اصول مورد اشاره قانون اساسی در خصوص موارد زیر که بخشی از اداره سازمان صدا و سیماست به صراحت حکم قانونی وجود دارد:

۱. نظریه تفسیری در خصوص اصل چهل و چهارم قانون اساسی به شماره ۷۹/۲۱/۹۷۹ تاریخ ۱۳۷۹/۷/۱۰: «مطابق نص صریح اصل چهل و چهارم قانون اساسی در نظام جمهوری اسلامی ایران رادیو و تلویزیون دولتی است و تأسیس و راه‌اندازی شبکه‌های خصوصی رادیویی و تلویزیونی به هر نحو، مغایر این اصل می‌باشد. بدین جهت انتشار و پخش برنامه‌های صوتی و تصویری از طریق سیستم‌های فنی قابل انتشار فراگیر (همانند ماهواره، فرستنده، فیبرنوری و غیره) برای مردم در قالب امواج رادیویی و کابلی غیر از سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران خلاف اصل مذکور است.»
۲. بند «ج» ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۰۸ که به دلیل مغایرت با قانون اساسی در ۱۳۸۷/۰۲/۲۵ به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است: ج) سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت در فعالیت‌ها و بنگاه‌های مشمول گروه سه ماده (۲) این قانون منحصراً در اختیار دولت است. رادیو و تلویزیون در بند «۱۱» گروه سه ماده (۲) این قانون قرار دارد که در واقع مطابق با اصل چهل و چهارم قانون اساسی است و تغییری در وضعیت آن داده نشده است. در حالی که موارد گروه‌های دو دچار تغییر نسبت به این اصل شده‌اند.
۳. اصل یکصد و هفتاد و پنجم: در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد. نصب و عزل رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران با مقام رهبری است و شورایی مرکب از نمایندگان رئیس‌جمهور و رئیس قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی (هرکدام دو نفر) نظارت بر این سازمان خواهند داشت. خط‌مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می‌کند.
۴. نظریه تفسیری در خصوص اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی به شماره ۷۹/۲۱/۹۷۹ تاریخ ۱۳۷۹/۷/۱۰: «مطابق اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی در نظام جمهوری اسلامی ایران صدا و سیما زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری می‌باشد. بنابراین سیاست‌گذاری، هدایت و تدابیر لازم در همه ابعاد خصوصاً در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور در همه شئون و مراتب که در صدر اصل مذکور به آن اشاره شده است از اختیارات اختصاصی آن مقام می‌باشد.»

۱. مسئولیت عزل و نصب ریاست سازمان،
۲. تأسیس و راه‌اندازی شبکه‌های خصوصی رادیویی و تلویزیونی،
۳. مسئول «سیاست‌گذاری»، «هدایت» و «تدابیر لازم در همه ابعاد خصوصاً در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار»،
۴. محوریت خط و زبان فارسی ضمن آزادی استفاده از زبان‌های محلی و قومی،
۵. تأمین آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور،
۶. ترکیب شورای نظارت بر سازمان.

همچنین سه اصل **قرار گرفتن** در «خدمت اشاعه فرهنگ اسلامی»، **بهره‌جویی** از «برخورد سالم اندیشه‌های متفاوت»، **پرهیز** از «اشاعه و ترویج خصلت‌های تخریبی و ضد اسلامی» به‌عنوان اصول بنیادین هرگونه سیاست‌گذاری و قانونگذاری مورد تأکید قرار گرفته است.

علاوه بر قانون اساسی، قوانین دیگری نیز وجود دارد که به‌صورت صریح نسخ نشده و برخی از آنها همان‌طور که گفته شد دارای اعتبار بوده و در مواردی نیز مورد استناد قرار می‌گیرند. موضوع این قوانین هم به‌صورت خاص صدا و سیما و مرتبط با اداره آن است. در این بخش مهم‌ترین قوانین یا دستورالعمل‌هایی که دلالت‌های قانونی برای اداره سازمان دارند، مورد بررسی قرار گرفته است:

۱. قانون تشکیل سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران

این قانون ۲۰ ماده‌ای، مصوب ۱۳۵۰/۰۳/۲۹ مجلس شورای ملی، به نحوه فعالیت‌های اداری و مالی سازمان مربوط می‌شود و چارچوب عمل سازمان را در این حوزه‌ها مشخص می‌کند.^۱ سازمان صدا و سیما با استناد به ماده (۳)^۲ این قانون خود را دارای شخصیت حقوقی مستقل دانسته و بر این موضوع تأکید دارد که «سازمان از هر لحاظ استقلال کامل» دارد و «مشمول قوانین و آیین‌نامه‌ها و مقررات عمومی مربوط به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت نمی‌باشد. مگر آنکه در قانون صراحتاً از این سازمان اسم برده شود». در ماده (۲) این قانون هم به صدا و سیما انحصار کامل داده می‌شود، مگر در مواردی که هیئت وزیران مجوز محلی فعالیت صادر کند.^۳ در سال ۱۳۷۹ در شکایت سازمان صدا و سیما از وزارت کشور بر سر پرداخت عوارض شهرداری به دیوان عدالت اداری، این سازمان در یکی از بخش‌های

۱. البته پیش از این قانون، قانون تشکیل تلویزیون ملی ایران مصوب ۱۳۴۶/۰۴/۰۶ مجلس شورای ملی، در یک ماده واحد و ۴ بند وجود دارد که به‌علت مشابهت بالا با قانون ۱۳۵۰ از آن صرف‌نظر می‌شود.

۲. ماده (۳): سازمان دارای شخصیت حقوقی است و به‌صورت شرکت سهامی اداره می‌شود این سازمان از هر لحاظ استقلال کامل داشته و مشمول قوانین و آیین‌نامه‌ها و مقررات عمومی مربوط به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت نمی‌باشد مگر آنکه در قانون صراحتاً از این سازمان اسم برده شود سازمان و کلیه شرکت‌ها و سازمان‌های وابسته به آن تابع این قانون و مقررات اساسنامه خود می‌باشند در مواردی که اساسنامه‌های مربوط مسکوت باشد طبق قانون تجارت عمل خواهد شد.

۳. ماده (۲): تأسیس فرستنده‌ها و پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی در سراسر کشور در انحصار این سازمان خواهد بود. اجازه‌هایی که قبلاً داده شده از تاریخ اجرای این قانون لغو می‌شود.

تیسره - سازمان می‌تواند با تصویب هیئت وزیران پخش برنامه‌های رادیویی یا تلویزیونی را به صورت محدود و محلی به مؤسسات دیگر بدهد.

دادخواست خود، به ماده (۱۴) این قانون استناد کرد. البته در نهایت دیوان عدالت اداری به نفع وزارت کشور رأی داد.^۱

۲. قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

با توجه به اینکه این قانون ۹ ماده‌ای مصوب ۱۳۵۹، مربوط به قبل از بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ است، تقریباً همه مواد آن به طور کامل منسوخ شده‌اند.^۲ دلالت اجرایی این قانون مشخص نیست.

۳. قانون خط‌مشی کلی و اصولی برنامه‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

این قانون در ۹ فصل در سال ۱۳۶۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. در این قانون ذیل عناوین اصول کلی، مسائل خبری، مسائل عقیدتی، برنامه‌های فرهنگی، برنامه‌های اجتماعی، برنامه‌های سیاسی، خطوط کلی در زمینه‌های اقتصادی، امور اداری و امور نظامی مجموعه‌ای از احکام که بیشتر شبیه توصیه‌نامه است، در خصوص نحوه عمل سازمان مشخص کرده است. این قانون که مهم‌ترین قانون مرتبط با محتوای برنامه‌های سازمان است، در حال حاضر کاملاً معتبر و لازم‌الاجراست هرچند سیاق تدوین آن به گونه‌ای است که امکان نظارت بر اجرای آن با پیچیدگی زیادی همراه است و همین بیانگر ضرورت به‌روزرسانی و بازاندیشی در آن است.

۴. قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما نیز بنا به تکلیف قانون اداره، در سال ۱۳۶۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است و ماده (۳۰) آن مواد متعارض قوانین قبلی با آن را لغو می‌کند. این قانون قلمرو فعالیت و انحصار سازمان، اهداف و وظایف سازمان، ارکان سازمان و وظایف و اختیارات هر رکن، تشکیلات، امور مالی و ضوابط فعالیت کارکنان سازمان را مشخص کرده است. باین‌حال از آنجایی که همه این موارد براساس شورای سرپرستی و مدیرعامل مندرج در قانون اساسی قبل از بازنگری تنظیم شده است، در خصوص اعتبار آن تفسیرهای متفاوتی وجود دارد. در برخی از تفاسیر کل این قانون و در برخی دیگر تنها بخشی که مربوط به ارکان سازمان است، فاقد اعتبار حقوقی است. به نظر می‌رسد براساس مقدمه توجیهی پیش‌نویس‌های موجود، بیشتر این پیش‌نویس‌ها تفسیر اول یعنی معتبر نبودن (و البته کارآمد نبودن) قانون اساسنامه را مبنا قرار داده‌اند. در واقع پیش‌نویس‌های ارائه شده به نوعی جایگزینی برای قانون اساسنامه است. به همین دلیل نیز در آخرین مصوبه کمیسیون فرهنگی در خصوص طرح اداره صدا و سیما در تاریخ ۱۳۹۷/۷/۱۵ در ماده (۲۲) بر لغو قانون اساسنامه تأکید شده است (گزارش یک شوری طرح اداره و نظارت، ۱۳۹۷). همچنین پیش‌نویس خود سازمان صدا و سیما نیز در ماده (۲۸) قانون اساسنامه را لغو کرده است. ماده (۴۰) طرح پیشنهادی کمیسیون فرهنگی نیز بر لغو قانون اساسنامه

۱. رأی صادره در جلسه ۱۸ اسفند ۱۳۸۱ شورای عمومی دیوان عدالت اداری در دادنامه شماره ۸۱/۲۶۱.

۲. به جز بند «۱» این قانون در دیگر موارد مثلاً وظایف شورای سرپرستی به رئیس سازمان و یا از مدیر عامل به رئیس سازمان تغییر کرده است. مورد استناد قرار گرفتن این قانون در همین انتقال‌ها، بر دامنه مناقشات حقوقی افزوده است زیرا انتقال‌ها در حال حاضر کاملاً معتبر هستند.

تأکید می‌کند. ماده (۵۰) پیش‌نویس دولت نیز بر لغو قانون اساسنامه تأکید دارد. باین‌حال تأکید بر لغو قانون اساسنامه می‌تواند نشانه‌ای بر معتبر بودن این قانون باشد مگر آنکه تأکید پیش‌نویس‌های مختلف صرفاً از باب شفافیت، یا تعیین تکلیف آن و یا پایان دادن به مناقشات انجام شده باشد.

فرض معتبر نبودن قانون اداره صدا و سیما، مهم‌ترین دلیل برای فقدان قانون در خصوص مهم‌ترین موضوع‌های مربوط به اداره سازمان صدا و سیماست. بنابراین در صورتی که بخشی از اساسنامه را معتبر تلقی کنیم، مسئله «فقدان قانون» تا حد زیادی بلاوجه خواهد بود. چه آنکه در سال ۱۳۸۱ مجلس ششم یک ماده و دو تبصره را به اساسنامه می‌افزاید و شورای نگهبان آن را به دلایل دیگری، جز بحث اعتبار قانون اساسنامه رد می‌کند. در ادامه هم مجمع تشخیص مصلحت نظام در سال ۱۳۸۸ مصوبه مجلس ششم را تأیید می‌کند. این اصلاح اساسنامه بهترین دلیل برای اعتبار آن است. چه آنکه انجام موارد دیگر مانند وظایف مدیرعامل و شورای سرپرستی، به رئیس سپرده شده است و همین هم به‌طور ضمنی بیانگر اعتبار آن است.

۵. قانون نحوه اجرای اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی در بخش نظارت

این قانون که در سال ۱۳۷۰ به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است، نحوه فعالیت و وظایف شورای نظارت را مشخص کرده است. این قانون یکی از قوانینی است که بعد از اصلاحات قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ به تصویب رسیده و لازم‌الاجراست.

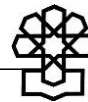
تصویب قانون نظارت بر صدا و سیما در دو مرحله در مجمع تشخیص مصلحت نظام صورت گرفته است. مرحله اول در تاریخ ۱۳۷۰/۰۷/۱۱ و در زمانی اتفاق افتاده است که رابطه شورای نظارت و این سازمان از یک‌سو و رابطه مردم با سازمان از سوی دیگر در حوزه شکایات مشخص نبوده است. در مرحله دوم یعنی یازده سال بعد در تاریخ ۱۳۸۱/۱۱/۰۷ با قانون الحاق یک ماده و دو تبصره به قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، به نحوه رسیدگی به شکایت علیه صدا و سیما پرداخته شد. اما این قانون به دلیل مغایرت با قانون اساسی به مجمع تشخیص مصلحت فرستاده شد و چندین سال در آنجا راکد ماند. پس از وقایع سال ۱۳۸۸ و شدت گرفتن انتقادات از صدا و سیما به‌ویژه توسط برخی از اعضای مجمع تشخیص مصلحت، مصوبه مجلس به تأیید این مجمع رسید.

این قانون نحوه نظارت بر سازمان و رسیدگی به شکایت از سازمان را مشخص می‌کند و در حال حاضر کاملاً معتبر است.

۶. سایر موارد مرتبط

۶-۱. استعلام ریاست سازمان صدا و سیما

تغییر ارکان سازمان در بازنگری قانون اساسی و عدم تطابق قانون اساسنامه با ارکان جدید موجب شد تا رئیس وقت سازمان در سال ۱۳۷۳، برای چاره‌جویی در خصوص این موضوع از مقام معظم رهبری استعلام

کند.^۱ رهبری هم در پاسخ به صورت موقت وظایف و اختیارات شورای سرپرستی و مدیر عامل را تا تصویب قانون جدید توسط مجلس، به رئیس سازمان منتقل می‌کند. به این ترتیب با حکم رهبری چالش پیش آمده به صورت موقت برطرف می‌شود. با این حال از آنجاکه در حکم رهبری بر تصویب قانون توسط مجلس تأکید شده است، نشان از موقتی بودن راه حل دارد و بر اساس حکم مذکور موضوع ادغام وظایف و اختیارات ارکان سابق سازمان در ارکان جدید همچنان نیازمند تصویب قانون است. البته روشن است مطابق قانون، بندهای وظایف شورای سرپرستی و مدیرعامل مصرح در قانون اداره و قانون اساسنامه به رئیس منتقل شده است و همین از استنادات به آن قوانین محسوب می‌شود. با وجود این، متن حکم به گونه‌ای است که وضعیت اعتبار قانونی قانون اساسنامه به صورت روشنی در آن مشخص نمی‌شود. به همین دلیل نیز پیش‌نویس‌های مختلف تلاش کرده‌اند بر اساس وضعیت جدید ارکان سازمان کلیت اهداف و وظایف و اختیارات و قلمرو فعالیت سازمان را باز طراحی کنند. این حکم تا زمان تصویب قانون مبنای عمل در سازمان و شاید اعتبار قوانین ماقبل بازنگری قانون اساسی است.

۲-۶. ماده (۱۳۸) - قانون محاسبات عمومی

بر اساس این ماده دیوان محاسبات سازمان صدا و سیما را همچون قانون ۱۳۵۰ تشکیل سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران، شرکت دولتی محسوب کرده و مطابق با قوانین شرکت‌های دولتی بر این سازمان نظارت می‌کند.^۲ این قانون نحوه رسیدگی و نظارت بر فعالیت‌های مالی سازمان را مشخص می‌کند و در حال حاضر هم مبنای سازمان‌های برنامه و بودجه و بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات برای اختصاص بودجه و نظارت است.

۳-۶. قانون مدیریت خدمات کشوری

بر اساس ماده (۲) قانون خدمات کشوری^۳ همه سازمان‌هایی که در قانون اساسی نام برده شده است در حکم مؤسسه دولتی شناخته می‌شود. در برخی تفاسیر حقوقی این حکم به صورت روشنی شامل صدا و سیما نیز می‌شود. با این حال در ماده (۱۱۷) همان قانون صدا و سیما از شمول این قانون استثناء شده است. این استثناء اگرچه دامنه شمول قانون را از صدا و سیما سلب می‌کند اما ماهیت حقوقی تعریف شده در ماده (۲) همچنان شامل صدا و سیما نیز می‌شود.

۴-۶. راهبردها و راهکارهای ارتقای فعالیت‌های سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

این مورد مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۸۴ است که ارزیابی شورای عالی انقلاب

۱. فرمایش مقام معظم رهبری که رئیس دفتر ایشان در تاریخ ۱۳۷۲/۰۵/۰۹ به رئیس وقت سازمان ابلاغ کردند: «تا وقتی تکلیف این کار به طور قطعی معین نشده است، رئیس سازمان وظایف قانونی شورای سرپرستی سابق را برعهده دارد».

۲. ماده (۱۳۸). صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران با رعایت قانون اداره صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مصوب مجلس شورای اسلامی از نظر شمول این قانون در حکم شرکت دولتی محسوب می‌گردد.

۳. ماده (۲) - مؤسسه دولتی: واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و با داشتن استقلال حقوقی، بخشی از وظایف و اموری را که برعهده یکی از قوای سه‌گانه و سایر مراجع قانونی می‌باشد انجام می‌دهد. کلیه سازمان‌هایی که در قانون اساسی نام برده شده است در حکم مؤسسه دولتی شناخته می‌شود.

فرهنگی از عملکرد سازمان صدا و سیما و ارائه پیشنهادهایی در ۲۳ بند را شامل می‌شود. این مصوبه نیز همچون قانون خطمشی و اصول کلی برنامه‌ها، دلالت اجرایی مشخصی برای سازمان ندارد.

۵-۶. قوانین توسعه پنج ساله کشور

در قوانین توسعه قبل و بعد از انقلاب اسلامی، در دوره‌های مختلف احکامی در ارتباط با صدا و سیما وضع شده است که با توجه به منقضی شدن این برنامه‌ها، در حال حاضر صرفاً احکام برنامه ششم توسعه اعتبار قانونی دارد. در این قانون نیز احکامی در ارتباط با صدا و سیما به تصویب رسیده است.^۱ البته در قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵، موادی مانند مواد (۳۱) و (۳۷) در زمینه صدا و سیما وجود دارد.

بنابراین با توجه به قوانین مورد اشاره، درخصوص اداره سازمان صدا و سیما در موارد متعددی قانون وجود دارد و برخی از این قوانین نیز پس از سال ۱۳۶۸ در راستای اجرای تکلیف قانون اساسی به تصویب رسیده است. محورهایی که درخصوص موضوع اداره سازمان صدا و سیما قانون مشخصی وجود دارد عبارت است از:

۱. رسالت و اهداف سازمان (قانون اساسی، قانون خطمشی، قانون اساسنامه، مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی)،
۲. عزل و نصب رئیس سازمان (قانون اساسی)،
۳. نظارت بر سازمان و ترکیب اعضای ناظر (قانون اساسی، قانون نظارت، قانون اساسنامه، قانون خطمشی)،
۴. خصوصی سازی سازمان (قانون اساسی و تفسیر آن، قانون اساسنامه، قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم)،
۵. مسئول «سیاست‌گذاری»، «هدایت» و «تدابیر لازم در همه ابعاد خصوصاً در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار» (تفسیر قانون اساسی)،
۶. خطمشی و فعالیت محتوایی سازمان (قانون اساسی، قانون خطمشی، مصوبه شورای عالی انقلاب

۱. برای مثال در ماده بند «د» ماده (۲۳) درخصوص تولید و پخش برنامه‌های آموزشی، ترویجی، مدیریت مصرف آب، بهبود کمی و کیفی محصولات کشاورزی و فراوری تولیدات، حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی کشور، بهره‌وری و انتقال یافته‌های علمی به بهره‌برداران، به سفارش و تأمین مالی وزارت جهاد کشاورزی توسط سازمان صدا و سیما.

بند «ب» ماده (۹۲) - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط مکلفند با رعایت سیاست‌های کلی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی فهرست مجوزها و تصدی‌گری فرهنگی و هنری با رعایت موازین شرعی قابل واگذاری به بخش خصوصی و تعاونی و سازمان‌های مردم‌نهاد را که تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه تعیین می‌شود در طول سال‌های اجرای قانون برنامه واگذار نمایند.

بند «پ» ماده (۹۲): دولت مکلف است تا پایان سال اول اجرای برنامه با مشارکت سازمان صدا و سیما و وزارت ورزش و جوانان، تمهیدات قانونی لازم درخصوص نحوه تقسیم درآمدهای تبلیغاتی ناشی از بخش مسابقات ورزشی را پیش‌بینی نماید.

بند «ج» - ماده (۹۲): دولت مکلف است به منظور حمایت از حقوق پدیدآورندگان آثار فرهنگی، هنری و امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر و مطبوعات و قلم، صدا و سیما و رسانه، بسترسازی برای حضور بین‌المللی در عرصه‌های فرهنگی، هنری و تنظیم مناسبات و روابط میان اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط با امور فرهنگی و هنری اقدام‌های ذیل را به عمل آورد: ۱. تمهیدات قانونی لازم جهت امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر و مطبوعات و قلم، صدا و سیما و رسانه و استقرار نظام صنفی بخش فرهنگ، ۲. بازنگری و اصلاح قوانین مطبوعات و تبلیغات نظام جامع حقوقی مطبوعات و رسانه‌ها و تبلیغات جهت طی مراحل قانونی (ج) اصحاب فرهنگ و هنر و رسانه و صدا و سیما که شغل خود را از دست می‌دهند تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می‌گیرند. دولت در چارچوب لوایح بودجه سنواتی کمک‌های اعتباری را به این منظور در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار می‌دهد.

بند «ب» ماده (۱۰۴): (ب) سازمان صدا و سیما مکلف است در برنامه‌های خود ترویج ازدواج، صدارزش بودن طلاق و آسیب‌های اجتماعی آن برای زوجها و فرزندان، فرهنگ افزایش پایبندی زوجها به خانواده و حفظ حرمت خانواده را به‌عنوان محورهای اصلی سبک زندگی اسلامی - ایرانی مدنظر قرار دهد.

فرهنگی، قانون برنامه توسعه ششم و قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه و...»،
۷. فعالیت‌های مالی و اداری سازمان (قانون تشکیل سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران، قانون محاسبات عمومی، قانون اساسنامه)،

۸. وظایف و اختیارات رئیس سازمان (استعلام ریاست سازمان صداوسیما).
در نتیجه عنوان «اداره بدون قانون صدا و سیما» یا «فقدان قانون اداره» برای صدا و سیما، به صورت مطلق قابل استفاده نیست. بررسی قوانین اداره سازمان‌ها و وزارتخانه‌های نزدیک به موضوع مأموریت سازمان صدا و سیما مثل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نشان می‌دهد که در قانون اداره در خصوص مواردی چون اهداف و وظایف وزارتخانه، سازمان‌های تابعه و تشکیلات تفصیلی وزارتخانه تصمیم‌گیری شده است. بر این اساس در خصوص برخی از این موارد در صدا و سیما قانون یا حکم مشخصی وجود دارد، هرچند ممکن است این قوانین با ضعف و یا ابهام مواجه باشند. بنابراین مفهوم فقدان قانون تناسبی با وضعیت موجود اداره سازمان صدا و سیما را ندارد.

با این حال منسوخ شدن ضمی قانون اساسنامه سازمان که در خصوص وظایف و اختیارات ارکان سازمان است و انتقال آنها با حکم رهبری به ریاست سازمان تا زمان تصویب قانون توسط مجلس، نشان می‌دهد حدود وظایف و اختیارات ارکان سازمان صدا و سیما به صورت موقتی تعیین شده و از این حیث مسئله تصویب قانون اداره سازمان ضرورت دارد. در واقع مسئله صفر سازمان از جنبه پیش‌نویس‌های مختلف قانونی، عدم تعیین قانونی حدود وظایف و اختیارات ارکان مختلف سازمان حتی شورای نظارت است که موجب ضعف‌ها و آسیب‌های موجود در عملکرد این سازمان شده است.

الف-۲) ضعف قوانین موجود / قوانین متعدد و متعارض و معتبر

- آیا قوانین موجود مرتبط با اداره سازمان دارای ضعف و ناکارآمدی است؟
- آیا در مورد صدا و سیما قوانین متعدد و متعارض وجود دارد که قانونگذاری جدید را ضروری ساخته است؟ مسئله ضعف قوانین و تعدد و تعارض آنها اگرچه به صراحت در پیش‌نویس‌ها نیامده است، اما پیش‌نویس‌های مختلف به این موضوع توجه داشته و تلاش کرده‌اند ضمن ارائه طرح جدید درباره نحوه اداره و نظارت بر سازمان، ضعف‌های قوانین سابق را نیز بر طرف سازند.

یکی از مهم‌ترین مصادیق ضعف قوانین، به موضوع نظارت بر عملکرد سازمان بازمی‌گردد که به رغم تصویب قانون شورای نظارت، به نظر می‌رسد خلأهای جدی در آن وجود دارد. البته نباید موضوع نظارت را منحصر در بحث شورای نظارت دید و برای نمونه در حوزه نظارت سازمان بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات^۱ همچنین نظارت عمومی ابهام‌هایی وجود دارد. بخش چشمگیری از پیش‌نویس‌های مختلف

۱. سال گذشته معاون حقوقی و مجلس صدا و سیما در نامه‌ای به معاون قوانین مجلس شورای اسلامی با استناد به برخی قوانین، خواستار رد هرگونه نظارت ناظران مالی بر صدا و سیما شده بود که در پاسخ این درخواست رد و استدلال‌ها مردود اعلام شد.

به مسئله و سازوکارهای نظارت اختصاص یافته است. این موضوع به آن معناست که از نظر طراحان و تدوین‌کنندگان پیش‌نویس‌ها تصویب قانون شورای نظارت، نتوانسته است مسئله نظارت بر سازمان توسط نمایندگان سه قوه در شورای نظارت را حل کند. مسئله‌ای که در پژوهش‌های مختلف هم مورد تأکید قرار گرفته است.^۱ ضمن آنکه نداشتن شاخص درست و موجه برای ارزیابی عملکرد سازمان، مسئله را تشدید کرده است.

علاوه بر ضعف قانون، تعدد و تعارض قوانین نیز در خصوص سازمان صدا و سیما وجود دارد. در حال حاضر براساس چهار مستند قانونی متفاوت، چهار تلقی درباره ماهیت حقوقی سازمان وجود دارد. خود سازمان با استناد به قانون تشکیل سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران، خود را سازمان مستقل دارای قانون خاص می‌داند. دیوان محاسبات با استناد به ماده (۱۳۸) قانون محاسبات عمومی، سازمان را شرکت دولتی محسوب می‌کند و براساس ماده (۲) قانون مدیریت خدمات کشوری سازمان مؤسسه دولتی است. همچنین براساس تفسیر شورای محترم نگهبان از اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی، سازمان نهاد زیر نظر مستقیم رهبری می‌باشد. روشن است که به لحاظ مالی و اداری هر یک از این صورت‌های حقوقی وضعیت متفاوتی داشته و ضروری است وضعیت سازمان از این حیث مشخص شود (ماهیت حقوقی سازمان در گزارش مستقلی در مرکز پژوهش‌های مجلس مورد بررسی قرار گرفته است).

در نتیجه علاوه بر مسئله فقدان قانون اداره، ضعف قوانین موجود و همچنین تعدد قوانین و معتبر بودن برخی از آنها نیز جزء پیش‌امسئله‌های سازمان بوده و ضرورت تصویب قانون جدید را برای حل این مسائل بیش از پیش نشان می‌دهد. چه آنکه در ادوار و مجالس مختلف و از مصادر و گرایش‌های مختلف از جمله خود صدا و سیما، بر این ضرورت اتفاق نظر وجود دارد و هدف تلاش‌های متعدد در قالب پیش‌نویس‌هایی که البته راه به جایی نبردند، برای حل این مسئله بوده است.

تحلیل محتوای پیش‌نویس‌های مختلف نشان می‌دهد که این پیش‌نویس‌ها بر موارد متعددی متمرکز بوده و براساس ایده محوری خود تلاش کرده‌اند، مسائل مورد نظر در این محورها را با احکام قانونی برطرف سازند.

از جمله دلایلی که در توجیه ضرورت ارائه طرح به آن اشاره می‌شود، وجود چالش‌ها و مسائلی است که اداره سازمان صدا و سیما با آن مواجه است و ابزار قانون به‌عنوان وسیله‌ای برای رفع این چالش‌ها در نظر گرفته می‌شود. در اینجا باید به این نکته توجه کرد که این مسائل ضرورتاً به دلیل فقدان قانون اداره

۱. مهم‌ترین پژوهش‌ها در این باره عبارتند از: علیرضا حسینی پاکدهی (۱۳۸۲). نظام حقوقی مطلوب رادیو تلویزیونی ایران، رساله دکترا، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.

مسیح بهنیا و فریده محمدعلی‌پور (۱۳۸۵). تأملی در ماهیت حدود وظایف و اختیارات شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما، فصلنامه علمی-پژوهشی مجلس و پژوهش، سال سیزدهم، شماره ۵۱، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. امین طیب طاهر، بهنام یآوری و جواد جواهری (۱۳۹۵). رسانه ملی؛ وضع موجود، مسائل و راهکارها، تهران: پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت.

ایجاد نشده چرا که بسیاری از این مسائل در دستگاه‌هایی که دارای قانون اداره هستند نیز به چشم می‌خورد. آنچه در اینجا مورد نظر است وجود مسائلی است که انتظار می‌رود با استفاده از ابزار و ضمانت‌های اجرایی قانون، امکان حل آن فراهم شود.

در برخی از گزارش‌ها مسائلی از قبیل بوروکراسی و بزرگ بودن، نیروی انسانی باکیفیت کم، ضعف در سیاستگذاری، ضعف در تأمین منابع مالی و مدیریت هزینه، و ضعف در نظارت داخلی و بیرونی به‌عنوان مسائل اصلی سازمان بیان شده است.^۱ همچنین به بخشی از مسائل سازمان در کتاب راوی صادق که گزارش عملکرد دوره ۱۰ ساله مدیریت ضرغامی در صدا و سیما است، نیز اشاره شده است. پایان‌نامه ارشد و دکتری حسینی پاکدهی و کتاب پایان تک‌صدایی فواد صادقی نیز از چشم‌اندازهای متفاوتی مسائل سازمان را مورد بررسی قرار داده‌اند. سند راهبردها و راهکارهای ارتقای فعالیت‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب جلسه ۵۶۹ مورخ ۱۳۸۴/۷/۱۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز بر مبنای ارزیابی‌هایی که صورت گرفته، فهرستی از مسائل سازمان را احصا کرده و بر مبنای آن راهبردها و راهکارهایی برای ارتقای سازمان ارائه کرده است.

علاوه بر این در بسته اجرایی ماده (۲۱۷) برنامه پنجم توسعه که می‌توان آن را از معدود اسناد رسمی دانست که در آن به مسائل سازمان صدا و سیما اشاره شده است، فهرست متفاوتی از مسائل سازمان را مورد توجه قرار داده است. با این حال باید به این نکته توجه داشت که این بسته توسط دستگاه اجرایی تهیه شده و از همین رو جهت‌گیری خاصی نیز بر آن حاکم است.^۲

۱. همان.

۲. براساس این فهرست مسائل سازمان عبارت است از:
«مسائل اساسی سازمان صدا و سیما در طول سال‌های برنامه پنجم توسعه (الف) مسائل و چالش مخاطب
۱. تغییرات ذهنی مخاطبان (میل، ذائقه، ارزش‌ها) و ضرورت ایجاد تغییر در فرم و محتوای برنامه‌ها
۲. تغییرات نسلی مخاطبان (افزایش سن مخاطبان و بروز پدیده سالمندی جمعیت) و ضرورت ایجاد تغییر در فرم و محتوای برنامه‌ها
۳. پیچیده شدن مخاطب و دشواری افزایش ضریب نفوذ در افشار مختلف مخاطبان در اثر تشدید فضای رقابتی و ظهور رقبای جدید با توان اثرگذاری بالا در محیط مخاطب
۴. ارتباط ناکافی، نادرست و ضعیف نسل جوان و نوجوان با فرهنگ انقلابی - اسلامی
۵. سست شدن پایه‌های نهاد خانواده و الگوی صحیح آن
۶. رشد انحرافات اجتماعی و گرایش به مکاتب انحرافی در جامعه
ب) مسائل و چالش‌های تولید و پخش پیام
۱. نبود منابع کافی برای ساخت برنامه‌های نمایشی، تاریخی و فاخر
۲. ضعف در ارائه الگو و آموزش‌های مناسب به قشر جوان جامعه خصوصاً در زمینه تعمیق معارف و آموزه‌های اسلامی و مهارت‌های مورد نیاز در زندگی فردی و اجتماعی
۳. ضعف در تولید برنامه کودک و نوجوان در کمیت و کیفیت متناسب با نیاز این قشر، علیرغم موقعیت حساس آنان به لحاظ تربیتی و قرار داشتن در سنین خطر رشد
ج) مسائل و چالش‌های رقابتی
۱. آرایش رسانه‌های متنوع کشورهای بیگانه و شبکه رادیویی و تلویزیونی رقیب به‌ویژه تنوع و تکرر فعالیت‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان با هدف تضعیف نظام و مبانی اعتقادی مردم
۲. ظهور رقبای جدید رسانه‌ای (تلویزیون‌های خصوصی، شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی ماهواره‌ای، اینترنت و رسانه‌های webbasa مانند یوتیوب، بازی‌های رایانه‌ای و ...
۳. ظهور شرکت‌های رگولاتوری در عرصه ارائه خدمات رسانه‌ای و ضرورت ایجاد تعاملات رسانه‌ای
د) مسائل و چالش‌های تکنولوژیکی وجود نارسایی فنی و عدم هماهنگی امکانات فنی سازمان با تغییرات سریع فناوری جدید رسانه‌ای (پدیده همگرایی میان رسانه‌های مختلف و ظهور رسانه‌های تعاملی، موبایل تی‌وی، iptv دسترسی لحظه‌ای مخاطبان به رسانه‌ها و ...) و در نتیجه روز شکاف وسیع در این زمینه میان رسانه ملی و رسانه‌های رقیب

علت تفاوت در مصادیق و اولویت‌های مسئله‌ای سازمان صدا و سیما رویکرد و چشم‌اندازی است که مسائل براساس آنها تدوین شده است. در حالی که در رویکردهای بیرون سازمان مسائل سازمان در قالب مفاهیمی چون «بوروکراسی و بزرگ بودن»، «نیروی انسانی کم کیفیت زیاد و با کیفیت کم»، «ضعف در سیاستگذاری»، «ضعف در تأمین منابع مالی و مدیریت هزینه» و «آنتن‌فروشی» بیان می‌شود از جهت درون‌سازمانی همین مسائل در قالب مفاهیمی خنثی‌تری چون «مسائل و چالش مخاطب» طرح می‌شود. در واقع از نگاه برون‌سازمانی طرح مسائل به گونه‌ای است که «نحوه اداره سازمان» و «مدیران سازمان» تأثیر زیادی در وضعیت فعلی سازمان دارد در حالی که در نگاه درون‌سازمانی معمولاً تلاش می‌شود عوامل بیرونی را در ایجاد چالش‌های پیش روی سازمان برجسته کند.

از منظر سیاستگذاری می‌توان بخش عمده مسائل فوق را ذیل مفهوم «چالش/بحران اداره» سازمان صورت‌بندی و راه‌حل این مسائل را در اصلاح شیوه اداره سازمان جستجو کرد. این منظر تقلیل‌گرایانه^۱ اگرچه خوش‌بینی بسیار زیادی به تأثیرات اصلاحات ساختاری بر حل مسائل دارد، با این حال به دلیل انحصاری بودن سازمان و همچنین محدود بودن مجاری اعمال تغییر در سازمان، بسیار به آن توجه شده است. در نتیجه طرح‌های قانونی ارائه شده توجه خاصی به مسائل اساسی سازمان داشته و برای حل این

۱. تکیه بخش‌هایی از شبکه ارتباطی و تجهیزاتی بر تکنولوژی رو به انقراض آنالوگ و در نتیجه کاهش سرعت تولید، افت کیفیت و افزایش هزینه‌های تولید و پخش (ضرب‌الاجل برای سیستم‌های صوتی و تصویری برای دیجیتالی شدن در همه بخش‌ها تا سال ۲۰۰۱)
۲. فراهم نبودن زیرساخت‌های ارتباطی لازم برای گسترش و استفاده بهینه و با کیفیت مطلوب فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی مانند فیبر نوری و... و ضعف شدید زیرساخت‌های شبکه داده‌ای در کشور
۳. وجود نقاط کور جمعیتی در چتر پوشش کشور و عدم آرایش کامل رسانه‌ای در سطح کشور (تقریباً ۳۰۰۰ نقطه کور) و ضرورت تحقق پوشش دیجیتالی
۴. ضعف در پایداری لازم و مطمئن سیستم‌های تولید و پخش در صورت شرایط بحران، تحریم‌های بین‌المللی و بروز حوادث غیرمترقبه (مسائل و چالش‌های مالی، حقوقی، پژوهشی)
۱. کاهش در آمد آگهی‌های رادیویی و تلویزیونی (به دلیل ظهور و فراگیر شدن دستگاه‌های واسطه‌ای (interface) ضبط و پخش برنامه توسط مخاطبان و دیدن آنها در زمان دلخواه) و ضرورت تغییر روش‌های تبلیغ
۲. ضرورت بازنگری در قوانین رسانه‌ای با هدف اصلاح، وضع و حذف قوانین در سطح ملی و بین‌المللی
۳. ضرورت تفسیر مجدد از قانون اساسی برای حرکت به سمت ایجاد یک سازمان رگولاتور با زیرمجموعه‌های خصوصی (شبکه‌های خصوصی)
۴. کمبود اعتبارات در نظر گرفته شده برای سازمان صدا و سیما از مجموع منابع عمومی دولت و استمرار وابستگی مالی به بنگاه‌های اقتصادی از طریق آگهی‌های بازرگانی در عین بالا بودن سطح انتظارات از رسانه ملی
۵. عدم تناسب میان منابع انسانی و مالی سازمان با اهداف و مأموریت‌های محوله و ضعف منابع انسانی در برخی سطوح و زمینه‌ها
۶. روز آمد نمودن و ناکارآمدی سیستم‌های جامع سازمان از قبیل حقوق و دستمزد، آموزش و تحقیقات و... و نبود اعتبار کافی برای روزآوری آن
- و) مسائل و چالش‌های سیاسی
۱. جنگ روانی - رسانه‌ای قوی غرب علیه نظام جمهوری اسلامی
۲. برخورداری رسانه‌های آمریکایی تحت سلطه صهیونیسم بین‌المللی از امکانات و تجهیزات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و تأثیرگذاری وسیع بر افکار عمومی جهانیان
۳. تحریم‌های بین‌المللی اقتصادی بر علیه کشور
۴. وابستگی پخش برنامه‌ها به ماهواره‌های خارجی و بروز تهدید جدی در امر سیگنال‌رسانی در صورت مواجهه با شرایط خاص و تحریم‌های احتمالی (افزایش دادن هزینه اجاره ماهواره یا قطع سرویس‌های ماهواره‌ای (مسائل و مشکلات پس از انتخابات سال ۱۳۸۸)
- ز) مسائل و چالش‌های اجتماعی و فرهنگی
۱. عدم هم‌افزایی دستگاه‌ها و نهادهای متولی فرهنگ
۲. مقابله مؤثر با نه‌اجم و ناتوی فرهنگی و جنگ رسانه‌ای
۳. عدم تعامل و همکاری مناسب بین صدا و سیما و برخی از دستگاه‌های سرویس‌دهنده مانند وزارت ارتباطات و فناوری ارتباطات بسته اجرایی سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موضوع ماده (۲۱۷).
۱. تقلیل مسائل سازمان صدا و سیما به اداره سازمان و بی‌توجهی به سایر وجوه و متغیرهای مؤثر بر مسائل پیش روی سازمان از جمله امکانات فنی، شرایط و ساختار سیاسی در کشور، دانش رسانه‌ای و غیره در این رویکرد مشهود است.

مسائل سازوکارهایی را پیشنهاد کرده‌اند. تحلیل محتوای پیش‌نویس‌های مختلف نشان می‌دهد که بخش عمده احکام قانونی این پیش‌نویس حول محور چند مسئله بوده و درخصوص سایر مسائل نیز به حداقل احکام قانونی اکتفا شده است. بر همین اساس مسائل سازمان صدا و سیما در این تحقیق در دو محور مسائل اصلی و فرعی تقسیم‌بندی شده است.

ب) مسائل اصلی سازمان صدا و سیما

۱. **ناکافی بودن ساختار اداره سازمان و نامشخص بودن شرح وظایف قانونی بخشی از ساختار**
مطابق اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی برای سازمان صدا و سیما دو بخش ساختاری^۱ در نظر گرفته شده است. رئیس سازمان و شورای نظارت. درباره اینکه آیا تعیین ساختار اداره در قانون اساسی معنای انحصاری دارد و نمی‌توان به غیر این دو بخش مورد اشاره در قانون اساسی برای سازمان، بخش ساختاری دیگری پیش‌بینی کرد، تفسیر روشنی وجود ندارد. باین‌حال برداشت همه طراحان پیش‌نویس‌های مختلف این بوده است که تعیین ساختار در قانون اساسی معنای انحصاری ندارد و به همین دلیل بیشتر پیش‌نویس‌ها، یک ساختار جدید را تحت عناوین شورای سیاست‌گذاری یا هیئت امانا به ساختار اداره سازمان اضافه کرده‌اند. بنابراین مسئله این است که از نظر پیش‌نویس‌های موجود، ساختار در نظر گرفته شده برای سازمان در قانون اساسی، برای اداره این سازمان کفایت نمی‌کند.^۲

بیشترین همگرایی در میان پیش‌نویس‌ها درخصوص همین مسئله به چشم می‌خورد. نقطه تمرکز در این مسئله در مشخص نبودن مسئولیت سیاست‌گذاری و پاسخگویی به عملکرد سازمان است. درواقع اگرچه مطابق با نظریه تفسیری ارائه شده شورای نگهبان از اصل چهل و چهارم درباره صدا و سیما «سیاست‌گذاری»، «هدایت» و «تدابیر لازم در همه ابعاد خصوصاً در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار» در «همه شئون و مراتب» از اختیارات اختصاصی رهبری دانسته شده است. باین‌حال شیوه‌های اجرایی شدن این تفسیر نامشخص است. به‌خصوص با توجه به تأکید رهبری مبنی بر اینکه ایشان

۱. در برخی از تفاسیر از اصطلاح رکن به‌جای ساختار استفاده می‌شود و بر همین اساس تفسیری بسیار خاص از قانون اساسی ارائه می‌شود که برای اداره سازمان در قانون اساسی دو رکن در نظر گرفته شده است. در حالی که در اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی از هیچ‌کدام از اصطلاحات ساختار اداره و رکن استفاده نشده است.
۲. در همین رابطه محمد سرافراز: رئیس سابق سازمان صدا و سیما با اشاره به اینکه چابک‌سازی از اولویت‌های نخست کاری من بود گفت: یکی از اقداماتی که در این ۱۸ ماه انجام شد، تبدیل ساختار اداری رسانه ملی به ساختار رسانه‌ای بود. سرافراز افزود: تلاش شد با کم کردن پست‌های مدیریتی و کم کردن فاصله رأس سازمان با بدنه که تا حدی محقق شد گردش کاری میان صف و ستاد کاهش یابد. وی گفت: با تشکیل شورای محتوایی بین همه حوزه‌ها ارتباط افقی برقرار شد و ارتباط عمودی کاهش یافت و سازمان صدا و سیما رسانه‌ای‌تر شد. رئیس سابق سازمان صدا و سیما افزود: به‌عنوان مثال در معاونت خبر تعداد مدیران کل کم و به‌جای آن سردبیر ارشد و سردبیر اضافه شد.

اداره‌کننده سازمان نبوده و مسئول خطاهای سازمان نیست،^۱ خلأ چنین نهادی احساس می‌شود.^۲ در نتیجه یکی از مسائلی که پیش‌نویس‌های قانونی برای حل آن تلاش کرده‌اند، مسئله ارکان اداره صدا و سیماست به نحوی که شئون سیاستگذاری^۳ و نظارت از شئون اجرایی و اداره تفکیک شده و وظایف و مسئولیت‌های هر یک از آنها تعیین شده باشد. در نتیجه می‌توان یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های طراحان پیش‌نویس‌های مختلف را مسئله تمرکز قدرت رئیس سازمان دانست.

تمرکزی که بخشی از آن نامشخص بودن شرح وظایف قانونی یکی از مهم‌ترین ارکان سازمان، یعنی رئیس سازمان است. همان‌طور که گفته شد بعد از تغییر اصل مربوط به سازمان در قانون اساسی، رهبری ضمن نصب نخستین رئیس سازمان، در حکم جداگانه‌ای مأموریت تشکیل شورای سیاستگذاری را برای تعیین سیاست‌های کلان سازمان ابلاغ می‌کنند. براساس برخی روایت‌های غیرمکتوب در سال ۱۳۷۱ اعضای شورای اول تغییر و شورای دوم تشکیل می‌شود. با این حال نامشخص بودن حدود وظایف و اختیارات رئیس سازمان و ایجاد اختلال از سوی شورای سیاستگذاری و همچنین نظارت شورای نظارت موجب شد تا برای حل مشکلات اجرایی ناشی از این تداخل، به درخواست رئیس سازمان، رهبری در سال ۱۳۷۳ شورای سیاستگذاری را منحل و اجرای وظایف شورای سرپرستی سابق را تا زمان تصویب قانون در مجلس، برعهده رئیس سازمان قرار دادند. به این ترتیب حدود وظایف و اختیارات رئیس سازمان به لحاظ قانونی مشخص نشده و تجمیع و تمرکز وظایف سیاستگذاری، مدیریتی و نظارتی شکل گرفته و به مرور زمان تشدید شده است. در نتیجه حل این مسئله در این موضوع نیز بخش ثابت همه پیش‌نویس‌ها در قالب تعریف شرح وظایف و اختیارات ارکان سازمان شده است.

۱. یکی از این اعتراض‌ها، اعتراض به صدا و سیما بود و اینکه بعضی می‌گویند اگر چنانچه صدا و سیما را نقد کنیم، برخلاف رهبری مطلبی گفته‌ایم؛ چرا؟ چون رهبری رئیس صدا و سیما را معین می‌کند! اگر واقعاً ملاک این باشد، که آدم باید به هیچ کس اعتراض نکند؛ چون رئیس قوه قضائیه را هم رهبری انتخاب می‌کند، رئیس‌جمهور هم بعد از انتخابات، تنفیذ رهبری دارد؛ می‌گوید نصب کردم. پس باید به هیچ‌کس اعتراض نکرد. نه آقا، اولاً صدا و سیما را رهبری اداره نمی‌کند؛ این معلوم باشد. صدا و سیما را رئیس صدا و سیما اداره می‌کند. و رهبری هم در موارد زیادی اعتراض‌هایی دارد. همین اعتراض‌هایی که شما دارید، بعضی‌ها پیش یا خیلی‌ها پیش، اعتراض‌هایی ما هم هست. احتمالاً اعتراض‌های دیگری هم هست که چون برای من از جوانب مختلف گزارش می‌آورند - با اینکه خود من ممکن است به قدر شما تماشاچی تلویزیون یا گوش‌کننده‌ی رادیو نیاشم - اطلاعاتم زیاد است. از وضع صدا و سیما اعتراض‌هایی هم می‌کنیم، اشکالاتی هم می‌کنیم، گاهی با آنها دعوا هم می‌کنیم. بالاخره آنها هم یک ضرورت‌هایی دارند و جواب می‌دهند؛ گاهی جوابشان درست است، گاهی هم نادرست است. به هر حال اعتراض هست و انتقاد شما از صدا و سیما مطلقاً به رهبری منتقل نمی‌شود. شما حق دارید انتقاد کنید؛ هیچ اشکالی ندارد.» (۱۳۸۷/۰۷/۰۷ دیدار جمعی از نخبگان علمی و دانشجویان دانشگاه‌ها).

۲. روش‌اندل اربطانی در تحقیق خود وجود این مسئله را از زبان مصاحبه‌شوندگان تأیید می‌کند: «به نظر رسید که مصاحبه‌شوندگان عمدتاً آسیب‌هایی فرایند سیاستگذاری در سازمان صدا و سیما را در رابطه با ضعف قوانین این سازمان می‌دانند. به‌طور مثال یکی از مدیران عالی سازمان صدا و سیما اظهار داشت: قانون صدا و سیما از سال ۱۳۵۹ تاکنون تغییر نکرده است و برخی از قوانین در خصوص سیاستگذاری اکنون برای سازمان کارایی ندارد. سازمان قوانین روشنی در خصوص اختیارات شورای سیاستگذاران نداشته و در این رابطه ابهامات جدی وجود دارد.» یکی دیگر از مصاحبه‌شوندگان نیز این مفهوم را به‌صورت زیر بیان کرد: «شورای سیاستگذاری در سازمان صدا و سیما به دلیل نبودن قانون صریح در رابطه با اختیارات آن، یک شورای صوری بوده و مدیر هرگاه که نیاز بداند این شورا را تشکیل می‌دهد. در واقع سیاست‌های کلان در سازمان طبق ساختارهای قانونی شکل نمی‌گیرد» (روش‌اندل اربطانی و همکاران، ۱۳۹۱).

۳. در این خصوص دیدگاه‌های مختلفی شامل سیاستگذاری‌های پنهان تا سیاستگذاری فردی طرح شده است. برخی از محققان نیز ابعاد دیگر این مسئله را مورد توجه قرار داده‌اند. «سیاست‌ها در سازمان انتزاعی و بسیار ایدئال بوده و مطابق با ساختارهای اجرایی سازمان نمی‌باشند، با تغییر رئیس سازمان، سیاست‌های پیشین یا کنار گذاشته می‌شوند و یا اینکه برای اجرای آنها تلاش جدی صورت نمی‌گیرد، مدیران میانی نسبت به برنامه‌ریزی‌های بلندمدت چندان تفکر مثبتی ندارند، شورای سیاستگذاری متشکل از شخصیت‌های حقیقی و حقوقی خارج سازمانی شکل نمی‌گیرد، عملکرد ضعیف سیستم نظارت و ارزیابی در سازمان وجود دارد» (روش‌اندل اربطانی و همکاران، ۱۳۹۱).

۲. ناکارآمدی شورای نظارت

برخلاف مسئله سیاستگذاری سازمان صدا و سیما که چالش اصلی آن نامشخص بودن فرایندهای اجرایی آن در سازمان بود، مسئله نظارت^۱ به عنوان وظیفه اصلی شورای نظارت با چالش ناکارآمدی مواجه است. در واقع شورای نظارت به رغم تصویب چند مورد قانون درباره نحوه نظارت بر فعالیتهای سازمان صدا و سیما نتوانسته است به وظیفه نظارتی خود عمل کرده و عملاً در فرایند اداره سازمان تأثیری ندارد.

در همه پیش نویس ها تلاش شده است تا شرح وظایف شورای نظارت به گونه ای اصلاح شود تا مسئله ناکارآمدی شورای نظارت برطرف شود. نقطه ثقل ناکارآمدی شورا نیز در مواردی است که با تخلفاتی در اداره سازمان مواجه می شود اما توان لازم برای حل یا اصلاح آنها را به لحاظ قانونی ندارد. در واقع شورای نظارت در نهایت تنها می تواند توصیه هایی درباره این مسائل به رئیس سازمان داشته باشد.

مهم ترین مسائلی که شورای نظارت با آن مواجه بوده و در پیش نویس های مختلف تلاش شده است

تا حل شود عبارت است از:

- دسترسی به همه اطلاعات سازمان
- نظارت بر همه امور سازمان از جمله ضوابط مالی، اداری، استخدامی، نحوه اجرای بودجه مصوب و رسیدگی به شکایات از سازمان
- نظارت بر مراحل ساخت برنامه های سازمان
- نحوه پیگیری تخلفات سازمان
- نیروهای کارشناس و خبره در امور نظارتی
- ضمانت اجرای تصمیمات شورای نظارت

متناسب با هریک از این چالش ها و مسائل، در پیش نویس های مختلف پیشنهادهایی برای حل آنها در

۱. از دیدگاه برخی صاحب نظران «نظارت بر برنامه های صدا و سیما را می توان در سطوح مختلفی دسته بندی و بررسی کرد. بر اساس قانون اساسی، نصب و عزل رئیس سازمان از اختیارات رهبری است؛ از این رو می توان عالی ترین وجه نظارت بر فعالیت های صدا و سیما را از آن رهبری نظام دانست. در سطح دوم، شورای نظارت بر صدا و سیما این وظیفه را برعهده دارد. شورایی متشکل از شش نفر که هر دو نفر از آنها به نمایندگی از سوی یکی از قوای سه گانه عضو این شورا هستند. تفاوت سطوح یک و دو نظارت بر صدا و سیما از دیگر سطوح و مراجع نظارتی، پشتوانه قانونی آنها در بالاترین سند ملی کشور، یعنی قانون اساسی است. در سطح سوم، و در پی تذکر رهبر معظم انقلاب در سال ۱۳۷۹ - مرکز نظارت و ارزیابی این سازمان مأموریت دارد بر برنامه های پخش شده از شبکه های گوناگون سازمان نظارت کند. سطح چهارم شامل ادارات کلی است که با عناوین مختلف در هریک از معاونت های رسانه ملی تشکیل شده و یکی از وظایف آنها نظارت بر فعالیتهای برنامه سازی و پخش شبکه هاست. در سطح پنجم که رابطه مستقیمی با حوزه تولید برنامه ها دارد، واحد «نظارت» یا «پخش» شبکه ها به بازشنوایی و بازبینی برنامه ها پیش و گاهی پس از پخش می پردازند. خط مشی گذاری عمومی و سیاست های نظارت بر برنامه های صداوسیما انواع یا مراحل نظارت به طور خلاصه می توان از پنج نوع یا پنج مرحله نظارت بر برنامه های صداوسیما یاد کرد که عبارتند از: الف) پیش از تولید: در این مرحله ایده یا طرح یا نمایشنامه یا فیلمنامه یا... مورد بررسی و نظارت قرار می گیرد؛ به عبارتی پیش از آغاز تولید، طرح آن باید به تصویب دفاتر طرح و برنامه شبکه ها یا مراکز استانی یا شوراهای مشابه. مانند شورای تصویب فیلمنامه ها در مرکز برنامه های نمایشی معاونت سیما برسد. ب) حین تولید: این نوع نظارت را ناظران کیفی یا نمایندگان دفاتر نظارت شبکه ها یا معاونت ها انجام می دهند. ج) پیش از پخش: برنامه های تولید شده، پیش از پخش و به منظور کنترل و آماده سازی نهایی در واحد پخش هر شبکه مورد بازبینی و بازشنوایی قرار می گیرند. د) حین پخش: هنگام پخش برخی برنامه های زنده، ناظران در استودیوی پخش حضور دارند و بر روند کار نظارت می کنند. ه) پس از پخش: برنامه های گوناگون پخش شده ضبط و بررسی می شوند و نتایج به دست اندرکاران تولید ارجاع داده می شود.» (خیامی، ۱۳۹۳).

نظر گرفته شده است.^۱ پیشنهادهایی که در یک سر طیف آن اختیارات در حد هیئت امناء و در سر دیگر آن تلخیص قوانین فعلی وجود دارد.

۳. نامشخص بودن نحوه فعالیت بخش خصوصی

مسئله فعالیت بخش خصوصی یکی از مهم‌ترین مسائل پیش روی سازمان صدا و سیماست. تغییرات فناورانه در گسترش ارتباطات راه دور به‌ویژه اینترنت و ماهواره به دلیل سهولت و ارزانی چه در حوزه دسترسی مخاطبان و چه ارزان شدن تولید چندرسانه‌ای‌ها و البته تولید تلویزیونی و رادیویی، فشار را بیش از پیش بر سیاستگذاران درباره تصمیم‌گیری درباره فعالیت بخش خصوصی افزایش داده است. در حال حاضر رسانه‌هایی وجود دارند که دقیقاً برخلاف نظریه تفسیری شورای نگهبان به تولید رادیویی و تلویزیونی و یا بدون مجوز از صدا و سیما مشغول فعالیت هستند و ضرورت دارد مجلس به‌عنوان قانونگذار، در این حوزه ورود کند و با تعیین ضوابط قانونی لازم مانع تضییع حق مردم از طریق تعدی بخش خصوصی به حقوق عمومی و تضییع حق بخش خصوصی توسط سازمان صداوسیما یا نهادهای مرتبط دیگر مثل وزارت ارتباطات و شورای عالی فضای مجازی شود. بنابراین به‌صورت جدی در این حوزه خلأ قانونی وجود دارد.

از سوی دیگر بسیاری از پژوهش‌های معتبر در کشور بر ضرورت تغییر در قانون‌های مرتبط با صدا و سیما تأکید کرده‌اند.^۲ برخی از این پژوهش‌ها صرفاً به وجود خلأهای قانونی در این حوزه و تأثیر آن بر عملکرد سازمان اشاره کرده‌اند برخی علاوه بر این، به مقایسه قوانین مرتبط با صدا و سیما در ایران و سایر کشورها پرداخته‌اند. برخی به ماهیت حقوقی اشاره کرده‌اند و تعدادی از اشکال‌ها روشن نبودن این موضوع را بیان کرده‌اند.

پیش‌نویس‌های مختلف تلاش کرده‌اند تا راه‌حلهایی را برای این مسئله ارائه کنند. به‌نحوی که بتواند مسئله فعالیت بخش خصوصی را در چارچوب سیاست‌های کلی نظام و نظام حقوقی کشور حل و فصل کند. عمده بحث‌های مرتبط با فعالیت بخش خصوصی بر محورهای زیر متمرکز است:

- مرجع صدور مجوز و نظارت بر فعالیت بخش خصوصی،
- نهاد تنظیم‌کننده مقررات،

۱. رهبر انقلاب نسبت به صدا و سیما دو انتقاد عمده را وارد دانستند و گفتند: «خیال نکنید آن حرف‌هایی که صدا و سیما می‌زند، این، همه حرف‌هاست؛ نه، خیلی مطلب هست. «بگ سینه حرف موج زند در دهان ما». این جور نیست که هرچه که انسان احساس می‌کند، این را گفته باشد یا بتواند بگوید. خیلی حرف‌های زیادی هست. شما جوان‌ها الحمدلله باهوشید، بالاستعدادید، به‌تدریج خیلی از حقایق برای شماها روشن خواهد شد».

۲. علاوه بر دو مورد پژوهش ذکر شده در پانویس قبل در حوزه شورای نظارت، مهم‌ترین پژوهش‌ها در این حوزه به شرح زیرند: صادقی، فواد (۱۳۹۰)، امکان‌سنجی و طراحی الگوی ایجاد نکتور رادیو تلویزیونی در ایران با توجه به الزامات سند چشم‌انداز نظام جمهوری اسلامی، پایان‌نامه دکتری رشته مدیریت رسانه، تهران، دانشگاه تهران. حسینی پاکدهی، علیرضا (۱۳۸۲). نظام حقوقی مطلوب رادیو تلویزیونی ایران، رساله دکترا، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران.

طاهر روشن‌دل اربطانی، حسین رضی و سمیه لبافی (۱۳۹۱)، بررسی آسیب‌شناسانه فرایند سیاستگذاری در سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مدیریت دولتی، شماره ۱۰، تهران، دانشگاه تهران. خیامی، عبدالکریم (۱۳۹۳)، خط‌مشی‌گذاری عمومی و سیاست‌های نظارت بر برنامه‌های صداوسیما، دوفصلنامه دین و سیاست فرهنگی، دوره ۱، شماره ۲، تهران، شورای عالی انقلاب فرهنگی.

- اصول، چارچوب‌ها و ضوابط فعالیت،
- سازوکارهای رسیدگی به تخلفات،
- بسترهای انتشار.

در هر یک از این موارد در پیش‌نویس‌های مختلف، پیشنهادهایی برای حل این مسئله در نظر گرفته شده است. مسئله صوت و تصویر فراگیر مجازی و چالش‌های بین‌سازمانی که در این حوزه ایجاد شده است یکی از محورهای اصلی و دغدغه‌های پیش‌نویس‌های اخیر در این حوزه است.

ج) مسائل فرعی سازمان صدا و سیما

۱. نامشخص بودن قلمرو انحصارات سازمان و تداخل با سایر سازمان‌ها و دستگاه‌ها

یکی از موضوع‌های چالش‌برانگیز سازمان، تعیین حدود انحصارات سازمان به‌خصوص در ارتباط با دو وزارتخانه ارتباطات و فناوری اطلاعات و فرهنگ و ارشاد اسلامی است. براساس رویکرد برخی پیش‌نویس‌ها، انحصار صدا و سیما منحصر به سه حوزه ۱. پخش برنامه‌های رادیو و تلویزیونی، ۲. تأسیس فرستنده و ۳. استفاده از امکانات ماهواره برای پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی شده است. در حالی که پیشنهاد خود سازمان انحصار حداکثری است. در مورد اول به‌جای برنامه‌های رادیو و تلویزیونی، انتشار صوت و تصویر به‌صورت فراگیر و روی هر بستر را پیشنهاد داده و در مورد دوم و سوم، استفاده از کلیه باندهای فرکانسی و تأسیس و کنترل ایستگاه‌های فرستنده و گیرنده را تقاضا کرده است. پیشنهاد سازمان یک انحصار تمام و مطلق بوده و در همه حوزه‌های مربوط به امواج، صدا و سیما را مسلط می‌کند.

با توجه به اینکه «ایجاد شبکه‌های ارتباطی باسیم و بی‌سیم مانند ماهواره، پخش کابلی، شبکه‌های ملی و ناحیه‌ای برای فعالیت‌های رسانه‌ای در امر پخش صوت و تصویر» جزء وظایف ذاتی و قانونی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است و براساس بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم این شبکه‌ها که جزئی از شبکه ملی اطلاعات هستند به‌عهده این وزارتخانه نهاده شده است، در این خصوص نیز ابهام و مناقشه وجود دارد.

همچنین مدیریت طیف فرکانس براساس بند «د» ماده (۳) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات برعهده این وزارتخانه است و براساس بند «و» نظارت بر فعالیت‌های بخش غیردولتی و براساس بند «ز» صدور مجوز تأسیس و بهره‌برداری نیز برعهده این وزارتخانه نهاده شده است. با توجه به اینکه سازمان صداوسیما و فعالیت‌های نظامی از قانون نامبرده مستثنا شده است، در خصوص مدیریت بر منابع طیف فرکانس و شبکه‌های زیرساخت کل کشور - و به‌صورت خاص بهره‌برداری از شبکه‌ها اختلاف نظر وجود دارد.

علاوه بر موارد فوق، انتشار صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی و دغدغه سامان‌دهی و کنترل آنها به‌عنوان یک عامل جدید نیز موجب شده نقش انحصاری صدا و سیما در تولید و انتشار صوت و تصویر فراگیر حداقل در فضای مجازی با چالش جدی مواجه شود. این سازمان در حال حاضر براساس حکم رهبری، نقش جدید تنظیم‌گری صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی را نیز به‌طور انحصار برعهده خود می‌داند و همین موضوع باعث شده تقسیم کار ملی که در زمینه صوت و تصویر در کشور وجود داشته تغییر کرده و قانونگذاری جدید در این زمینه را ضروری کند. این موضوع باعث پیچیدگی فضای کسب‌وکارها، صدور مجوز تولید و عرضه آثار نمایشی و سازوکارهای نظارتی شده و رفع ابهام از این مسئله از رهگذر قانونی ضروری به نظر می‌رسد.

۲. به روز نبودن و فقدان ضمانت اجرای خطمشی

ازجمله مسائلی که در پیش‌نویس‌های مختلف مورد توجه قرار گرفته است، خطمشی اداره صدا و سیماست. اگرچه بخش عمده پیش‌نویس‌ها صرفاً به «خلاصه‌سازی» و «تکرار» قانون خطمشی مصوب سال ۱۳۶۱ پرداخته‌اند باین‌حال در پیش‌نویس لایحه دولت بر مسئله «به روز نبودن» و «فقدان حدود محتوایی روشن برای برنامه‌ها» و «فقدان ضمانت اجرای» خطمشی‌های اداره صدا و سیما تأکید شده و یکی از اهداف آن را «ترسیم خطمشی متناسب با شرایط و نیازهای روز برای سازمان» اعلام کرده است. مهم‌ترین چالش پیش روی قانون خطمشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، اجرا نشدن بخش عمده این قانون و عدم به‌روزرسانی آن با توجه به تحولات رسانه‌ای و اجتماعی است. اگرچه این اجرا نشده می‌تواند به نقص خود قانون ازجمله فقدان حدود محتوایی روشن بازگردد^۱ اما در بیشتر پیش‌نویس‌های قانونی خطمشی مصوب سال ۱۳۶۱ صرفاً خلاصه‌سازی و تکرار شود. این اقدام به این معناست که قانون خطمشی قانون کاملی بوده و نیاز به تغییر ندارد و هم می‌تواند به‌معنای آن باشد که به‌دلیل اجرا نشدن قانون خطمشی و همچنین فقدان ضمانت اجرای این قانون، عملاً پرداختن به آن ضرورتی ندارد و قانون خطمشی بیشتر حالت صوری و شکلی دارد بدون اینکه دلالت‌های اجرایی آن مشخص باشد.

۱. «ضعف مهارت و دانش تخصصی سیاستگذاران در رابطه با مسائل رسانه، ازجمله آسیب‌های عمده‌ای است که توسط ۶ نفر از مصاحبه‌شوندگان مورد تأکید قرار گرفت. به‌طور مثال یکی از اعضای هیئت علمی دانشگاه با تخصص سیاستگذاری اظهار داشت: «ضعف مهارت و دانش تخصصی سیاستگذاران در رابطه با مسائل رسانه، از آسیب‌های جدی این فرایند می‌باشد. سیاستگذاران در سازمان صدا و سیما براساس اطلاعات و دانش رسانه‌ای، سیاست‌ها را شکل نمی‌دهند، این طیف سیاستگذار صرفاً براساس سوابق سیاسی‌شان انتخاب شده‌اند». یکی دیگر از مصاحبه‌شوندگان نبود سیستم اطلاعاتی را یکی از آسیب‌های این فرایند ذکر کرد. به‌طور مثال به اظهارات یکی از مدیران اشاره می‌شود: «ضعف سیستم اطلاعاتی در فرایند سیاستگذاری سازمان یکی از آسیب‌های مشهود می‌باشد. سیاست‌های شکل گرفته در سازمان بیشتر مبتنی بر نظریات و تمایلات مدیریت آن است و از نتایج به‌دست آمده از تحقیقات در آن استفاده نمی‌شود. در سطوح بالای سازمان اعتماد به نتایج پژوهشی شکل نگرفته است...» جدایی فرایند سیاستگذاری از فرایندهای اجرایی، از دیگر عواملی بود که محققان با کدهای زیادی از سوی مصاحبه‌شوندگان با آن روبه‌رو شدند. آنها ذکر می‌کردند: سیاست‌ها در اکثر موارد انتزاعی و بسیار ایدئال بوده و مطابق با فرایندهای جاری سازمان نمی‌باشد. این سیاست‌ها در سازمان در اکثر موارد صوری و شعاری است. کدهای زیادی در این تحقیق اشاره به صوری بودن سیاست‌های کلان داشتند به یک نمونه از این کدها اشاره می‌شود: «سیاست‌های کلان به‌عنوان ابزاری صوری و نه ابزاری کاربردی در سازمان تلقی می‌شود. سیاست‌های کلان ابلاغی ازسوی رهبری در سازمان شاخص‌بندی نشده و در جهت اجرای دقیق آن گام‌های مؤثری برداشته نشده است. تمرکز سازمان تاکنون بر این سیاست‌ها بیشتر در حد شعار بوده است» (روشندل اربطانی و همکاران، ۱۳۹۱).

علاوه بر قانون خطمشی، در سال‌های اخیر رهبری به‌عنوان مقام سیاستگذار این سازمان توصیه‌های محتوایی متعددی در خصوص برنامه‌های این سازمان داشته‌اند که در خصوص میزان رعایت این توصیه‌ها نیز که بیشترین شباهت را خطمشی محتوایی سازمان دارد ابهام‌های زیادی وجود دارد. همچنین در خصوص به‌روز بودن قانون خطمشی به‌خصوص توجه به موضوع‌هایی چون ترویج و تشویق احترام به حقوق و مسئولیت‌های شهروندی خلأ وجود دارد. بنابراین دومین مسئله پیش روی سازمان از منظر تحلیل محتوای پیش‌نویس‌های قانونی پس از مسئله فقدان ضمانت اجرا، به‌روز نبودن قانون خطمشی سازمان است.

درواقع قانون خطمشی موجود دارای چالش‌هایی چون «نداشتن سازوکار اجرایی پشتیبانی‌کننده مواد قانونی، ضمانت اجرای قانون، کلی بودن عبارات، هم‌جنس نبودن بندها از منظر سیاستگذاری (برخی سیاست، برخی راهبرد، برخی اداره سازمان و...)، عدم پیش‌بینی سازوکارهایی پویا در قانون برای به‌روزرسانی و...» است. باین حال به غیر از پیش‌نویس دولت، سایر پیش‌نویس‌ها به هیچ‌یک از این چالش‌ها توجهی نداشته‌اند.

۳. ابهام در وضعیت فعالیت‌های اقتصادی سازمان

اداره شرکت‌ها و سایر فعالیت‌های اقتصادی سازمان یکی از مسائل پیش روی سازمان صدا و سیماست به‌خصوص اینکه فعالیت‌ها هیچ یک خدمتی که کاملاً در راستای مأموریت سازمان باشد را به سازمان ارائه نمی‌دهد.^۱ بخش ثابتی از پیش‌نویس‌های مختلف معطوف به تعیین تکلیف فعالیت‌های اقتصادی سازمان در بخش‌های مختلف و عمدتاً با رویکرد ضرورت واگذاری این فعالیت‌هاست.

۴. ساختار بزرگ و پرهزینه سازمان

یکی از مسائلی که در پیش‌نویس‌های مختلف درباره سازمان صدا و سیما وجود دارد و درهم‌تنیده با مسئله قبل است، همچنین ذیل مفهوم واگذاری فعالیت‌های قابل واگذاری در قابل احکام قانونی آورده شده است، مسئله ساختار بزرگ و پرهزینه سازمان است.^۲ درواقع از رویکرد این پیش‌نویس‌ها سازمان صدا و سیما گرفتار «دام بزرگ بودن» شده و بخش عمده‌ای از منابع و توان مدیریتی این سازمان صرف نگه داشت این سازمان عظیم می‌شود. پیشنهادهای متفاوتی برای حل این مسئله در پیش‌نویس‌های مختلف وجود دارد که می‌توان آنها را ذیل دو رویکرد حداقلی و حداکثری تقسیم‌بندی کرد. در رویکرد حداقلی سازمان صرفاً فعالیت‌های غیرمرتبط با مأموریت خود را واگذار می‌کند درحالی‌که در رویکرد

۱. براساس پیوست حکم سرافراز رئیس پیشین سازمان صدا و سیما شرکت‌های تابعه سازمان عبارتند از: سیماچوب، ساراتل، تکنا، شرکت‌های سروش (انتشارات، صوتی و تصویری و سروش رسانه) و مؤسسه جام‌جم. البته انتشارات سروش مدتی بعد ذیل مؤسسه جام‌جم قرار گرفته است.

۲. مورد اتفاق کارشناسان در زمینه ساختار سازمان صدا و سیما وجود دارد، بزرگی بیش از حد این سازمان در قسمت‌هایی است که اساساً ضرورتی ندارد. سازمان صدا و سیما در حال حاضر ۱۱ معاونت دارد که این عدد در دوره آقای ضرغامی ۱۰ و در دوره آقای سرافراز ۷ بود و این نشان‌دهنده روند فزاینده بزرگ شدن سازمان است. در تلویزیون‌های دولتی کشورهای پیشرفته مانند NHK ژاپن دو معاونت و در بی‌بی‌سی بریتانیا که هیئت امنای آن برای افزایش قدرت، از دو سال پیش وارد هیئت‌مدیره شده، ۱۰ عضو غیراجرایی داشته (پنج عضو حقیقی و پنج نماینده ملل) و صرفاً چهار عضو اجرایی (مشابه پست معاون) دارد که یکی از آنها مدیرعامل بی‌بی‌سی به‌مثابه سردبیر اصلی این مجموعه شبکه‌هاست. این در حالی است که برخی هنوز معتقدند بی‌بی‌سی بسیار بوروکرات است.

مرتبط سازمان همه فعالیت‌های قابل واگذاری اعم از مرتبط و غیرمرتبط به غیر از فعالیت‌های حساس و مهم را واگذار خواهد کرد.

۵. ابهام در ماهیت حقوقی سازمان

مسئله دیگری که پیش‌نویس‌های مختلف قانون اداره صدا و سیما با آن مواجه بوده‌اند، تعیین شخصیت حقوقی سازمان صدا و سیماست. چندوجهی شدن صورت حقوقی سازمان صدا و سیما، ابهام‌هایی را به وجود آورده که از یک‌سو، سازمان را در انجام تکالیف خود دچار مشکل کرده و با دخالت نهادها و سازمان‌های متعدد ایفای رسالت سازمان با موانعی مواجه شده و از سوی دیگر بهره‌وری سازمان نیز کاهش داده است. ابعاد مختلف این مسئله در گزارش مستقلی مورد بررسی قرار گرفته و انتشار عمومی یافته است.^۱

۶. منابع مالی نامطمئن سازمان

چالش‌های پیش روی نحوه تأمین منابع مالی سازمان^۲ یکی دیگر از مسائلی است که در طرح‌های مختلف به چشم می‌خورد. در خصوص تأمین منابع مالی سازمان دو موضوع مورد نظر طرح‌های مختلف بوده است:

۱. منابع درآمدی سازمان،

۲. سازوکارها و نحوه هزینه‌کرد منابع.

بر این اساس در پیش‌نویس‌های مختلف سازوکارهای متفاوتی را برای تأمین منابع مالی سازمان در نظر گرفته‌اند. به نظر می‌رسد در مسئله تأمین منابع مالی دغدغه نخست طراحان طرح‌های مختلف تأمین منابع مطمئن مالی برای سازمان است. هرچند به نظر می‌رسد برای طراحان پیش‌نویس‌های مختلف محدودیت خاصی به غیر از محدودیت‌های قانونی و شرعی در تأمین منابع مالی وجود نداشته و در خصوص نحوه هزینه‌کرد منابع نیز بیشتر پیش‌نویس در بخش نظارت احکامی را ارائه کرده‌اند.

جمع‌بندی

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سه موضوع اصلی در پیش‌نویس‌های مختلف دغدغه اصلی طراحان و تهیه‌کنندگان پیش‌نویس‌های مختلف بوده و بخش عمده‌ای از احکام قانونی پیش‌نویس‌های مختلف به این موضوع‌ها اختصاص یافته است. این مسئله به فلسفه و هدف اصلی تهیه طرح نیز بازمی‌گردد که در

۱. سید علی محسنیان و سینا کلهر (۱۳۹۸)، بررسی گزینه‌های سیاستی تعریف شخصیت حقوقی صدا و سیما، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۶۵۵۱.

۲. در خصوص این مسئله محمد سرافراز در مراسم تودیع خود در این باره گفته است: در آبان سال ۹۳ که بنده مسئولیت ریاست سازمان را برعهده گرفتم شاید مهم‌ترین چالش سازمان بحث مشکلات مالی بود چون در این شرایط بودجه سازمان حدود ۱۸۰۰ میلیارد تومان بود اما مخارج سازمان ۲۷۰۰ میلیارد تومان بود که یک رقم کسری بزرگ بودجه وجود داشت و در همان سال ۹۳ کمک یک میلیارد دلاری دولت به صداوسیما نیز تمام شده بود و از این به بعد باید برای هزینه‌های سازمان فکری می‌شد چون مخارج آن خیلی بیشتر از عددی بود که در بودجه آمده بود... موضوع افزایش درآمدها یک بحث نظری نیز هست یعنی اینکه آیا سازمان صداوسیما یک سازمان فرهنگی است و باید نظام برای آن هزینه کند یا اینکه سازمان درآمدزاست و باید خودش را اداره کند، نگاه رئیس‌جمهور محترم این بود که باید درآمدزا باشد و خودش از طریق درآمدها خود را اداره کند.

آن اداره و نظارت بر سازمان به‌عنوان دو محور اساسی عناوین پیش‌نویس‌های مختلف ذکر شده و در مقدمه‌های توجیهی مورد اشاره قرار گرفته است.

در همه پیش‌نویس‌ها ضرورت تفکیک برخی اختیارات رئیس سازمان صدا و سیما و ایجاد ساختاری برای برعهده گرفتن این وظایف مورد اجماع بوده است. هرچند نام، شرح وظایف و اختیارات، رابطه آن با ریاست سازمان و... در پیش‌نویس‌های مختلف متفاوت بوده و یکی از نقاط اصلی اختلاف پیش‌نویس‌ها محسوب می‌شود. اختلاف نظری که استمرار آن، شاید اصلی‌ترین مانع تصویب همه پیش‌نویس‌ها تاکنون بوده است. ناکارآمدی ساختار فعلی شورای نظارت از دیگر موضوع‌هایی است که مورد اجماع پیش‌نویس‌های مختلف است هرچند در این مورد نیز راه‌حل‌های ارائه شده تفاوت‌های زیادی با یکدیگر دارد. در موضوع ضرورت امکان فعالیت بخش خصوصی نیز نوعی همگرایی در پیش‌نویس‌های مختلف وجود دارد با این حال در این مورد نیز راهکارها و راه‌حل‌های پیش‌نویس‌های مختلف تفاوت‌ها و فاصله‌های زیادی با یکدیگر دارند. در شش مورد از مسائلی که ذیل مسائل فرعی دسته‌بندی شده است، مسئله قلمرو فعالیت‌های سازمان و ساختار بزرگ و پرهزینه و خط‌مشی اداره سازمان نسبت به سایر مسائل دارای اهمیت بیشتری است و در برخی پیش‌نویس‌ها مورد توجه جدی‌تری قرار گرفته است اما رویکردهای مورد نظر در خصوص این موارد حداقلی و متکی بر راه‌حلی چون واگذاری و تعلیق تصمیم‌گیری در خصوص حدود اختیارات است. در نتیجه روح حاکم بر همه پیش‌نویس‌ها بر محوریت تعیین اختیارات و وظایف ساختار اداره و نظارت سازمان و مشخص کردن سازوکارهای فعالیت بخش خصوصی بوده و سایر مسائل در کنار این سه مسئله اصلی طرح و راه‌حلی برای آنها در قالب احکام قانونی ارائه شده است.

منابع و مأخذ

۱. استعلام ریاست سازمان صداوسیما از مقام رهبری، ۱۳۷۳.
۲. آینده‌پژوهی ایران، مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری، ۱۳۹۶.
۳. بهنیا، مسیح و فریده محمدعلی پور. تأملی در ماهیت حدود وظایف و اختیارات شورای نظارت بر سازمان صداوسیما، فصلنامه علمی-پژوهشی مجلس و پژوهش، سال سیزدهم، ۱۳۸۵.
۴. حسینی پاکدهی، علیرضا، رادیو-تلویزیون خدمت عمومی: مفهوم، ویژگی‌ها، پیشینه تاریخی و علل بحران آن در دو دهه پایانی قرن بیستم، فصلنامه رسانه، شماره ۷۱، ۱۳۸۶.
۵. حسینی پاکدهی، علیرضا. نظام حقوقی مطلوب رادیو تلویزیونی ایران، رساله دکترا، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ۱۳۸۲.
۶. حکم انتصاب محمد هاشمی، ۱۳۶۸/۶/۲۲.
۷. خجسته، حسن. سپهر رسانه و چالش‌های پیش‌رو، فصلنامه رسانه، سال بیست و ششم، شماره سوم، ۱۳۹۴.
۸. خیامی. خط‌مشی‌گذاری عمومی و سیاست‌های نظارت بر برنامه‌های صدا و سیما، فصلنامه دین و سیاست فرهنگ، شماره دوم، ۱۳۹۳.

۹. روش‌نندل ارتباطی و همکاران. بررسی آسیب‌شناسانه فرایند سیاست‌گذاری در سازمان صدا و سیما، فصلنامه مدیریت دولتی، دوره ۴، شماره ۱۰، ۱۳۹۱.
۱۰. سرافراز، محمد. سخنرانی مراسم تودیع و معارفه، ۱۳۹۵.
۱۱. سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی.
۱۲. سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی.
۱۳. صادقی، فواد. امکان‌سنجی و طراحی الگوی ایجاد تکثر رادیو تلویزیونی در ایران با توجه به الزامات سند چشم‌انداز نظام جمهوری اسلامی، پایان‌نامه دکتری رشته مدیریت رسانه، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۹۰.
۱۴. طیب‌طاهر، امین، بهنام یآوری و جواد جواهری. رسانه ملی؛ وضع موجود، مسائل و راهکارها، تهران: پژوهشکده سیاست پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت، ۱۳۹۵.
۱۵. قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
۱۶. قانون اساسنامه سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران.
۱۷. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۱۸. قانون برنامه پنجم توسعه، بسته اجرایی سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موضوع ماده (۲۱۷).
۱۹. قانون برنامه ششم توسعه.
۲۰. قانون تشکیل سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران.
۲۱. قانون خط‌مشی کلی و اصولی برنامه‌های سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران.
۲۲. قانون محاسبات عمومی.
۲۳. قانون مدیریت خدمات کشوری.
۲۴. قانون نحوه اجرای اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی در بخش نظارت.
۲۵. نظر تفسیری شورای نگهبان در خصوص اصول یکصد و هفتاد و پنجم و چهل و چهارم قانون اساسی شماره ۷۹/۲۱/۹۷۹. راهبردها و راهکارهای ارتقای فعالیت‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب پانصد و شصت و نهمین جلسه مورخ ۱۳۸۴/۷/۱۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی.

پیوست ۱ - طرح مجلس ششم

قانون اداره صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۳ مجلس ششم

ماده (۱)- در اجرای اصل یکصد و هفتاد و پنجم (۱۷۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، سازمانی مستقل است که براساس مواد این قانون اداره خواهد شد.

ماده (۲)- شورای عالی سیاستگذاری صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان بالاترین مرجع سیاستگذاری و برنامه‌ریزی و تعیین خط‌مشی‌های اساسی این سازمان در امور تولید و پخش برنامه‌ها، سیاست‌ها و آیین‌نامه‌های تولید و پخش اخبار، گسترش کمی و کیفی شبکه‌های داخلی و بین‌المللی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های مربوط به سازمان و تشکیلات نیروی انسانی سازمان و تعیین سیاست‌ها و الگوی توسعه فنی تشکیل خواهد شد.

ماده (۳)- اعضای شورای عالی سیاستگذاری صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران به‌شرح ذیل و برای مدت دو سال تعیین می‌گردند:

- الف) سه نفر از صاحب‌نظران و کارشناسان امور فرهنگی و رسانه‌ای که یکی از آنها از بانوان باشد به معرفی کمیسیون فرهنگی و تصویب مجلس شورای اسلامی،
- ب) سه نفر از اعضای هیئت دولت به انتخاب رئیس جمهوری،
- ج) سه نفر از حقوق‌دانان و صاحب‌نظران امور فرهنگی و اجتماعی به معرفی رئیس قوه قضائیه،
- د) رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران.

تبصره «۱»- در دوره اول باید حداکثر تا یک ماه پس از تصویب این قانون، شورای عالی سیاستگذاری تشکیل گردد و در دوره‌های بعدی حداکثر پانزده روز از انقضای دوره نسبت به تعیین اعضای شورا اقدام شود.

تبصره «۲»- عضویت در شورای مذکور قائم به شخص است و قابل تفویض و واگذاری به دیگران نیست.

تبصره «۳»- رئیس و نایب‌رئیس و دبیر شورای عالی سیاستگذاری صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در هر دوره به انتخاب اعضاء تعیین می‌گردند.

تبصره «۴»- اداره جلسات شورا، ابلاغ مصوبات، انجام مکاتبات با مقام رهبری و رؤسای سه قوه و اعلان مواضع شورا با رئیس و در غیاب وی نایب‌رئیس و اداره امور دبیرخانه شورا با دبیر خواهد بود.

تبصره «۵»- سازمان و تشکیلات دبیرخانه حداکثر یک ماه پس از تشکیل اولین دوره بنا به پیشنهاد دبیر به تصویب شورا خواهد رسید.

تبصره «۶»- شورا می‌تواند از امکانات کارشناسی و پژوهشی داخل و خارج از سازمان استفاده کند.

تبصره «۷»- بودجه و امکانات مورد نیاز شورا در سرفصل اعتبارات و بودجه سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در ردیف مستقل در لوایح بودجه سنواتی منظور خواهد شد.

ماده (۴)- وظایف و اختیارات شورای عالی سیاستگذاری:

الف) تدوین و تصویب سیاست‌های کلی سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران،

ب) تهیه و تصویب آیین‌نامه‌های تولید و پخش کلیه برنامه‌های صدا و سیما،

ج) بازنگری در اساسنامه سازمان و پیشنهاد اصلاحات لازم با رعایت اصول چهل و چهارم (۴۴) و یکصد و هفتاد و پنجم (۱۷۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تقدیم به مجلس شورای اسلامی از طریق دولت به منظور بررسی و تصویب.

تبصره - شورای عالی سیاستگذاری می‌بایست در تصمیمات خود قانون خط‌مشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۷ را ملحوظ دارد.

ماده (۵)- نصب و عزل رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران با مقام رهبری خواهد بود.

ماده (۶)- وظایف و اختیارات رئیس سازمان:

الف) اداره امور سازمان در چارچوب قانون خط‌مشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۷ و قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۲/۷/۲۷.

ب) اجرای مصوبات شورای عالی سیاستگذاری.

تبصره - رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران نسبت به اجرای مصوبات شورای عالی سیاستگذاری پاسخگو و مسئول است و چنانچه از اجرای مصوبات شورا خودداری نماید، مراتب به استحضار مقام رهبری، رؤسای سه قوه و شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران خواهد رسید.

ماده (۷)- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف دو ماه پس از تشکیل شورای عالی سیاستگذاری توسط شورای مذکور تهیه و به تصویب شورا خواهد رسید.

ماده (۸)- بار مالی احتمالی اجرای این قانون در سال جاری از محل صرفه‌جویی در بودجه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران تأمین می‌گردد.

ماده (۹)- کلیه قوانین مغایر با این قانون از تاریخ تصویب این قانون ملغی می‌گردد.

پیوست ۲ - نظر شورای نگهبان درباره طرح مجلس ششم

شماره: ۳۰۸۹/۲۱/۸۰ - تاریخ: ۱۳۸۰/۱۰/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۵۹۱- ق مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۱۶ و پیرو نامه شماره ۳۰۰۹/۲۱/۸۰ مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۱۶؛ «طرح اداره سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسه مورخ سوم دی ماه یکهزار و سیصد و هشتاد به تصویب مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۲۶ شورای نگهبان مطرح شد که نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱. با توجه به اصل (۱۷۵) قانون اساسی و نظر تفسیری آن که دلالت دارد سازمان صدا و سیما مستقیماً زیر نظر مقام معظم رهبری مدظله است و سیاستگذاری، هدایت و تدابیر لازم در همه ابعاد خصوصاً در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور در همه شئون و مراتب که در صدر اصل (۱۷۵) به آن اشاره شده از اختیارات اختصاصی آن مقام است، ایجاد تشکیلات مانند شورای عالی سیاستگذاری و واگذاری وظایفی به آن من جمله موارد مصرحه در ماده (۲) که از مصادیق اختیارات مذکور می‌باشد مغایر اصل (۱۷۵) قانون اساسی تشخیص داده شد.

همچنین در این ماده سیاستگذاری در صدا و سیما به شورای عالی سیاستگذاری واگذار شده و این مورد با توجه به بند ۲۰ فصل ۲ سیاست‌های کلی فرهنگی برنامه سوم یکی از مصادیق بند ۱ اصل (۱۱۰) قانون اساسی می‌باشد، لذا از این جهت مغایر این اصل شناخته شد.

۲. ماده (۳) و تبصره‌های آن علاوه بر ایرادات ماده (۲) اشکالات ذیل را دارد:

۲-۱. تعیین سه نفر توسط مجلس شورای اسلامی برای عضویت در شورای عالی سیاستگذاری موضوع بند «الف» چون خارج از وظایف و اختیارات مجلس است لذا مغایر اصول (۵۸) و (۷۱) قانون اساسی شناخته شد.

۲-۲. تعیین سه نفر از اعضای هیئت دولت توسط رئیس جمهوری موضوع بند «ب» چون خارج از وظایف و اختیارات این مقام می‌باشد مغایر اصل (۱۱۳) قانون اساسی شناخته شد.

۲-۳. تعیین سه نفر از حقوق دانان توسط رئیس قوه قضائیه موضوع بند «ج» چون خارج از وظایف و اختیارات این مقام می‌باشد، مغایر اصول (۶۱) و (۱۵۸) قانون اساسی شناخته شد.

۲-۴. تبصره‌های «۵» و «۶» و «۷» ماده مذکور در خصوص سال آتی باعث افزایش هزینه عمومی است که طریق جبران آن معلوم نشده است، از این جهت مغایر اصل (۷۵) قانون اساسی شناخته شد.

۳. ماده (۴) و تبصره‌های آن همان ایرادات ماده (۲) را دارد.

۴. در بند «الف» ماده (۶) اشاره به دو قانون شده است که تاریخ تصویب آنها قبل از بازنگری قانون اساسی می‌باشد و برخی از مواد آنها با اصل (۱۷۵) و بند «۱» و جزء «ج» بند «۶» اصل (۱۱۰) قانون اساسی مغایرت دارد و لذا این بند مغایر اصل مذکور شناخته شد.

۵. بند «ب» و تبصره ماده (۶) همان ایرادات ماده (۲) را دارد.
۶. تهیه و تصویب آیین‌نامه اجرایی در ماده (۷) توسط شورای عالی سیاستگذاری مغایر اصل (۱۳۸) قانون اساسی شناخته شد.

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

پیوست ۳ - طرح علی مطهری

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً طرح ذیل که به امضای ۳۵ نفر از نمایندگان رسیده است، جهت طی مراحل قانونی تقدیم می‌گردد.

مقدمه (دلایل توجیهی):

در اصل یکصد و هفتاد و پنجم (۱۷۵) قانون اساسی آمده است «خطمشی و ترتیب اداره سازمان صدا و سیما و نظارت بر آن را قانون معین می‌کند.» قانون خطمشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما قانون کاملی است و نیاز به اصلاح ندارد، درعین حال در یک ماده از مواد این طرح بر اهم مواد آن تأکید شده است. اما قانون اداره سازمان صدا و سیما قبل از بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ که سازمان دارای شورای سرپرستی بود به تصویب رسیده و پس از آن اصلاح نگردیده است و قانون نظارت بر سازمان صدا و سیما اگرچه بعد از بازنگری قانون اساسی به تصویب رسیده از کارایی لازم برخوردار نیست و نیازمند اصلاح است. در قانون اساسی اولیه سازمان صدا و سیما دارای شورای سرپرستی و مدیرعامل بوده درحالی که بعد از بازنگری قانون اساسی دارای رئیس و شورای نظارت شده است.

لذا لازم است قانون اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران تصویب و اکثر

قوانین قبلی ملغی‌الاثرا اعلام شود. لذا این طرح با قید یک فوریت تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌گردد:

مطهری - لطفی - بیمقدار - سیدحمزه امینی - کیخا - انارکی محمدی - نعمتی - پارسایی - علی کاظمی -
 علی ابراهیمی - سیدهفاطمه حسینی - کرم‌پور - مسعود رضایی - قاضی‌پور - انصاری - گرمابی - ساری -
 علی محمد مرادی - جعفرزاده - محمد محمودی - عبدالکریم حسین‌زاده - جلیل رحیمی - جلال میرزایی -
 علیرضا رحیمی - سروش - همتی - بنیادی - سبحانی‌فر - ملکی - برزگر - محبی‌نیا - بادامچی - بیرانوندی -
 یوسف‌نژاد - احمد مازنی

عنوان طرح: اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

ماده (۱) - در اجرای اصل یکصد و هفتاد و پنجم (۱۷۵) قانون اساسی سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران که در این قانون «سازمان» نامیده می‌شود، سازمانی است مستقل که طبق این قانون اداره و نظارت می‌شود و نصب و عزل رئیس آن با مقام رهبری است.

ماده (۲)- خطمشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان مطابق با قانون مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۷ با تأکید بر موارد ذیل می‌باشد:

- الف) پاسداری از آرمان‌های انقلاب اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی(ره) و مقام رهبری،
- ب) توسعه فرهنگی و علمی و سیاسی بر مبنای تأمین آزادی بیان،
- پ) پاسداری از فرهنگ اسلامی و خط و زبان فارسی و پرهیز از غلط‌گویی و غلط‌خوانی،
- ت) تقریب مذاهب اسلامی و رعایت حقوق اقلیت‌های دینی مذکور در قانون اساسی،
- ث) ارتقاء فرهنگ عمومی و سبک زندگی اسلامی،
- ج) اصلاح آسیب‌های اجتماعی،
- چ) تولید آثار فاخر هنری ناظر به تاریخ اسلام و ایران،
- ح) صیانت از حقوق ملت طبق قانون اساسی،

ماده (۳)- انجام هرگونه فعالیت رادیویی و تلویزیونی که قابلیت انتشار فراگیر در داخل و خارج از کشور را به صورت واقعی و مجازی داشته باشد در انحصار سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و هرگونه فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی در این زمینه منوط به کسب مجوز از این سازمان می‌باشد.

ماده (۴)- ارکان سازمان عبارتند از:

- الف) هیئت‌امنا،
- ب) هیئت‌مدیره،
- پ) رئیس،
- ت) شورای نظارت.

ماده (۵)- هیئت‌امنای سازمان پنج نفر بوده و توسط مقام رهبری منصوب می‌شوند.
تبصره- سه نفر از اعضای هیئت‌امنا را در صورت صلاحدید مقام رهبری سران سه قوه تشکیل می‌دهند.

ماده (۶)- وظایف هیئت‌امنا عبارت است از:

- الف) تصویب راهبرد و سیاست‌های فرهنگی، هنری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی سازمان برای تأیید مقام رهبری،
 - ب) تصویب برنامه درازمدت و میان‌مدت و کوتاه‌مدت سازمان،
 - پ) تصویب بودجه سازمان،
 - ت) تصویب تشکیلات سازمان،
 - ث) تصویب ضوابط اجرایی و مالی معاملاتی سازمان،
 - ج) بررسی گزارش‌های شورای نظارت و تصمیم‌گیری درباره آن،
 - چ) تصویب مقررات خصوصی‌سازی و نحوه اداره رادیو و تلویزیون خصوصی با تأیید مقام رهبری،
- تبصره «۱»- مصوبات هیئت‌امنا برای هیئت‌مدیره و رئیس سازمان لازم‌الاجرا است.

تبصره «۲»- هیئت‌امنا می‌تواند برای نصب یا عزل رئیس سازمان به مقام رهبری پیشنهاد ارائه کند.

ماده (۷)- هیئت‌مدیره سازمان مرکب است از:

الف) رئیس سازمان،

ب) چهار نفر از معاونان به پیشنهاد رئیس سازمان و تصویب هیئت‌امنا.

تبصره «۱»- رئیس شورای نظارت به‌عنوان ناظر در جلسات هیئت‌مدیره شرکت می‌کند.

تبصره «۲»- ریاست هیئت‌مدیره به عهده رئیس سازمان است.

ماده (۸)- مبنای تصمیم‌گیری در هیئت‌امنا و هیئت‌مدیره اکثریت مطلق است و براساس آیین‌نامه داخلی

هریک از این دو هیئت عمل می‌شود.

ماده (۹)- وظایف هیئت‌مدیره عبارت است از:

الف) تدوین راهبرد و سیاست‌های فرهنگی، هنری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی سازمان جهت

ارائه به هیئت‌امنا،

ب) تدوین برنامه درازمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت سازمان جهت ارائه به هیئت‌امنا،

پ) تدوین بودجه سازمان جهت ارائه به هیئت‌امنا،

ت) تدوین تشکیلات سازمان جهت ارائه به هیئت‌امنا،

ث) تدوین ضوابط اجرایی و مالی معاملاتی سازمان جهت ارائه به هیئت‌امنا،

ج) اجرای مصوبات هیئت‌امنا.

ماده (۱۰)- شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما براساس اصل یکصد و هفتاد و پنجم (۱۷۵) قانون

اساسی تشکیل شده است و نقش بازرسی هیئت‌امنا را دارد و دارای وظایف زیر است:

الف) نظارت بر نحوه اجرای ضوابط مالی و اداری،

ب) نظارت بر نحوه اجرای سیاست‌های فرهنگی، هنری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی،

پ) نظارت بر نحوه اجرای برنامه درازمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت،

ت) نظارت بر نحوه اجرای بودجه مصوب،

ث) نظارت بر نحوه اجرای مصوبات هیئت‌امنا.

تبصره «۱»- شورای نظارت در انجام وظایف خود می‌تواند از کارشناسان خبره در هر رشته استفاده نماید.

تبصره «۲»- در اجرای بند «ب» شورای نظارت می‌تواند بر مراحل ساخت برنامه‌های صدا و سیما از جمله

سرپال‌ها نظارت داشته باشد.

تبصره «۳»- چنانچه شورای نظارت به تخلفی برخورد کند، به رئیس و دبیرخانه هیئت‌امنا گزارش می‌دهد.

تبصره «۴»- هر یک از اعضای شورای نظارت می‌تواند درباره وظایف رئیس سازمان در جلسه رسمی شورا

از او سؤال کند. پاسخ رئیس سازمان از نظر قانع شدن یا نشدن به رأی گذاشته می‌شود. چنانچه اکثریت

مطلق اعضای شورا (چهار نفر) از پاسخ رئیس سازمان قانع نشوند یک امتیاز منفی برای وی منظور می‌شود و چنانچه تعداد امتیاز منفی او در طول یک سال به پنج امتیاز برسد شورا می‌تواند پیشنهاد عزل او را به هیئت‌امنا برای اطلاع و ارسال برای مقام رهبری ارائه کند.

تبصره «۵»- شورای نظارت در مورد بندهای «الف» تا «ث» گزارش سالانه به هیئت‌امنا می‌دهد.
تبصره «۶»- بودجه شورای نظارت به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد و در قوانین بودجه سالانه دارای ردیف مستقل است.

ماده (۱۱)- شورای نظارت می‌تواند در راستای انجام وظایف قانونی خود بازرسان تخصصی تعیین کند. سازمان مکلف است با بازرسان مذکور همکاری لازم را داشته باشد و تسهیلات لازم را برای استقرار آنها در محل بازرسی فراهم نماید.

تبصره - شورای نظارت و بازرسان اعزامی از سوی آن در انجام وظایف خود حق دخالت در امور اجرایی و عزل و نصب کارکنان و مسئولان سازمان و جذب نیروی انسانی در سازمان را ندارد.

ماده (۱۲)- نحوه نظارت و بازرسی شورای نظارت به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.
ماده (۱۳)- رئیس سازمان موظف به اجرای مصوبات هیئت‌امنا و دادن گزارش‌های سه ماهه به شورای نظارت و هیئت‌امنا می‌باشد.

ماده (۱۴)- رئیس سازمان موظف است در اجرای سیاست‌های اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی:
الف) شرکت‌ها و سازمان‌های تابع سازمان را به بخش غیردولتی واگذار کند. موارد استثنا در واگذاری، با صلاحدید و تصویب هیئت‌امنا خواهد بود.

ب) بخش‌های مختلف سازمان غیر از «پخش» - اعم از تولید، راه‌اندازی و نگهداری - را با تصویب هیئت‌مدیره و هیئت‌امنا به بخش غیردولتی واگذار کند.
تبصره - نحوه واگذاری مطابق ضوابطی است که به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.

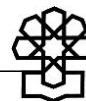
ماده (۱۵)- بخش خصوصی می‌تواند با اجازه سازمان و در چهارچوب مقررات مصوب هیئت‌امنا رادیو یا تلویزیون تأسیس کند.

تبصره «۱»- هیچ‌یک از بخش‌های دولتی و حاکمیتی غیر از سازمان صدا و سیما حق ورود به این عرصه را ندارند.
تبصره «۲»- بخش خصوصی می‌تواند در چهارچوب مجوز سازمان و مصوبات هیئت‌امنا با رعایت ضوابط اسلامی و مصالح ملی، در یک یا چند حوزه از حوزه‌های فرهنگی، هنری، ورزشی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، علمی، دینی و غیره برنامه پخش کند.

تبصره «۳»- اساسنامه شبکه خصوصی رادیویی یا تلویزیونی و صلاحیت مؤسسان و مدیران مسئول و مجوز فعالیت آن باید پس از تأیید هیئت‌مدیره به تصویب هیئت‌امنا سازمان برسد.

تبصره «۴»- نظارت و رسیدگی به تخلفات این‌گونه شبکه‌ها براساس ضوابطی است که به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.

- ماده (۱۶) - سازمان صدا و سیما می‌تواند با مشارکت بخش خصوصی داخلی و خارجی به تأسیس شبکه بین‌المللی مبادرت ورزد. ضوابط و چگونگی این امر به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.
- ماده (۱۷) - نحوه پخش برنامه‌های شبکه‌های بین‌المللی موضوع ماده (۲۱) در داخل کشور براساس ضوابطی است که هیئت‌مدیره تهیه می‌کند و به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.
- تبصره - استفاده از برنامه‌های شبکه‌های خارجی در شبکه‌های داخلی مطابق ضوابط مصوب در هیئت‌امنا خواهد بود.
- ماده (۱۸) - نحوه هزینه‌کرد اعتبارات تخصیصی به سازمان براساس مقرراتی است که به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.
- ماده (۱۹) - منابع مالی و اعتباری سازمان به شرح زیر است:
- درآمدهای ناشی از واگذاری حق پخش، توزیع و فروش محصولات
 - درآمدهای ناشی از عرضه خدمات رسانه‌ای و فنی مهندسی در سطح ملی و بین‌المللی
 - مبالغ دریافتی از بودجه عمومی کل کشور در قالب اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و نیز سایر وجوهی که طبق قوانین و مقررات از طرف دولت و یا سایر دستگاه‌ها در اختیار سازمان قرار می‌گیرد
 - درآمدهای ناشی از برنامه‌های تبلیغاتی و پخش آگهی‌های بازرگانی
 - درآمدهای ناشی از واگذاری حقوق مادی ناشی از مالکیت معنوی در سطح ملی و بین‌المللی
 - کمک‌های نقدی یا غیرنقدی (اعم از هدیه و غیر آن) اشخاص حقیقی و حقوقی
 - وجوه حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد بر نیاز، مستهلک شده و اسقاطی سازمان
 - سایر وجوهی که طبق قانون یا مقررات مربوط باید به سازمان پرداخت شود.
- ماده (۲۰) - کلیه درآمدها و هزینه‌های سازمان در بودجه کل کشور پیش‌بینی می‌شود. کلیه درآمدهای سازمان به خزانه کل کشور واریز شده و کلیه اعتبارات مصوب سازمان در بودجه کل کشور به صورت صد درصد (۱۰۰٪) طبق بودجه سنواتی تخصیص می‌یابد.
- ماده (۲۱) - در اجرای وظایف سازمان، واگذاری بلاعوض یا امانی اموال منقول و غیرمنقول سازمان به هریک از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی با پیشنهاد رئیس سازمان و تصویب هیئت‌امنا بلامانع است.
- ماده (۲۲) - رئیس سازمان می‌تواند با در نظر داشتن غبطه و یا صرفه و صلاح سازمان نسبت به فروش و معاوضه و سایر عقود معوض در خصوص اموال در اختیار سازمان، با رعایت قوانین مربوطه اقدام کند. وجوه حاصله به خزانه واریز می‌شود.
- ماده (۲۳) - تملک اراضی و املاک مورد نیاز سازمان برای طرح‌های عمرانی در راستای اجرای وظایف سازمان طبق «قانون نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷» و اصلاحات و الحاقات بعدی آن انجام می‌شود.

ماده (۲۴)- فروش و واگذاری املاک و اراضی که دولت در اختیار سازمان قرار داده است، با رعایت صرفه و صلاح سازمان، موکول به پیشنهاد رئیس سازمان و اجازه هیئت‌امنا است.

ماده (۲۵)- قلمرو فعالیت‌های اقتصادی و غیر رادیو تلویزیونی سازمان به شرح زیر تعیین می‌شود:
مالکیت، سرمایه‌گذاری و مدیریت برای سازمان در فعالیت‌ها و بنگاه‌های موضوع گروه یک و دو ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی و شرکت‌ها و مؤسسات غیر رادیو تلویزیونی اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تأسیس مؤسسه و یا شرکت دولتی، مشارکت با بخش‌های خصوصی و تعاونی و بخش عمومی غیردولتی، به هر نحو و به هر میزان ممنوع است.
سازمان موظف است سهم، سهم‌الشرکه و حق تقدم ناشی از سهام خود را در شرکت‌ها، بنگاه‌ها و مؤسسات موضوع گروه یک و دو ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی و شرکت‌ها، بنگاه‌ها و مؤسسات غیر رادیو تلویزیونی تا پایان قانون برنامه ششم واگذار کند.
آیین‌نامه معاملات سازمان به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.

ماده (۲۶)- صندوق بازنشستگی کارکنان سازمان، دارای شخصیت مستقل حقوقی بوده و طبق اساسنامه‌ای که به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد فعالیت می‌نماید و دولت مکلف است اعتبارات مورد نیاز ناشی از اجرای الزامات قانونی منجر به افزایش حقوق و مزایای بازنشستگان را در لایحه بودجه سالانه پیش‌بینی و از طریق سازمان به صندوق پرداخت کند. سازمان مکلف است به منظور تأمین اهداف صندوق، کمک‌های لازم اعم از وجوه، اموال منقول و غیرمنقول را تأمین کند.

ماده (۲۷)- از تاریخ تصویب این قانون، قانون اساسنامه سازمان مصوب ۱۳۶۲/۷/۲۷، قانون اداره صدا و سیما مصوب ۱۳۵۹/۱۰/۸ و قانون شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما مصوب ۱۳۷۰/۷/۱۱ لغو می‌گردد و قانون خط‌مشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما و نیز ماده واحده مصوب ۱۳۸۸/۳/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام به قوت خود باقی است.

پیوست ۴ - طرح کمیسیون فرهنگی

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً طرح ذیل که به امضای ۷۵ نفر از نمایندگان رسیده است، جهت طی مراحل قانونی تقدیم می‌گردد.

مقدمه (دلایل توجیهی):

با توجه به جایگاه و اهمیت صدا و سیما به عنوان تأثیرگذارترین رسانه ملی و وجود مشکلاتی که در اداره این سازمان وجود داشته و یا ممکن است داشته باشد، این طرح که در مجلس هفتم، هشتم و نهم نیز مورد نظر و بررسی بوده جهت تدوین سیاست‌های لازم در حدود قانون اساسی ارائه می‌گردد.

با گذشت چندین دوره مدیریت در سازمان صدا و سیما و مشخص شدن نقاط قوت و ضعف در اداره هرچه بهتر رسانه ملی، ضرورت دارد جهت کارآمدتر شدن و اختیار عمل در بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود و اعمال نظارت دقیق‌تر بازنگری در اساسنامه صدا و سیما صورت پذیرد تا در شرایط فعلی بتواند در مأموریت و مسئولیت محوله طبق قانون اساسی و منویات مقام معظم رهبری عمل نماید.

لذا طرح ذیل تقدیم می‌گردد:

پژمانفر - طباطبایی نژاد - آزادیخواه - محمداسماعیل سعیدی - مسعودی - سالک - سیده فاطمه ذوالقدر - حاجی بابایی - بنایی - دهقانی نقندر - احمد مرادی - حسنوند - قاضی پور - محجوب - برزگر - علی محمد مرادی - کوسه غراوی - وقف‌چی - علی جانی زمانی - بختیاری - خدادادی - کواکیبان - سیداحسان قاضی زاده - بانوج لاهوتی - جلال میرزایی - محمد کاظمی - یوسفیان ملا - عبدالرضا عزیزی - پورمختار - ملکشاهی - جعفرزاده - علیرضا بیگی - کعبی - نیاز آذری - تربتی نژاد - بهادری - کرم پور - شیران خراسانی - نقوی حسینی - تاج گردون - خدیری - کاظم زاده - قاسم احمدی - ذوالنوری - حسن بیگی - حسینی شاهرودی - مختار - سیدامیر حسین قاضی زاده - عباس گودرزی - باستانی - وحدتی - سیدحمزه امینی - تجری - بابایی صالح - رضائی کوچی - علیرضا سلیمی - خادم - جواد کریمی - فلاحتی - حسینعلی شهریاری - سمیه محمودی - محمدابراهیم رضائی - شرفی - موسوی لارگانی - کوهکن - حسن پور - رستمیان - کیان پور - سیدحمیدرضا کاظمی - نظرافضلی - حسین زاده بحرینی - قوامی - فولادگر - امیرآبادی - یوسف نژاد

عنوان طرح - خط‌مشی و اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و نظارت بر آن

فصل اول کلیات

ماده (۱) - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران که در این قانون به‌طور اختصار «سازمان» نامیده می‌شود، مؤسسه‌ای با شخصیت حقوقی مستقل است. این سازمان تابع قوانین و مقررات حاکم بر مؤسسات دولتی است مگر در مواردی که در این قانون حکم خاصی پیش‌بینی شود. تبصره «۱» - تعیین خط‌مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن مبتنی بر فرمایشات، رهنمودها و سیاست‌های ابلاغی مقام رهبری است.

تبصره «۲» - مؤسسات تابعه سازمان نیز مؤسسه دولتی محسوب می‌گردند و شرکت‌های تابعه سازمان مشروط به رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی در حکم شرکت دولتی محسوب می‌شوند.

ماده (۲) - پخش برنامه‌های صوتی و تصویری به صورت فراگیر از کلیه بسترهای ارتباطی فعالیت رادیویی و تلویزیونی محسوب می‌شود و در انحصار سازمان است.

تبصره «۱» - اصطلاحات مذکور در این ماده در معانی زیر به کار می‌رود:

الف) پخش: توزیع و انتشار برنامه‌های صوتی و تصویری با استفاده از کلیه بسترها و روش‌های ارتباطی فراگیر،
ب) فراگیر: امکان استفاده بدون محدودیت تعداد مخاطبان، در بازه زمانی مشخص از یک برنامه صوتی و تصویری (اشتراک، نافی فراگیر بودن نیست)،

پ) برنامه‌های صوتی و تصویری: صدا و تصویر تدوین شده در قالب برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و تنظیم شده در جدول پخش زمانی مشخص با کارکرد اطلاع‌رسانی، آموزش، تفریح و سرگرمی،
ت) روش‌های ارتباطی: یک به یک، یک به چند، یک به همه،

ث) بسترهای ارتباطی: مبتنی بر امواج رادیویی، کابل کواکسیال، فیبر نوری و از این قبیل،

ج) خطی: ارسال پیوسته و پشت سرهم (غیرمنقطع) برنامه‌های صوتی و تصویری به‌نحوی که مخاطب امکان دخالت در ترتیب زمانی مشاهده برنامه‌ها را ندارد.

تبصره «۲» - سازمان حق واگذاری انحصار مذکور در این ماده را به هیچ شخص حقیقی و حقوقی ندارد. تبصره «۳» - سازمان مجاز است جهت توسعه پوشش جمعیتی و برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی بدون برخورداری از حق انحصار و طبق قوانین و مقررات، زیرساخت‌های ارتباطی مورد نیاز خود را تولید و تأمین نماید و در صورت عدم امکان، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف به تأمین آن است.

ماده (۳) - مرکز اصلی سازمان در تهران است. سازمان مجاز است با توجه به اولویت‌های جغرافیایی، فرهنگی و سیاسی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوطه در داخل و خارج از کشور مراکز رادیویی و تلویزیونی و دفاتر خبری تأسیس کند.

فصل دوم رسالت، اهداف، مأموریت، خط‌مشی کلی، اصول و ارزش‌های حاکم بر برنامه‌های سازمان
 ماده (۴) - رسالت سازمان، تربیت مردم و انسان تراز اسلام و انقلاب و تشویق به پیشرفت با مدیریت و هدایت فکر، فرهنگ، روحیه، اخلاق رفتاری جامعه و آسیب‌زدایی از آنها می‌باشد.
 اهداف کلان:

۱. ارتقای معرفت دینی روشن‌بینانه و آگاهانه،
۲. ایجاد رفتار دینی مخلصانه،
۳. ریشه‌دار کردن شناخت و باور حقیقی به ارزش‌ها و بنیان‌های فکری انقلاب و نظام اسلامی،
۴. مصونیت دادن به ذهن جامعه از تأثیر مخرب تهاجم فرهنگی و ارزشی دشمن،
۵. ایجاد و ارتقای باور به کارآمدی نظام،
۶. ایجاد همگرایی عمومی و فضای همکاری و محبت و وحدت در درون کشور و میان مردم،
۷. آگاه‌سازی نسبت به مقوله‌های حساس مثل علم، امنیت، سبک زندگی اسلامی، پرورش نخبگان، اقتدار ملی، کار و ابتکار گره‌گشا و پیش‌برنده.

ماده (۵) - مأموریت سازمان ارتقای فرهنگ و هدایت افکار عمومی به سمت وحدت جهان اسلام و مقابله با جنگ نرم از طریق شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی و رسانه‌های مجازی و مکتوب با تأمین، تولید و پخش برنامه‌های متنوع آموزشی و ارشادی، خبری و اطلاع‌رسانی، سرگرمی و تفریحی است. این مأموریت در سطوح مختلف اعم از استانی، ملی، منطقه‌ای و جهانی با بهره‌گیری از ظرفیت هنر اسلامی و جهت‌دهی مؤثر و کارآمد و براساس موازین اسلامی و مصالح کشور به آن انجام می‌شود.

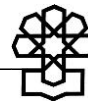
ماده (۶) - خط‌مشی، اصول و ارزش‌های حاکم بر برنامه‌های سازمان به شرح زیر است:

۱. حاکمیت ارزش‌های اسلامی - ایرانی، انقلاب اسلامی، قانون اساسی، اندیشه‌های حضرت امام خمینی (ره) و مقام رهبری بر سیاستگذاری و برنامه‌ریزی و تولید سازمان،
۲. زمینه‌سازی برای دستیابی به خودکفایی و سیاست مستقل در همه ابعاد و ترویج روح شجاعت در مجموعه‌های مبتکر، محقق و صاحب فن،
۳. تقویت و گسترش وحدت، الفت و انسجام در جامعه از طریق ارج نهادن به فرهنگ و زبان اقوام و طوایف کشور و حیثیت و کرامت افراد،
۴. ترویج و تعمیق روح امید، نشاط، اعتماد، تلاش، استقامت و ایثار، وجدان کاری، توجه به خانواده، رعایت حقوق دیگران، کرامت انسان، احساس مسئولیت، اعتماد به نفس ملی، شجاعت شخصی و شجاعت ملی، امانت، درستکاری، حق‌طلبی، زیبایی‌طلبی، نفی مصرف‌زدگی،
۵. حمایت از فرهنگ و تمدن اسلامی از طریق معرفی صحیح مفاهیم عمیق اسلام و حقایق درخشان آن و مقابله با خرافات و تحجّر و هرگونه انحراف با ارائه فرهنگ اصیل قرآن و معارف اهل‌بیت (ع)،

۶. گسترش آگاهی و رشد جامعه در زمینه‌های گوناگون از جمله اعتقادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی به‌مثابه یک دانشگاه عمومی،
۷. تأمین آزادی بیان، نشر افکار و تضارب آراء با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور در امر سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و برنامه‌سازی در حدود قانون اساسی،
۸. حفظ بی‌طرفی در حوزه رقابت‌های سیاسی قانونمند،
۹. پاسداری از خط و زبان فارسی و استفاده از معادل‌های فارسی به جای واژه‌های بیگانه (با توجه به اصول پانزدهم (۱۵) و شانزدهم (۱۶) قانون اساسی) و اهتمام به تقویت و گسترش زبان و ادبیات فارسی و پرهیز از غلط‌گویی و غلط‌خوانی،
۱۰. تولید خبر و کسب اخبار و اطلاعات صحیح، دقیق و بهنگام از منابع معتبر و مستقل خبری و اطلاع‌رسانی به‌موقع و مؤثر از رویدادهای داخلی و خارجی و خویشتن‌داری از انفعال در خبررسانی،
۱۱. ترغیب مردم به حضور فعال در عرصه‌های مذهبی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشور،
۱۲. ارج نهادن به فضیلت‌ها و فداکاری‌های شهدا و ایثارگران انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و زنده نگاه داشتن خاطره آنها و اهتمام به نشر فرهنگ و تفکر بسیجی و گسترش فرهنگ ایثار و شهادت در داخل و خارج کشور،
۱۳. ایجاد زمینه‌های رشد فکری در جامعه و به‌وجود آوردن امکان تحلیل، نقد، ریشه‌یابی و واقع‌بینی در مسائل اجتماعی، سیاسی، فرهنگی،
۱۴. تلاش برای تقریب مذاهب اسلامی و رعایت حقوق اقلیت‌های دینی شناخته شده در قانون اساسی،
۱۵. آشنا کردن مردم با حقوق و تکالیف فردی و اجتماعی مندرج در قانون اساسی و قوانین موضوعه و ایجاد زمینه‌های فکری و اخلاقی در آنان برای حاکمیت قانون و اجرای آن،
۱۶. احیای ترویج فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر و دعوت به خیر از طریق تولید و تأمین برنامه‌های متنوع،
۱۷. تکریم و شناساندن ارزش واقعی زن، ترویج حجاب و عفاف و آموزش فضائل اخلاقی در خانواده و عوامل تحکیم نظام خانواده از دیدگاه اسلام و نقد و تبیین دیدگاه‌ها و رفتارهای فرهنگ غربی درباره زن و خانواده و ارائه راه‌های خروج از آن،
۱۸. گسترش و تعمیق بینش دینی و سیاسی و انقلابی مردم و ارتقای بصیرت عمومی برای مقابله فعال با تهاجم فرهنگی و جنگ نرم و خنثی‌سازی کار دشمنان،
۱۹. تبیین سیاست دولت‌ها و ملت‌ها، و تبلیغ مقاومت و بیداری اسلامی و جنبش‌های آزادی‌بخش و ضداستکباری در جهت تقویت روحیه ایستادگی در برابر تهاجمات سیطره‌خواهانه در چهارچوب دیپلماسی مبتنی بر سیاست‌های کلی نظام،
۲۰. زمینه‌سازی برای تحکیم روابط عادلانه اقتصادی و ترویج الگوی صحیح مصرف،

۲۱. ارج نهادن به فرهنگ کار و کوشش، سرمایه و تولید ملی و حمایت از آنها و تقویت روحیه جهاد اقتصادی و ترویج آن و اطلاع‌رسانی، آگاه‌سازی و آموزش عمومی برای افزایش تولیدات صنعتی، کشاورزی و دامی و استفاده از نظرات متخصصان و صاحب‌نظران،
۲۲. حمایت و اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در جهت توسعه دولت الکترونیک، چابک‌سازی ساختارها و نظام اداری کشور،
۲۳. فرهنگ‌سازی در جهت توان ملی و آمادگی دفاعی کشور و ترویج و تحکیم استقلال فکری و عملی برای مقابله با بحران‌ها، اقتدارطلبی دشمنان و تقویت پدافند عامل،
۲۴. ایجاد شرایط مناسب با معرفی و نقد برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی و ارزیابی عملکرد آنها با رویکرد دلسوزانه و علاج‌جویانه در قالب شاخص‌های اختصاصی، عمومی، ملی و بین‌المللی به منظور تقویت مدیریت‌های اجرایی کشور،
۲۵. حمایت از نهضت تولید علم و کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی،
۲۶. پرهیز از هرگونه برنامه‌سازی موجب بدآموزی در اندیشه و رفتار و اخلاق،
۲۷. اهتمام به تأمین و تولید برنامه برای کودکان، نوجوانان و جوانان با محتوای سالم و متناسب با نیاز و شرایط روحی آنها،
۲۸. پرهیز از پخش موسیقی غیرشرعی، (مطرب، مبتذل و لهنوی) و اولویت‌بخشی به استفاده از موسیقی و هنر اصیل مشروع ایرانی برای حفظ هویت ملی و اصالت اسلامی ایرانی،
۲۹. معرفی هویت ایرانی اسلامی در برنامه‌های برون‌مرزی،
۳۰. ایجاد زمینه‌های لازم برای شکوفایی استعدادها و خلاقیت‌ها و حمایت از ابتکارات، اختراعات و نوآوری‌های سازنده در تولید برنامه‌ها،
۳۱. اعتلای فرهنگ عمومی جامعه برای اصلاح رفتارهای اجتماعی، نهادینه شدن قانون‌گرایی و انضباط اجتماعی،
۳۲. تقویت اعتقادات و باورهای دینی و توسعه فرهنگ مهدویت و ایجاد محیط مساعد برای تزکیه، تعلیم و رشد فضائل اخلاقی و تقویت مکارم اخلاقی،
۳۳. اهتمام به جلب اعتماد مردم نسبت به نظام، رعایت مصالح و امانتداری برای نظام،
۳۴. تلاش در جهت برخورداری از مزیت‌های رقابتی، قدرت و انعطاف برای انطباق با شرایط گوناگون و پیش‌بینی نشده،
۳۵. بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی - پژوهشی اندیشمندان حوزه و دانشگاه در زمینه راهبردهای کلان و تعمیق و کیفیت‌بخشی به امور محتوایی،
۳۶. اهتمام به مدیریت پیام با تولید و توزیع پیام نظام‌مند، منسجم و اثربخش،

۳۷. اهتمام به طنز صحیح، سازنده و فاخر در جهت ایجاد روحیه شاد در بین مردم با پرهیز از تمسخر، ابتذال و بی‌بندوباری،

۳۸. ترویج روحیه عدالت‌خواهی و همدردی با اقشار محروم و پرهیز از تبلیغ تجمل‌گرایی در تمامی برنامه‌ها،

۳۹. اهتمام به امر پژوهش در کلیه رویکردها، نظام‌ها، رویه‌ها، برنامه‌ها و محصولات سازمان.

فصل سوم - وظایف و اختیارات سازمان و رئیس سازمان

ماده (۷) - وظایف و اختیارات سازمان

الف) سازمان موظف است جهت حسن انجام مأموریت‌های خود اقدامات زیر را انجام دهد:

۱. توسعه پوشش جمعیتی و جغرافیایی شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی به صورت ایمن، پایدار و مستمر، طبق آخرین استانداردهای فنی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین رسانه‌ای، اینترنت، ماهواره و شبکه‌های کابلی،

۲. انعکاس خواسته‌ها و نیازهای مردم و بیان پیشرفت‌ها و مشکلات دستگاه‌های اجرایی در جهت برقراری تفاهم و ارتباط متقابل بین مردم و مسئولان،

۳. تولید برنامه در خصوص فعالیت‌های برون‌مرزی خود برای مخاطبان فارسی زبان خارج از کشور اعم از ایرانیان و سایر علاقه‌مندان به زبان فارسی و نیز فعالیت‌های برون‌مرزی برای سایر کشورها و نیز برای غیرایرانیان و غیرفارسی‌زبانان ساکن در آن کشورها،

۴. پیشنهاد ساختار، تشکیلات و الگوی نیروی انسانی مورد نیاز به شورای نظارت برای تصویب،

۵. تربیت و تأمین نیروی انسانی کارآمد در رشته‌های مختلف مورد نیاز سازمان به‌ویژه در امور تولیدی، هنری و تخصص‌های فنی مورد نیاز از طریق هنرستان‌ها، دانشگاه‌ها و دانشکده‌های صداوسیما و نیز جذب فارغ‌التحصیلان سایر دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و حوزه‌های علمیه،

۶. استفاده از خدمات تخصصی، کارشناسی و یا مشاوره‌ای اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی با رعایت اصل هشتادودوم (۸۲) قانون اساسی،

۷. شناسایی نخبگان رسانه‌ای و هنرمندان متعهد و انقلابی و حمایت از آنان در ارتباط با فعالیت‌های سازمان،

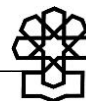
۸. تنظیم مجموعه برنامه‌ها و فعالیت‌های خود مبتنی بر رسالت، اهداف و خط‌مشی و اصول و ارزش‌های مصرح در این قانون.

ب) سازمان جهت حسن انجام مأموریت‌های خود اختیارات زیر را دارد:

۱. ایجاد و توسعه رسانه‌های نوین از قبیل درگاه، رسانه‌های الکترونیکی و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی و سایر عناوین مرتبط و تسهیل دسترسی عموم مردم به این رسانه‌ها در عرصه ملی و بین‌المللی در

محدوده برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی،

۲. برقراری مناسبات رادیویی و تلویزیونی با دیگر کشورها،
 ۳. سرمایه‌گذاری و مشارکت با سازمان‌ها و اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی به منظور تولید، تأمین و توزیع برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی در فضای مجازی، با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۳/۲۵،
 ۴. خرید، فروش و مبادله برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، چندرسانه‌ای و خدمات فنی - مهندسی در زمینه فعالیت‌های رادیویی و تلویزیونی در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی،
 ۵. تأسیس و اداره شهرک سینمایی برای تولید برنامه‌های تلویزیونی و نیز برگزاری نمایشگاه در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در راستای مأموریت سازمان، با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی،
 ۶. عضویت در مجامع بین‌المللی، برقراری و گسترش روابط با شرکت‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و اتحادیه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی رادیو و تلویزیونی با رعایت اصل هفتادوهفتم (۷۷) قانون اساسی،
 ۷. مشارکت در بررسی و تصویب استانداردهای تخصصی در زمینه‌های تولید، توزیع و پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و چندرسانه‌ای فضای مجازی،
 ۸. خرید، اجاره و یا واگذاری تجهیزات، امکانات و بسترهای ارتباطات مخابراتی زمینی و فضایی مرتبط با صدا و سیما طبق قوانین و مقررات، به منظور توسعه و گسترش پوشش و ارائه خدمات رسانه‌ای در اقصی نقاط جهان و دستیابی به امکانات و موقعیت‌های جدید.
- ماده (۸) - وظایف و اختیارات رئیس سازمان:
- رئیس سازمان توسط مقام رهبری منصوب می‌شود و تعیین مدت خدمت، عزل و قبول استعفای وی از اختیارات مقام رهبری بوده که مسئولیت اداره امور سازمان را به شرح ذیل برعهده دارد:
۱. تهیه و پیشنهاد ساختار و الگوی نیروی انسانی و شرح وظایف و اختیارات واحدهای سازمانی، انحلال و ادغام آنها و همچنین تهیه طرح‌ها و برنامه‌های مربوط به جذب و نگهداری سرمایه انسانی، نظام‌ها و فرایندها برای تصویب در شورای نظارت،
 ۲. اجرای سیاست‌های کلی نظام، هدایت‌ها و تدابیر مقام رهبری در همه ابعاد و در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور در همه شئون و مراتب،
 ۳. اعمال مدیریت و نظارت بر تولید و پخش کلیه برنامه‌ها، عملکرد واحدها، شبکه‌های مختلف صدا و سیما، شرکت‌ها و مؤسسات وابسته و ایجاد زمینه‌های لازم برای نظارت بر موارد مذکور توسط شورای نظارت،
 ۴. تهیه بودجه سالانه سازمان و پیشنهاد آن به هیئت دولت پس از تأیید شورای نظارت حداکثر تا چهارده روز،
 ۵. تهیه و پیشنهاد آیین‌نامه‌های تشکیلاتی و مقررات مالی، اداری، استخدامی و تخلفاتی امنیتی

- مورد نیاز سازمان، شرکت‌ها و مؤسسات وابسته برای تصویب در هیئت دولت پس از تأیید شورای نظارت،
۶. بهره‌مندی از نظرات کارشناسی و جمع‌مشورتی توانا و هوشمند در زمینه راهبردهای کلان سازمان مبتنی بر آیین‌نامه‌های مصوب شورای نظارت،
۷. اخذ و اجرای نظر وزارت اطلاعات قبل از انتصاب افراد در مشاغل حساس و مدیریتی و قبل از انعقاد قرارداد با اشخاص حقیقی و حقوقی،
۸. تهیه و پیشنهاد دستورالعمل‌های مربوط به شاخص‌های حرفه‌ای و هنجاری تولید و پخش پیام در خصوص هر یک از شبکه‌های رادیویی، تلویزیونی، فضای مجازی و رسانه‌های مکتوب متناسب با ماهیت و مأموریت حرفه‌ای و هنجاری اختصاصی آن برای تصویب در شورای نظارت و ارائه پیشنهادات سالانه جهت به‌روزرسانی آن،
۹. نصب و عزل معاونان و مدیران سازمان بر مبنای شاخص‌های اخلاقی و صلاحیت‌های عمومی و تخصصی مصوب شورای نظارت،
۱۰. عقد قرارداد با اشخاص حقیقی و حقوقی و نمایندگی سازمان در مراجع اداری و قضایی و انتخاب وکیل و پایان دادن به دعاوی از طریق مصالحه و نیز ارجاع به داوری اعم از قراردادهای داخلی و خارجی با رعایت اصول هفتاد و هفتم (۷۷)، یکصد و بیست و پنجم (۱۲۵) و یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی،
۱۱. تهیه و پیشنهاد آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های نحوه اجرای تکالیفی که به موجب قوانین مجلس، مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی امنیت ملی و سیاست‌های کلی نظام بر عهده سازمان گذاشته می‌شود برای تصویب در شورای نظارت،
۱۲. تهیه و پیشنهاد منشور اخلاقی کارکنان رسمی، غیررسمی و یا کسانی که به هر طریق با سازمان همکاری دارند برای تصویب در شورای نظارت و اجرای آن،
۱۳. استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی کارآمد، متعهد و انقلابی مورد نیاز سازمان بر مبنای شاخص‌های اخلاقی و صلاحیت‌های عمومی و تخصصی مصوب شورای نظارت،
۱۴. انتصاب و اعزام مدیران و کارکنان ثابت و موقت برای نمایندگی‌های خارج از کشور،
۱۵. فراهم نمودن زمینه‌ها، امکانات و تجهیزات فنی و نرم‌افزاری لازم به منظور تحقق وظایف قانونی شورای نظارت بر اساس اعلام نیاز آن شورا.

فصل چهارم - نظارت

ماده (۹) - شورای نظارت بر سازمان با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

۱. دو نفر به نمایندگی از طرف قوه مجریه به انتخاب و معرفی رئیس‌جمهور،
۲. دو نفر به نمایندگی از سوی قوه قضائیه به انتخاب و معرفی رئیس قوه قضائیه،
۳. دو نفر به نمایندگی از طرف قوه مقننه به پیشنهاد کمیسیون فرهنگی و انتخاب مجلس شورای اسلامی.

- تبصره «۱»- نمایندگان قوای سه‌گانه لزوماً عضو رسمی آن قوه نیستند.
- تبصره «۲»- اعضای شورای نظارت برای مدت دو سال انتخاب و معرفی می‌شوند و تا انتخاب مسئولان بعدی به کار خود ادامه می‌دهند.
- تبصره «۳»- شورای نظارت از بین اعضای خود یک نفر را به‌عنوان رئیس و یک نفر را به‌عنوان نایب‌رئیس و یک نفر به‌عنوان دبیر، برای مدت یک سال انتخاب می‌کند. مسئولیت اداره جلسات شورا، انجام مکاتبات و ابلاغ نظرات و مصوبات آن برعهده رئیس و مسئولیت اداره امور دبیرخانه برعهده دبیر شورا است و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.
- ماده (۱۰)- شورای نظارت برطبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب آن شورا می‌رسد اداره می‌شود. رویه‌ها و سازوکارهای نظارتی براساس این آیین‌نامه تعیین می‌شود.
- ماده (۱۱)- شورای نظارت وظایف زیر را به‌عهده دارد:
۱. نظارت بر حسن اجرای تدابیر و رهنمودهای مقام رهبری به‌ویژه در مورد سیاست‌های ابلاغی ایشان به سازمان،
 - تبصره- شورای نظارت موظف است ابتدای خط‌مشی‌ها و ترتیب اداره سازمان را (که شامل رویکردها، نظامات، رویه‌ها، وظایف، مقررات، آیین‌نامه‌ها، شیوه‌نامه‌ها و محصولات تولید شده می‌باشد)، بر فرمایشات و رهنمودها و سیاست‌های ابلاغی مقام رهبری احراز کند.
 ۲. نظارت بر حسن اجرای قوانین و وظایف، انجام مأموریت‌ها، خط‌مشی کلی، اصول و ارزش‌های حاکم بر برنامه‌ها،
 ۳. نظارت بر تصمیمات رئیس سازمان و اعلام تذکرات لازم به وی،
 ۴. تهیه و ارائه گزارش منظم و مستمر فصلی از عملکرد سازمان ناظر به بند «۱» و «۲» این ماده به مقام رهبری و رؤسای قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران،
 - تبصره «۱»- رئیس قوه مقننه موظف است گزارش شورای نظارت را به اطلاع نمایندگان برساند.
 - تبصره «۲»- قوای سه‌گانه موظفند در قبال گزارشات شورای نظارت به وظیفه قانونی خود عمل کنند.
 ۵. تصویب طرح‌های الف ویژه در برنامه‌های تولیدی سازمان پس از رسیدگی در شورای طرح و برنامه سازمان و قبل از انعقاد قرارداد،
 ۶. اخذ گزارش و اطلاعات لازم از عملکرد سالانه و تعهدات تولید، پخش و برنامه‌های آتی شبکه‌های داخلی و برون‌مرزی،
 ۷. اخذ گزارش و اطلاعات مربوط به درآمد و نحوه هزینه بودجه مصوب سازمان،
 ۸. اخذ گزارش و اطلاعات مربوط به انعقاد قراردادها و موافقت‌نامه‌های مربوطه،
 ۹. بررسی و تصویب گزارش سالانه حسابرسی سازمان حسابرسی،

۱۰. ارجاع تخلفات و جرائم به مراجع ذیصلاح.

ماده (۱۲) - هزینه‌های مربوط به شورای نظارت به پیشنهاد آن شورا در بودجه سالانه کل کشور به صورت ردیف مستقل درج می‌شود.

ماده (۱۳) - شورای نظارت می‌تواند برای انجام وظایف قانونی خود بازرسانی را تعیین نماید. سازمان مکلف است با بازرسان مذکور همکاری داشته باشد و تسهیلات لازم را برای استقرار آنها در محل بازرسی در مدتی که شورا تعیین می‌کند، فراهم نماید.

تبصره - شورای نظارت و بازرسان آن در انجام وظایف خود حق دخالت در امور اجرایی سازمان را ندارند. ماده (۱۴) - احکام مأموریت بازرس یا بازرسان اعزامی به وسیله رئیس شورا صادر می‌شود. در احکام صادره باید نام حوزه، مدت مأموریت و مواردی که مورد رسیدگی قرار می‌گیرد، به صراحت تعیین شود.

ماده (۱۵) - شورای نظارت طبق برنامه زمان‌بندی شده بر فعالیت‌های سازمان نظارت می‌کند و لازم است برنامه نظارت ادواری خود را با اطلاع قبلی رئیس سازمان انجام دهد.

تبصره - شورای نظارت می‌تواند در موارد خاص به صورت موردی نیز بر فعالیت‌های سازمان نظارت کند. ماده (۱۶) - شورای نظارت می‌تواند در حوزه اختیارات قانونی خود از رئیس سازمان سؤال نماید و شورا در صورت قانع نشدن دوسوم اعضا گزارش موضوع را برای مقام رهبری ارسال می‌کند.

تبصره - نحوه رسیدگی به گزارش مذکور منوط به تشخیص مقام رهبری است.

ماده (۱۷) - تمامی دستورالعمل‌ها، شیوه‌نامه‌ها، نظامات، رویه‌ها و رویکردهای مصوب، مصرح در بند «۸» ماده (۸) پس از تأیید شورای نظارت رسمیت یافته و لازم‌الاجرا می‌باشد.

ماده (۱۸) - اعضای شورای نظارت مکلف به حسن انجام مسئولیت‌های معین شده در این قانون می‌باشند و در برابر قوای مربوطه در جهت تأمین منویات رهبری پاسخگو هستند.

ماده (۱۹) - در صورت درخواست رئیس سازمان یا رئیس شورای نظارت، طرفین موظف هستند تا یک ماه نسبت به برگزاری جلسه مشترک اقدام نمایند.

ماده (۲۰) - چنانچه در هر یک از برنامه‌های پخش شده در سازمان مطالبی مشتمل بر توهین، افتراء یا اظهارات خلاف واقع به هر شخص حقیقی یا حقوقی نسبت داده شود و یا به هر نحوی اظهارات اشخاص تحریف شود، مدعی می‌تواند اعتراض خود را به‌طور کتبی به سازمان منعکس نماید. سازمان در صورت قبول اعتراض موظف است به منظور جلب نظر معترض و جبران آسیب وارده و با توجه به ماهیت برنامه‌های صدا و سیما و امکانات و مقدرات رسانه در اسرع وقت یا حداکثر در اولین نوبت پخش قسمت بعدی همان برنامه اقدامات لازم را انجام دهد و در صورت عدم قبول اعتراض به‌طور مستند و با دلایل روشن به معترض پاسخ دهد. در صورت عدم پذیرش دلایل سازمان از سوی معترض و یا عدم جلب نظر معترض، وی می‌تواند موضوع را برای رسیدگی به شورای نظارت بر سازمان منعکس نماید و شورای نظارت نیز موظف است حداکثر ظرف ۱۰ روز به مسئله رسیدگی نماید و در صورتی که حق را به معترض

دهد نظر خود را به سازمان ابلاغ کند. سازمان موظف است به منظور جلب نظر معترض و جبران آسیب وارده اقدامات لازم را برابر نظر و ظرف زمانی تعیین شده از سوی شورای نظارت انجام دهد.

تبصره «۱»- جهت رسیدگی به شکایات این ماده دفتری زیر نظر رئیس سازمان و دسترس ارباب رجوع براساس آیین‌نامه مصوب شورای نظارت تأسیس می‌شود.

تبصره «۲»- آیین‌نامه اجرایی موضوع این ماده توسط شورای نظارت با توجه به قانون الحاق یک ماده و دو تبصره به قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۸/۸/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام تدوین می‌شود.

تبصره «۳»- نظر شورای مذکور مانع از رسیدگی قضایی به موضوع نیست.

فصل پنجم - امور مالی و اموال

ماده (۲۱)- سازمان از لحاظ روش حسابداری، تهیه و ارائه گزارشات مالی، با رعایت الزامات بند «۵» ماده (۸) این قانون براساس قوانین و مقررات مربوط، در حکم شرکت دولتی محسوب می‌شود.

تبصره «۱»- حسابرس و بازرس قانونی و مستقل سازمان، سازمان حسابرسی می‌باشد.

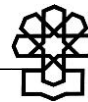
تبصره «۲»- ذی‌حساب سازمان براساس الزامات ماده (۳۱) قانون محاسبات عمومی کشور موظف به نظارت مالی و تأمین اعتبار است.

ماده (۲۲)- منابع مالی و اعتباری سازمان به شرح زیر است:

۱. مبالغ دریافتی از بودجه عمومی کل کشور در قالب اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و نیز سایر وجوه اختصاص داده شده به سازمان از طرف دولت و یا سایر دستگاه‌ها طبق قوانین و مقررات،
۲. درآمدهای حاصل از واگذاری حق پخش محصولات، توزیع و فروش آنها،
۳. درآمدهای حاصل از عرضه خدمات رسانه‌ای و فنی مهندسی در سطح ملی و بین‌المللی،
۴. درآمدهای حاصل از برنامه‌های تبلیغاتی و پخش آگهی‌های بازرگانی،
۵. درآمدهای حاصل از واگذاری حقوق مادی ناشی از مالکیت معنوی در سطح ملی و بین‌المللی،
۶. کمک‌های نقدی و یا غیرنقدی (اعم از هدیه و غیر آن) اشخاص حقیقی و حقوقی،
۷. وجوه حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول مستهلک و اسقاطی مازاد بر نیاز سازمان،
۸. سایر وجوه پرداختی به سازمان طبق قانون یا مقررات مربوط.

ماده (۲۳)- کلیه درآمدها و هزینه‌های سازمان در بودجه کل کشور پیش‌بینی می‌شود. تمام درآمدهای سازمان به خزانه کل کشور واریز می‌گردد، بودجه مصوب سازمان در بودجه کل کشور به صورت صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص می‌یابد.

ماده (۲۴)- مسئولیت حفظ و نگهداری اموال منقول و غیرمنقول متعلق به سازمان با رئیس سازمان است که می‌تواند آن را به معاون اداری و مالی یا مدیر دیگری در سازمان تفویض کند.

ماده (۲۵)- واگذاری بلاعوض یا امانی اموال منقول و غیرمنقول سازمان به هر یک از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی براساس آیین‌نامه‌های مربوطه با پیشنهاد رئیس سازمان و تصویب هیئت وزیران بلامانع است. تبصره «۱»- فروش، معاوضه و انعقاد سایر عقود در رابطه با اموال سازمان با رعایت قوانین مربوطه به پیشنهاد رئیس سازمان و تصویب هیئت وزیران می‌باشد.

تبصره «۲»- وجوه حاصل از این معاملات به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود. ماده (۲۶)- کلیه تجهیزات فنی مورد نیاز، وسایل و مواد تولید و پخش برنامه‌های رادیو و تلویزیونی که سازمان با رعایت قوانین و مقررات مربوطه خریداری و برای تجهیز و پشتیبانی فنی سامانه‌های در حال کار و یا انطباق آنها با فناوری نوین رسانه‌ای وارد کشور می‌کند، از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی معاف است.

تبصره- سازمان موظف است تا حد ممکن تمامی نیازهای خود را از طریق تولید داخلی تأمین نماید و سالانه گزارش امر را به شورای نظارت ارائه دهد.

ماده (۲۷)- اراضی، املاک و ابنیه‌ای که برای استفاده سازمان به یکی از طرق قانونی تملک و یا به نام سازمان خریداری شده یا می‌شود، متعلق به دولت جمهوری اسلامی ایران است و در اسناد مالکیت آنها نام سازمان به‌عنوان بهره‌بردار قید می‌گردد و حق هرگونه استفاده و بهره‌برداری از آن نیز در اختیار سازمان است.

تبصره- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است، اسناد کلیه اراضی و املاک بلامعارضی را که سازمان به یکی از طرق قانونی در تصرف یا اختیار دارد، اصلاح و آنها را مطابق این ماده تنظیم و ثبت نماید.

ماده (۲۸)- هیئت وزیران مجاز است بهره‌برداری از املاک، ابنیه و اراضی هر یک از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی اعم از اینکه شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام باشد را در صورتی که بنا به الزامات فنی و یا امنیتی برای فعالیت‌های سازمان مورد نیاز باشد، به‌صورت بلاعوض و در مورد شرکت‌های دولتی با توافق و یا با قیمت کارشناسی در اختیار سازمان قرار دهد.

ماده (۲۹)- احداث هرگونه بنا، اعیانی و تأسیسات در اراضی واقع در حریم قانونی سازمان توسط سایر دستگاه‌های سازمان اعم از دولتی و خصوصی در سراسر کشور ممنوع است، اشخاص حقیقی و حقوقی ذی‌ربط موظفند ضمن رعایت حریم قانونی حسب مورد با تصویب شورای عالی امنیت ملی در این مورد اقدام نمایند.

ماده (۳۰)- تملک اراضی و املاک مورد نیاز سازمان، برای طرح‌های عمرانی در راستای اجرای وظایف سازمان طبق لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب و اصلاحات و الحاقات بعدی آن انجام می‌شود.

ماده (۳۱)- تعیین و چگونگی بهره‌برداری و استفاده از عرصه و اعیان املاک و اراضی موقوفه‌ای که برای استفاده سازمان وقف شده است و یا املاک موقوفه‌ای که در اختیار سازمان قرار گرفته و یا می‌گیرد با رعایت وقفنامه و آیین‌نامه‌های شورای نظارت برعهده رئیس سازمان است.

ماده (۳۲)- قلمرو فعالیت‌های اقتصادی و غیر رادیو تلویزیونی سازمان به شرح زیر است:

۱. مالکیت، سرمایه‌گذاری و مدیریت سازمان در فعالیتهای و بنگاه‌های موضوع گروه یک و دو ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی و شرکت‌ها و مؤسسات غیر رادیو تلویزیونی اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تأسیس مؤسسه و یا شرکت دولتی، مشارکت با بخش‌های خصوصی، تعاونی و بخش عمومی و غیردولتی، به هر نحو و به هر میزان ممنوع است. تبصره- تداوم مالکیت، مشارکت و مدیریت سازمان در شرکت‌ها، بنگاه‌ها و مؤسسات موضوع گروه یک و دو ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی و شرکت‌ها و مؤسسات مربوط به فعالیتهای غیر رادیو تلویزیونی صرفاً در مواردی مجاز است که به تصویب شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما رسیده باشد.

۲. سازمان موظف است سهم، سهم‌الشرکه و حق تقدم ناشی از سهام و سهم‌الشرکه، حقوق مالکانه، حق بهره‌برداری و مدیریت خود را در شرکت‌ها، بنگاه‌ها و مؤسسات موضوع گروه یک و دو ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی و شرکت‌ها، بنگاه‌ها و مؤسسات غیر رادیویی و تلویزیونی با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون اجرایی مربوط تا پایان قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران واگذار کند. ماده (۳۳)- خرید خدمات مالی، فنی، مهندسی و مدیریتی از بنگاه‌های غیردولتی در فعالیتهای رادیویی و تلویزیونی به شرط مالکیت صددرصد (۱۰۰٪) دولت طبق آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه‌ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد رئیس سازمان و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

فصل ششم - سایر مقررات

ماده (۳۴)- هرگونه عضویت و فعالیتهای حزبی و فعالیت صنفی خارج از سازمان، ازسوی کلیه مدیران و کارکنان مشاغل اعم از رسمی، پیمانی، قراردادی و مأمور تا زمانی که در خدمت سازمان هستند ممنوع می‌باشد. ماده (۳۵)- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که انحصار ماده (۲) این قانون را نقض نمایند، به‌عنوان ناقض قانون اساسی مجرم شناخته شده و به یک‌سال حبس و پرداخت پانصد میلیون (۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا یک میلیارد و پانصد میلیون (۱/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال جزای نقدی به موجب رأی دادگاه صالح محکوم می‌گردند. ماده (۳۶)- کلیه کارکنان دستگاه‌های اجرایی و نیروهای مسلح که برای انجام خدمت به سازمان مأمور می‌شوند، در مدت مأموریت تابع مقررات اداری، مالی، استخدامی و تخلفاتی سازمان هستند.

ماده (۳۷)- آیین‌نامه‌ها، مقررات و دستورالعمل‌های موضوع این قانون حداکثر ظرف شش‌ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن آن توسط سازمان تهیه و برای تصویب به مراجع ذیصلاح مصرح در این قانون ارائه می‌شود که حداکثر تا شش‌ماه موارد پیشنهادی را به تصویب برسانند.

تبصره- تا زمان تصویب موارد مذکور مقررات قبلی ملاک عمل می‌باشد.

ماده (۳۸)- صندوق بازنشستگی کارکنان سازمان دارای شخصیت مستقل حقوقی است و طبق اساسنامه‌ای که

توسط سازمان تهیه و به تصویب شورای نظارت می‌رسد، مکلف است ضمن رعایت قوانین و مقرراتی که به منظور تأمین اهداف صندوق تصویب می‌شود کمک‌های لازم اعم از وجوه اموال منقول و غیرمنقول را تأمین نماید.

ماده (۳۹)- از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱۰/۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی، قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۲/۷/۲۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی، قانون خط‌مشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۷ و قانون نحوه اجرای اصل یکصد و هفتاد و پنجم (۱۷۵) قانون اساسی در بخش نظارت مصوب ۱۳۷۰/۷/۱۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام لغو می‌گردد.

تبصره «۱»- از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون کلیه مقررات و دستورالعمل‌های داخلی صداوسیما با رعایت این قانون تنظیم می‌گردد.

تبصره «۲»- اختیارات و وظایف مربوط به سازمان شامل محدوده اختیارات و وظایف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و نیروهای مسلح نمی‌گردد و قوانین و مقررات مربوط به آنان کماکان به قوت خود باقی است.

تبصره «۳»- سازمان صدا و سیما موظف است کلیه تکالیفی که در سایر قوانین برای این سازمان تعیین شده است را رعایت کند.

پیوست ۵ - پیش‌نویس لایحه قانون خط‌مشی، نحوه اداره و نظارت بر صداوسیما

پس از بازنگری در اصل (۱۷۵) قانون اساسی در سال ۱۳۶۸، تغییرات اساسی در نحوه اداره سازمان و صدا و سیما ایجاد شد که از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

شورای سرپرستی منحل و تمرکز در مدیریت سازمان ایجاد شد.

نصب و عزل رئیس صداوسیما از صلاحیت‌های مقام رهبری شناخته شد.

مسئولیت نظارت بر سازمان به‌عهده شورایی مرکب از نمایندگان سه قوه گذاشته شد.

تعیین خط‌مشی سازمان به تصویب قانون جدید واگذار شد.

تعیین ترتیب اداره سازمان به تصویب قانون جدید واگذار شد.

تعیین نحوه نظارت بر سازمان به تصویب قانون جدید واگذار شد.

در راستای عمل به اصل مذکور، رهبر معظم انقلاب نخستین رئیس سازمان را منصوب فرموده و شورایی تحت عنوان «شورای سیاست‌گذاری» نیز تشکیل دادند تا سیاست‌های کلان سازمان را تعیین کند. اعضای این شورا از سوی رهبری منصوب شدند.

طرح قانون نحوه اجرای اصل (۱۷۵) نمایندگان مجلس شورای اسلامی، «طرح قانون نحوه اجرای اصل (۱۷۵) قانون اساسی در بخش نظارت» را تقدیم مجلس کردند. این طرح قانونی با بحث‌های بسیار جدی در مجلس تصویب شد و مورد ایراد شورای نگهبان قرار گرفت. با اصرار مجلس بر مصوبه خود،

موضوع به مجمع تشخیص مصلحت نظام رفت و سرانجام «قانون نحوه اجرای اصل (۱۷۵) قانون اساسی در بخش نظارت» در سال ۱۳۷۰ در مجمع تعیین تکلیف شد.

بدین ترتیب، پس از ایجاد شورای نظارت در ۱۳۷۰، عملاً دو شورا بر سازمان نظارت می‌کردند: شورای سیاست‌گذاری منصوب از سوی مقام معظم رهبری که ناظر بر سیاست‌های کلان بود و شورای نظارت مرکب از نمایندگان قوای سه‌گانه با وظایف و اختیارات نظارتی مبهم.

با وجود این، به دلیل خلأ قانونی در نحوه اداره سازمان و به‌ویژه حدود وظایف و اختیارات رئیس سازمان و در نتیجه بروز مسائل و مشکلات قانونی در نحوه اداره سازمان صداوسیما، در سال ۱۳۷۳ رهبری به درخواست رئیس جدید سازمان، شورای سیاست‌گذاری را منحل نمودند و اجرای وظایف شورای سرپرستی سابق را به‌طور موقت برعهده رئیس سازمان قرار دادند.

رئیس وقت سازمان (دکتر علی لاریجانی) در تاریخ ۱۳۷۳/۳/۲۱ از مقام معظم رهبری تقاضای انتقال کلیه وظایف قانونی شورا به رئیس سازمان را نمودند و رهبری نیز در تاریخ ۱۳۷۳/۵/۹ پاسخ دادند:

«تا وقتی تکلیف این کار به‌طور قطعی معین نشده است، رئیس سازمان وظایف قانونی شورای

سرپرستی سابق را عهده‌دار گردد»

با توجه به گذشت بیش از ۲۲ سال از این واگذاری و بروز آسیب‌های متعدد و کلان در نحوه اداره سازمان صدا و سیما از جمله، تمرکز وظایف و اختیارات متعارض اجرایی و نظارتی در سازمان، نبود حدود محتوایی روشن برای برنامه‌های، خلط کار ویژه‌های رادیو و تلویزیون‌های عمومی و تجاری، ابهام در پاسخگویی سازمان و ناکارآمدی شورای نظارت، بلااجرا ماندن برخی وظایف نظارتی شورای سرپرستی و بروز مستمر مسائل و معضلات مرتبط با طولانی شدن روند تعیین تکلیف قطعی وظایف واگذار شده - که ارائه طرح‌های قانونی متعدد، از جمله، ارائه چهار طرح قانونی به مجلس شورای اسلامی در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴، مؤید وجود این مسائل و معضلات است - رفع این خلأ قانونی و پاسخ به این مسائل معضلات امری اجتناب‌ناپذیر است.

از این رو، لایحه حاضر پس از مطالعه و ترسیم وضعیت قانونی کنونی سازمان صداوسیما و بررسی اعتبار قوانین و مقررات حاکم بر آن، بررسی و آسیب‌شناسی ابتکارهای قانونی متعددی که در این خصوص صورت گرفته‌اند از جمله، با بررسی طرح اداره سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۷، طرح اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰، طرح اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱، طرح واگذاری مدیریتی شبکه‌های ورزشی صدا و سیما ۱۳۹۳ و طرح یک‌فوریتی اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیما ۱۳۹۴، همچنین با توجه به تحولات راهبردی، فناورانه، مدیریتی، سازمانی و ایجاد فضای رقابتی در سطوح بین‌المللی و منطقه‌ای در حوزه اداره رادیو و تلویزیون، تهیه شده است.

این لایحه با توجه به تصریح اصل (۱۷۵) قانون اساسی به اینکه «خط‌مشی و ترتیب اداره سازمان و

نظارت بر آن را قانون معین می‌کند» هر سه حوزه مذکور را مورد توجه قرار داده است و عنوان آن نیز با توجه به این تصریح قانونی انتخاب شده است. ترسیم خط‌مشی متناسب با شرایط و نیازهای روز برای سازمان، ارائه راهکارهایی برای حل مشکل تمرکز در سیاست‌گذاری، مدیریت و اجرا و نظارت بر سازمان، رفع انحصار و تک‌صدایی در حوزه پخش‌های رادیو تلویزیونی، رفع خلأ قواعد ناظر بر حدود محتوایی برنامه‌ها، تفکیک بین کار ویژه‌های عمومی و تجاری سازمان، پیش‌بینی سازوکاری برای تنظیم مقررات انواع پخش‌های رادیو و تلویزیونی، رفع ابهام از نحوه تأمین بودجه و منابع مالی سازمان، رفع ابهام از وظایف و اختیارات شورای نظارت و نهایتاً از پاسخگویی سازمان از مهم‌ترین ویژگی‌های این پیش‌نویس است.

متن پیش‌نویس لایحه

مقدمه

قانون زیر براساس اصل (۱۷۵) قانون اساسی که تعیین خط‌مشی سازمان صدا و سیما، نحوه اداره این سازمان و نظارت بر آن را به تصویب قوانین عادی واگذار کرده است و با هدف رفع خلأهای قانونی در حوزه پخش‌های رادیویی و تلویزیونی، کارآمد کردن نظام پخش رادیو و تلویزیونی در کشور و همگام و همسو شدن نظام مذکور با تحولات، نیازها و اقتضائات ملی و بین‌المللی در حوزه پخش‌های رادیویی و تلویزیونی، به تصویب می‌رسد.

فصل اول - تعاریف

ماده (۱) - اصطلاحات به‌کاررفته در این قانون به‌شرح زیر تعریف می‌شوند:

۱. سازمان: منظور سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران است.
۲. صدا و سیما: منظور سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران است.
۳. برنامه: هر نوع محتوا که با اصول حرفه‌ای تولید و به‌طور زنده یا ضبط‌شده در زمان مشخص از طریق رادیو و تلویزیون پخش می‌شود.
۴. پخش: قرار دادن هر نوع برنامه در معرض سمع و نظر مخاطبان یک شبکه رادیویی یا تلویزیونی.
۵. پخش ماهواره‌ای: منظور پخش برنامه با استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای برای مخاطبان داخلی یا خارجی است.
۶. پخش اینترنتی: منظور پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی از طریق اینترنت است.
۷. پخش کابلی: منظور پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی از طریق کابل است.
۸. پخش زمینی: منظور پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی از طریق امواج است.
۹. تبلیغات تجاری: پخش هر نوع محتوا در مورد کالاها و خدمات در قبال دریافت عوض مالی یا غیرمالی.
۱۰. تبلیغات خطاب به کودک: تبلیغاتی است که در خلال برنامه‌های کودک و نوجوان پخش می‌شود یا اگر در خلال سایر برنامه‌ها پخش می‌شود، کودکان را خطاب قرار می‌دهد.
۱۱. تبلیغات فرهنگی و اجتماعی: هر نوع تبلیغاتی غیر از تبلیغات تجاری و سیاسی است.
۱۲. تبلیغات سیاسی: منظور تبلیغاتی است که له یا علیه یک شخصیت سیاسی، جریان سیاسی یا نامزد انتخاباتی پخش می‌شود.
۱۳. هیئت‌امنا: منظور هیئتی است که برطبق مقررات فصل چهارم این قانون تشکیل و فعالیت می‌کند.
۱۴. شورای سیاست‌گذاری: منظور شورایی است که برطبق مقررات فصل چهارم این قانون تشکیل و فعالیت می‌کند.

۱۵. شورای نظارت: منظور شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران است که برطبق مقررات فصل چهارم این قانون تشکیل و فعالیت می‌کند.
۱۶. کمیته تنظیم مقررات: کمیته‌ای است که برطبق مقررات فصل پنجم این قانون تشکیل و فعالیت می‌کند.

فصل دوم - خط‌مشی و اصول حاکم بر سازمان

بند اول: خط‌مشی سازمان

الف) تعمیق و ترویج ارزش‌های اسلامی

ماده (۲) - صدا و سیما برای تعمیق و ترویج ارزش‌های اسلامی، تهیه، تولید و پخش برنامه در محورهای زیر را برعهده دارد:

۱. تبیین و ترویج معارف، آموزه‌ها، ارزش‌ها، فضایل و احکام اسلامی با تکیه بر منابع اصیل اسلامی و استفاده از کارشناسان خبره،
۲. آگاهی‌بخشی، تبیین، اطلاع‌رسانی درباره نحوه شکل‌گیری تمدن اسلامی و تاریخ تحولات آن، مناسبت‌های اسلامی و وقایع تاریخی دینی،
۳. ارتقای آگاهی‌های عمومی از قرآن کریم و ترویج قرائت و فهم قرآن با استفاده از کارشناسان خبره،
۴. ارتقای آگاهی‌های عمومی از تاریخ، فرهنگ، اصول، مبانی، آرمان‌ها و مناسبت‌های تشیع،
۵. تهیه برنامه‌هایی با هدف ارتقای وحدت اسلامی و تقریب مذاهب اسلامی با تکیه بر اشتراکات،
۶. تهیه و پخش برنامه‌هایی با هدف افزایش همبستگی اسلامی بین مسلمانان و کشورهای اسلامی از طریق پوشش وقایع و رویدادها و دیدگاه‌هایی که تعلقات مشترک، احساس همدردی، روحیه همکاری و همیاری بین آنها را افزایش می‌دهد،
۷. تهیه و پخش برنامه‌هایی با هدف مقابله با اسلام‌هراسی و خشن جلوه دادن چهره اسلام و مسلمانان.

ب) تعمیق و ترویج ارزش‌های انقلاب اسلامی

ماده (۳) - صدا و سیما باید برای حمایت از ارزش‌های انقلاب اسلامی، تهیه، تولید و پخش برنامه‌های لازم در محورهای زیر را دنبال کند:

۱. معرفی و تبیین و ترویج مبانی، اصول، ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی،
۲. حمایت از استقلال کشور در ابعاد مختلف به‌ویژه در ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی،
۳. دفاع از جمهوریت نظام جمهوری اسلامی و معرفی انواع انتخابات و تبیین نحوه مشارکت و نقش مردم در اداره امور مختلف نظام،
۴. پوشش نظرها، رهنمودها، توصیه‌ها و تبیین‌های بنیان‌گذار انقلاب (ره) و رهبری نظام،
۵. تبیین ارزش‌های دفاع مقدس، فداکاری‌های شهدا، جانبازان و سایر ایثارگران و خانواده‌های آنان،
۶. اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی در مورد دستاوردهای انقلاب اسلامی در عرصه‌های مختلف ملی و بین‌المللی،

۷. توجه به مسائل و دغدغه‌های کشورهای در حال توسعه و عقب‌افتاده و پوشش ابتکارها و اقدامات انفرادی و جمعی آنها جهت دستیابی به پیشرفت و توسعه همه‌جانبه،
۸. آگاهی‌بخشی در مورد تاریخ و تحولات اشکال گوناگون سلطه بر کشورها از جمله اشکال مختلف استعمار سنتی و جدید و مبارزات و ابتکارهای ضد استعماری گذشته و در جریان.

ج) تعمیق و ترویج همبستگی، هویت و وحدت ملی

ماده (۴) - صدا و سیما باید برای تقویت همبستگی، هویت و وحدت ملی، تهیه، تولید و پخش برنامه‌های لازم در محورهای زیر را دنبال کند:

۱. معرفی و تبیین تاریخ و تمدن ایران، سنت‌ها و رسوم ملی و محلی، زبان‌ها و سایر ابزارهای ارتباطی ایرانیان، فرهنگ کلان و خرده‌فرهنگ‌ها و سایر مواردی که در عین توجه به تنوع‌ها، احساس هویت مشترک و وحدت ملی را تقویت کند؛
۲. معرفی خلاقیت‌ها و میراث مشترک ایرانیان، آثار باستانی و میراث فرهنگی ملموس و ناملموس، تنوع فرهنگی، دانش سنتی و صنایع فرهنگی ایران و آگاه کردن عموم از خطراتی که موارد مذکور را تهدید می‌کند؛
۳. پاسداری از زبان فارسی و زبان‌های محلی و حمایت از تنوع زبانی؛ سازمان ضمن توسعه و ترویج زبان فارسی در شبکه‌های ملی، باید استفاده از زبان‌های محلی را در شبکه‌های محلی در اولویت قرار دهد؛
۴. معرفی و تبیین مناسبت‌ها و سمبل‌های ملی از جمله پرچم کشور و سرود ملی و نحوه احترام به آنها؛
۵. در صورت وقوع یا احتمال وقوع بلایای طبیعی و سایر تهدیدهای عمومی، باید ضمن ارائه هشدارها و اطلاعات کافی، با ایجاد یا تقویت فهم مشترک و احساس همبستگی، جهت ارتقای همکاری، ارائه کمک و همیاری بین کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی کشور تلاش کند؛
۶. معرفی شخصیت‌های تاریخی و معاصر و قهرمانان ملی و تبیین زوایای مختلف زندگی آنها به نحوی که بتواند به تقویت همبستگی، هویت و وحدت ملی کمک کند و الگوهای پسندیده‌ای را پیش روی افراد و گروه‌های مختلف جامعه قرار دهد.

د) ترویج و تشویق احترام به حقوق و مسئولیت‌های شهروندی

ماده (۵) - صداوسیما برای ارتقای احترام به حقوق و مسئولیت‌های شهروندی، تهیه و پخش برنامه در محورهای زیر را برعهده دارد:

۱. معرفی و تبیین حقوق شهروندی مقرر در قانون اساسی و سایر قوانین و مقررات کشور در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی؛

۲. آموزش درباره مفاهیم، ارزش‌ها و مهارت‌های احترام به حقوق دیگران و رعایت مصالح عمومی با استفاده از نظرات کارشناسی؛
۳. برنامه‌های ترویجی و آموزشی درخصوص حقوق گروه‌های مختلف جامعه به‌ویژه اشخاص توان‌خواه (معلولان)، کودکان، سالمندان، بیماران، بزه‌دیدگان و کارگران؛
۴. رعایت حقوق شهروندی از جمله رعایت حق حریم خصوصی، حقوق ناشی از مالکیت‌های فکری، حق بر آبرو و حرمت و حقوق مخاطبان در کلیه فعالیت‌های خود؛
۵. انعکاس خواست‌ها و نیازهای مردم و مشکلات دستگاه‌های اجرایی در جهت برقراری تفاهم و ارتباط متقابل بین مردم و مسئولین؛
۶. معرفی و تبیین مسئولیت‌های شهروندی نظیر مسئولیت مشارکت در امور سیاسی، حفاظت از محیط‌زیست، رعایت مصالح و منافع عمومی، وفاداری به کشور، پرداخت مالیات، رعایت قوانین و مقررات و زندگی مسئولانه در جامعه؛
۷. تبیین مفهوم، دلایل و فواید حاکمیت قانون، لزوم احترام به قانون و برابری در مقابل قانون، نقد و تقبیح هرگونه قانون‌شکنی و هرج‌ومرج‌طلبی؛
۸. تبیین آموزه اسلامی امر به معروف و نهی از منکر و شرایط و نحوه اعمال آن حسب فروض مختلف؛
۹. تبیین فرهنگ همزیستی مسالمت‌آمیز، تفاهم متقابل و گفت‌وگو در جامعه و پیشگیری از دعاوی و اختلافات احتمالی و طرق حل‌وفصل دوستانه یا قضایی دعاوی و اختلافات.

ه) حمایت از خانواده

- ماده (۶) - صدا و سیما برای حمایت از نهاد خانواده، تهیه و پخش برنامه در محورهای زیر را برعهده دارد:
۱. تشویق به ازدواج و حمایت از تشکیل خانواده به‌عنوان بستر روابط صمیمی، سالم و زناشویی پایدار؛
 ۲. آموزش و اطلاع‌رسانی برای تحکیم بنیان خانواده با توجه به انواع تهدیدهای موجود و محتمل علیه کیان خانواده؛
 ۳. تبیین مفاهیم و مهارت‌های ارتباط و احترام متقابل بین زن و شوهر، فرزندان و سایر اعضای خانواده و حل‌وفصل مسالمت‌آمیز تعارض‌ها و اختلاف‌ها و اجتناب از خشونت در خانواده؛
 ۴. تبیین حقوق و مسئولیت‌های متقابل کودکان و والدین، رعایت مصالح کودکان از سوی والدین و آموزش احترام به بزرگ‌ترها و سالمندان از سوی خردسالان؛
 ۵. تقویت و ارتقای همبستگی، همکاری و پیوندهای خانوادگی با استفاده از الگوهای مناسب؛
 ۶. تبیین وظایف و مسئولیت‌های دولت و نهادهای عمومی و سازمان‌های غیردولتی در قبال خانواده.

و) پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی

ماده (۷) - صدا و سیما برای پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و برخورد درست با آنها، تهیه و پخش برنامه در محورهای زیر را برعهده دارد:

۱. تبیین و اشاعه فضایل اخلاقی نظیر راست‌گویی، وفای به عهد، وفاداری، نوع‌دوستی، امید به زندگی، تلاش و پشتکار، نظم، انتقادپذیری، تعاون و همکاری و متقابلاً تقبیح رذایل اخلاقی نظیر دروغ‌گویی، خیانت، غیبت، تجسس، دورویی، خودخواهی و خشونت؛
۲. معرفی، تبیین و آموزش مصرف صحیح منابع، ثروت‌ها و کالاهای عمومی و خصوصی و اجتناب از اسراف، تجمل‌گرایی و اتلاف منابع و ثروت‌های طبیعی؛
۳. تبیین زمینه‌ها، علل و عوامل ارتکاب جرائم و تخلفات، شیوه‌های درست پیشگیری از جرائم و تخلفات برخورد با مجرمان و متخلفان با استفاده از نظرات کارشناسان خبره؛
۴. تبیین مفهوم و مصادیق فساد، زمینه‌ها و علل بروز آن، تقبیح هر نوع فساد و میل به فساد، شیوه‌های درست پیشگیری از انواع فساد و برخورد با آنها؛
۵. تبیین شیوه‌ها و مهارت‌های همزیستی مسالمت‌آمیز، علل و زمینه‌های بروز انواع خشونت‌ها و شیوه‌های درست پیشگیری از آنها و حل‌وفصل آنها؛
۶. تبیین انواع انحرافات اجتماعی نظیر اعتیاد، تکدی‌گری، روابط نامشروع، مدرک‌گرایی و زمینه‌ها و علل بروز آنها، شیوه‌های درست پیشگیری از آنها و برخورد با آنها؛
۷. تبیین مفهوم و مصادیق تعبیر ناروا و زمینه‌ها و علل بروز انواع تعبیر، تقبیح هر نوع تحریک به تعبیر ناروا، ترویج شیوه‌های درست پیشگیری از تعبیر ناروا و برخورد با آن؛
۸. معرفی، تبیین و آموزش سبک زندگی سالم و توأم با معنویت.

بند دوم: اصول حاکم بر سازمان

الف) اصل عمومی و فراگیر بودن

ماده (۸) - صدا و سیما باید به‌منظور عمومی و فراگیر بودن، موارد زیر را محقق کند:

۱. پخش‌های سازمان باید در سراسر کشور و به‌طور هم‌زمان برای همگان به‌صورت رایگان قابل‌دسترس و دریافت باشد؛
۲. در کلیه موضوعات و شئون عمومی جامعه به‌ویژه در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، دینی، فرهنگی و اجتماعی، برنامه‌های خبری - اطلاع‌رسانی و تحلیلی - انتقادی، پخش کند؛
۳. در پوشش اخبار و اطلاعات و نظرها و تحلیل‌های راجع به احزاب و جناح‌های سیاسی، به‌ویژه در عرصه رقابت‌های سیاسی و ایام انتخابات، بی‌طرفی خود را حفظ نموده و فرصت دسترسی برابر برای احزاب و جناح‌های سیاسی فراهم کند؛

۴. فراهم بودن این امکان برای قوای سه‌گانه که بتوانند اخبار، اطلاعات، نظرها و تحلیل‌های خود را به نحو مناسب از طریق صدا و سیما به سمع و نظر عموم برسانند؛
۵. برنامه‌های خبری - اطلاع‌رسانی، تحلیلی - انتقادی و سرگرم‌کننده سازمان باید با لحاظ تنوع فرهنگی کشور به گونه‌ای باشد که زندگی و احوال، علایق، دغدغه‌ها، نیازهای عموم مردم از جمله فرهنگ‌های اقوام و اقلیت‌ها را پوشش دهد و از سوی اقشار مختلف، قابل فهم و پیگیری باشد،
۶. پخش و گزارش بدون تأخیر و کامل اخبار رویدادها و مسائل و موضوعات روز ایران و جهان.

ب) اصل تنوع و تکثر رسانه‌ای

ماده (۹) - برای تحقق تنوع و تکثر در محتوای برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی باید رعایت امور زیر مورد توجه قرار گیرد:

۱. برون‌سپاری برخی از شبکه‌های موجود و دادن مجوز به شبکه‌های رادیو و تلویزیونی غیردولتی براساس مفاد فصل هفتم این قانون؛
۲. ایجاد فضای رقابتی و ضدانحصاری بین شبکه‌های مختلف رادیویی و تلویزیونی؛
۳. استفاده از فناوری‌های جدید ارتباطی، نظیر فناوری‌های دیجیتال برای تأمین و پخش برنامه‌های صوتی و تصویری متنوع؛
۴. تحقق تضارب دیدگاه‌ها و ارائه تحلیل‌های رقیب در برنامه‌های مختلف به‌ویژه در مناظره‌ها و گفتگوها و مصاحبه‌ها با رعایت اصل انصاف و بی‌طرفی؛
۵. تحقق تنوع در پخش انواع موضوعات خبری، تحلیلی، هنری، طنز، سرگرمی حسب موضوع برنامه و نوع شبکه؛
۶. رعایت معیارهای شفافیت رسانه‌ای و مشارکت شهروندان در تأمین نیروی انسانی، منابع مالی و نظارت بر عملکرد سازمان و شبکه‌ها.

ج) اصل آزادی بیان و اطلاعات

- ماده (۱۰) - برای رعایت و تحقق آزادی بیان و اطلاعات در صدا و سیما، رعایت موارد زیر الزامی است:
۱. سازمان صدا و سیما باید در فعالیت‌های خود که با رعایت حدود مقرر در این قانون صورت می‌گیرند از آزادی بیان برخوردار بوده و به آزادی بیان دیگران احترام بگذارد؛
 ۲. اعمال فشار برای سانسور بر رئیس سازمان، رؤسا و مدیران شبکه‌ها و خبرنگاران از سوی اشخاص عمومی و خصوصی ممنوع است؛
 ۳. خبرنگاران رادیو و تلویزیون حق جست‌وجو و دسترسی به اطلاعات عمومی موجود در مؤسسات عمومی و خصوصی مشمول قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۸ را دارند؛
 ۴. دستگاه‌های اجرایی و مقامات و مسئولان امور، موظف هستند با خبرنگاران رادیو و تلویزیون

- مصاحبه نموده و اطلاعات و توضیحات لازم را در اختیار آنها قرار دهند؛
۵. در جلسات پرسش و پاسخی که از سوی سخنگویان یا روابط عمومی‌های دستگاه‌های اجرایی برگزار می‌شود، خبرنگاران سازمان صدا و سیما از حیث دعوت، شرکت، طرح پرسش، ارائه پاسخ و سایر موارد، در اولویت خواهند بود؛
 ۶. انعکاس واقعیت‌ها و حقایق در قالب اخبار یا گزارش خبری، از وظایف ذاتی سازمان و حق مخاطبان است؛
 ۷. سازمان حق دارد واقعیت‌ها و حقایق را با استفاده از نظرها و تحلیل‌های کارشناسان برای مخاطبان تبیین کند؛
 ۸. آزادی بیان تهیه‌کنندگان، کارگردانان، مجریان و سایر مشارکت‌کنندگان در تهیه و پخش برنامه‌های رادیو-تلویزیونی باید از سوی سازمان محترم شمرده شده و از آنها در برابر سانسورهای داخلی و بیرونی حمایت شود؛
 ۹. مردم حق دارند در سریع‌ترین زمان ممکن، از طریق رادیو و تلویزیون، به اخبار و اطلاعات به‌روز، درست، کامل و قابل اعتماد دسترسی داشته باشند؛
 ۱۰. سازمان صدا و سیما باید حق انتقاد و آزادی بیان نظرها و تحلیل‌های شخصی و ارزیابی‌های انتقادی مردم و کارشناسان را محترم شمرده و فضای انتقادپذیری و تحمل نظرات مخالف را در خود و جامعه نهادینه کند؛
 ۱۱. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات «مردم حق دارند طبق» به اطلاعات سازمان دسترسی داشته باشند.

فصل سوم- حدود قانونی در پخش‌های صدا و سیما

بند اول: حریم خصوصی

ماده (۱۱)- افشای امور و اطلاعات خصوصی افراد در صدا و سیما ممنوع است. در پخش هر نوع فیلم، عکس و صوت از افراد قابل‌شناسایی باید رضایت آنها اخذ شده باشد و در تهیه و پخش کلیه برنامه‌ها، موارد زیر رعایت شود:

۱. پخش هر نوع صوت و تصویر از کودکان (افراد کمتر از ۱۸ سال) با هویت معلوم، بدون اجازه اولیا یا سرپرست قانونی آنان ممنوع است.
۲. تهیه و پخش فیلم، عکس، صوت و بیان اخبار و مطلب از زندگی افرادی که رسماً وارد عرصه انتخابات شده‌اند آزاد است مشروط بر اینکه به صلاحیت آنها جهت تصدی آن سمت عمومی مربوط باشد و با تحریف و ترکیبی که به آبرو و اعتبار آنها لطمه بزند توأم نباشد.
۳. پخش فیلم، عکس، صدای مقامات و مسئولان و بیان اخبار و مطلب درباره زندگی حرفه‌ای و

عمومی آنان، بدون اخذ رضایت قبلی مجاز است.

۴. پخش فیلم، عکس، صوت و بیان اخبار و مطلب درباره زندگی شخصیت‌های اجتماعی در صورتی مجاز است که شخصیت‌های مذکور مخالفت خود را با آن اعلام نکرده باشند، پخش اطلاعات مذکور لطمه مادی یا معنوی متوجه آنها نسازد و با اهداف تجاری صورت نگیرد.

۵. در پخش هر نوع برنامه مستند یا ترکیبی درباره شخصیت‌های اجتماعی باید ضمن رعایت حریم خصوصی آنان، از تعرض به زندگی خصوصی سایر اشخاص مرتبط به‌ویژه اعضای خانواده و خویشان آنها اجتناب شود.

۶. در برنامه‌های صدا و سیما، افشای هویت، تصویر و سایر جزئیات زندگی (نظیر شغل، سمت، محل سکونت) اشخاصی که اقدام به خودکشی کرده‌اند یا در نتیجه وقوع حوادث مصنوعی یا بلایای طبیعی دچار آسیب‌های ناخوشایند جسمی شده‌اند، ممنوع است مگر با اجازه خود آنان یا نماینده یا قائم‌مقام آنان یا به حکم مقام قضایی.

۷. هویت، تصویر و سایر جزئیات زندگی (نظیر شغل، سمت، محل سکونت) مظنونان، متهمان، محکومان، زندانیان و قربانیان جرائم به‌ویژه اشخاصی که قربانی سوءاستفاده‌ها یا جرائم جنسی واقع شده‌اند نباید در برنامه‌های صدا و سیما افشا شود مگر با رضایت آنها یا به حکم مقام قضایی ذی‌صلاح برای انجام تحقیقات مقدماتی یا هشدار عمومی.

۸. پخش صحنه‌های مربوط به آسیب‌ها، انحرافات و ناهنجاری‌های اجتماعی نباید به‌گونه‌ای باشد که به افشای هویت اشخاص داخل در آن صحنه‌ها منجر شود مگر با رضایت خود آنان یا اولیا و سرپرستان قانونی آنها.

۹. در پخش برنامه‌هایی که با رعایت قوانین از اماکن یا محیط‌های عرفا حساس مثل بیمارستان، دادگاه، زندان، کانون اصلاح و تربیت، کلانتری، مرکز ترک اعتیاد و آسایشگاه سالمندان تهیه شده‌اند افشای هویت و امور خصوصی افرادی که در آنجا حضور داشته‌اند ممنوع است مگر با رضایت خود آنها یا اولیا و سرپرستان قانونی آنها.

۱۰. در پخش برنامه‌های تصویری از مکان‌های عمومی یا از عابران و ارباب‌رجوع، اخذ رضایت از افرادی که تصویر آنها به‌طور اتفاقی و جزئی در فیلم یا عکس افتاده است لازم نیست مگر آنکه حین تهیه برنامه صریحاً مخالفت کرده باشند یا موضوع برنامه به‌گونه‌ای باشد که در نتیجه پخش، عرفاً به آبرو و حیثیت آنها لطمه وارد شود.

۱۱. در پخش برنامه‌های راجع به یکی از اعضای یک خانواده یا یک جمع خصوصی که از مکان‌های عرفاً حساس تهیه شده یا مشتمل بر افشای اطلاعات راجع به دیگر اعضای خانواده یا جمع است، باید حریم خصوصی اینها نیز محترم شمرده شود.

۱۲. پخش برنامه‌های صوتی و تصویری که به افشای هویت افرادی که در یک اجتماع یا مناسبت خصوصی حضور دارند منجر می‌شود بدون رضایت آن افراد ممنوع است. این امر در مورد افرادی که در

یک اجتماع یا مناسبت عمومی شرکت دارند مجاز است مگر در مورد فرد خاصی که صریحاً مخالفت خود را اعلام کرده باشد یا حضور افراد در اجتماع یا مناسبت به گونه‌ای باشد که انتظار متعارف داشته باشند صوت و تصویر آنها بدون رضایتشان پخش نشود.

۱۳. در برنامه‌های راجع به اشخاصی که دچار آسیب‌های روحی و جسمی یا شوک‌های عاطفی شده‌اند و در حالت عادی قرار ندارند نظیر بیماران، تشییع‌کنندگان اموات، آسیب‌دیدگان در نتیجه حوادث و بلاهای طبیعی نظیر تصادف، آتش‌سوزی، زلزله، سیل و آوارگی، باید از پخش صوت یا تصویر اشخاصی که هویت آنها قابل تشخیص است اجتناب شود مگر با رضایت صریح قبلی یا بعدی آنها در شرایط جسمی و روحی مناسب.

۱۴. در پخش صوت و تصویر اشخاص ناتوان ذهنی و کلیه افرادی که در نتیجه شدت آسیب روحی و جسمی فاقد اراده سالم باشند، باید از اولیا یا سرپرست قانونی آنها اجازه گرفته شود.

۱۵. پیش از پخش هویت اشخاصی که دچار یک سانحه مرگبار شده‌اند باید خویشان و بستگان نزدیک آنها از موضوع آگاه شوند مگر اینکه به‌رغم تلاش متعارف، امکان ارتباط با آنها فراهم نباشد.

۱۶. در تماس تلفنی با افراد چنانچه با پخش یا ضبط به قصد پخش توأم باشد، باید قبل از انجام مکالمه، موضوع به اطلاع طرف مقابل رسانده شود و رضایت وی جلب شود مگر در مورد مقامات و مسئولان دولتی که اطلاع امر به آنها کفایت می‌کند.

۱۷. در برنامه‌های سرگرمی و طنز که با استفاده از دوربین مخفی تولید شده باشد باید پس از ضبط صحنه‌های موردنظر و پیش از پخش، رضایت افرادی که موضوع فیلم‌برداری قرار گرفته‌اند جهت پخش اخذ شود. در صورت عدم رضایت یک فرد، پخش قسمت مربوط به او، ممنوع است.

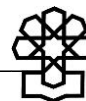
۱۸. در کلیه موارد فوق غیر از مقامات و مسئولان و نامزدهای انتخابات، در صورتی که توافق فرد برای پخش صوت و تصویر یا نمایش مسائل خصوصی‌اش جلب شده باشد او می‌تواند در هر مرحله از پخش، با پرداخت هزینه‌ها و خسارت تهیه‌کننده یا پخش‌کننده، رضایت خود را پس بگیرد. در این صورت، باید پخش برنامه متوقف و دلیل آن برای مخاطبان توضیح داده شود.

بند دوم: حرمت اشخاص

ماده (۱۲)- در صدا و سیما، پخش فیلم، عکس، صوت و بیان اخبار مشتمل بر افترا و اهانت به اشخاص، استفاده از ناسزا، الفاظ و عبارات رکیک و عرفا اهانت‌آمیز، ممنوع بوده و در تهیه و پخش کلیه برنامه‌ها، موارد زیر رعایت شود:

۱. پخش هرگونه مطلب خلاف واقع درباره اشخاص اعم از آنکه به آبرو یا اعتبار آنها لطمه وارد کند یا نکند ممنوع است. تحریف یا ترکیب اظهارات یا صحنه‌ها به گونه‌ای که پیام کذبی را به مخاطب منتقل کند در حکم بیان خلاف واقع است.

۲. نقل قول از رسانه‌ها یا منابع دیگر، نافی وظیفه کنترل صحت اخبار و اطلاعات نیست. پخش اخبار

و اطلاعات با علم به کذب یا اهانت‌آمیز بودن آنها یا بدون بررسی حرفه‌ای صحت آنها، نافی مسئولیت نخواهد بود.

۳. اظهارنظرها و انتقادهایی که با استناد به داده‌ها و مستندات و بدون استعمال الفاظ رکیک و فحاشی در مورد نقش یا عملکرد یا دیدگاه مقامات و مسئولان در مسئولیت‌های گذشته یا کنونی آنها پخش شود هتک حرمت محسوب نمی‌شود.

۴. پخش طنز یا کاریکاتور در مورد امور عمومی جامعه از جمله در مورد یا براساس اظهارات، تصمیمات یا اقدامات مقامات و مسئولان، هتک حرمت محسوب نمی‌شود مگر اینکه طنز بودن برای مخاطبان آشکار نباشد و مطالب با اطلاع‌رسانی اشتباه گرفته شود.

۵. چنانچه افترا یا اهانتی در مورد یک گروه نظیر وکلا، پزشکان و مهندسان یا جمعی از اشخاص که از دیگر اعضای اجتماع، قابل‌شناسایی هستند نظیر شرکت‌کنندگان در یک برنامه یا جلسه صورت گیرد، نماینده آن گروه از جانب گروه و هر شخص عضو آن گروه یا جمع که مدعی است به دلیل عضویتش در آن گروه یا حضورش در آن جمع، افترا یا اهانت عرفاً متوجه وی نیز شده است می‌تواند ادعای هتک حرمت کند.

۶. در برنامه‌های داستانی، شخصیت‌پردازی و تعیین نام و نام خانوادگی یا لقب برای شخصیت‌های داستانی نباید به نحوی باشد که به دلیل تشابه اسمی با افراد معروف و شخصیت‌های علمی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و دینی، به آبرو و اعتبار آنها لطمه وارد کند.

۷. ذکر نام و نام خانوادگی و القاب و عناوین افراد، به‌ویژه در برنامه‌های خبری، گفت‌وگویی و مسابقات، باید با نهایت دقت نسبت به تلفظ صحیح نام افراد صورت گیرد، به طوری که موجب اهانت به شخصیت آنها نشود.

۸. در خصوص حرمت نامزدهای انتخابات، مفاد قوانین و مقررات ناظر بر انواع انتخابات از جمله انتخابات ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و شوراهای اسلامی، باید رعایت شود.

۹. در پخش‌های رادیویی و تلویزیونی، رعایت حرمت رئیس دولت و نمایندگان سیاسی کشورهای خارجی اعم از اینکه در ایران باشند یا خارج، لازم است؛ مشروط بر اینکه در آن کشورها نیز نسبت به رئیس دولت و نمایندگان سیاسی ایران رفتار متقابل وجود داشته باشد.

ماده (۱۳) - چنانچه در برنامه‌های پخش‌شده سازمان (اعم از خبری، گزارشی، تولیدی در قالب‌های مختلف بیانی-تصویری و نمایشی) از شبکه‌های محلی، سراسری و بین‌المللی یا در اطلاعیه‌های صادره از سوی آن سازمان، مطالبی مشتمل بر افترا، توهین یا خلاف واقع نسبت به هر شخص (اعم از حقیقی یا حقوقی) باشد یا صوت و تصویر یا مطالب اشخاص تحریف گردد آن شخص می‌تواند براساس موارد زیر اقدام کند:

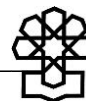
۱. اعتراض خود را به شبکه مربوط منعکس کند. شبکه در صورت قبول اعتراض ظرف ۲۴ ساعت، پاسخ را به صورت عادلانه در همان برنامه و ساعت و در صورت عدم تکرار آن برنامه، در شبیه‌ترین برنامه بعدی به صورت رایگان پخش کند.

۲. در صورت عدم قبول پخش پاسخ از سوی شبکه یا پخش تحریف شده پاسخ، شاکی می‌تواند موضوع

- را به شورای نظارت منعکس کند و شورای نظارت نیز موظف است در اسرع وقت (حداکثر ۴۸ ساعت) به شکایت رسیدگی نموده و نظر خود را به شبکه ابلاغ کند. شبکه موظف به رعایت نظر شورا است.
۳. اگر سازمان علاوه بر پخش پاسخ شاکی، مطالب یا توضیحات مجددی را که متضمن توهین، افترا یا خلاف واقع باشد، پخش نماید، ذی‌نفع حق پاسخگویی مجدد دارد.
۴. توسل مدعی افترا، توهین و نشر اکاذیب به‌حق پاسخ در صورتی که به پخش پاسخ او منجر شود به‌منزله اسقاط حق شکایت در دادگستری خواهد بود.
۵. مهلت اقامه دعوی هتک حرمت ناشی از پخش‌های رادیویی و تلویزیونی سه ماه از تاریخ پخش مطلب مورد شکایت است.
۶. چنانچه شخص مدعی از مقامات و مسئولان و اشخاص حقوقی حقوق عمومی باشد می‌تواند اطلاعات مذکور را تکذیب یا اصلاح کند یا توضیحاتی درباره آن ارائه دهد. تکذیب و توسل به‌حق تصحیح و توضیح به‌منزله اسقاط حق شکایت در دادگستری خواهد بود.

بند سوم: مالکیت‌های فکری

- ماده (۱۴) - پخش اطلاعات و آثار سمعی و بصری مورد حمایت قوانین مالکیت فکری در برنامه‌های مختلف رادیو و تلویزیونی بدون اجازه دارنده یا دارندگان حقوق مادی و معنوی مربوط مجاز نیست و در تهیه و پخش کلیه برنامه‌ها، موارد زیر رعایت شود:
۱. در پخش آثار سمعی و بصری باید حق انتساب اثر حسب نقشی که عوامل مختلف در تهیه و تولید ایفا کرده‌اند رعایت شود.
 ۲. پخش آثار اقتباسی و تبدیل آثار ادبی و هنری دیگران به شکل قابل پخش از رادیو و تلویزیون و اجرای آثار دیگران، مستلزم رضایت دارنده یا دارندگان حق اقتباس، حق تبدیل و حق اجرای اثر است.
 ۳. دخل و تصرف در آثاری که برای پخش در اختیار شبکه‌های رادیو و تلویزیون قرار گرفته است باید با رعایت شرایط توافق شده صورت گیرد. تحریف و سانسور برخلاف شرایط پیش‌بینی شده ممنوع است.
 ۴. پخش آثاری که با نقض حقوق مالکیت‌های فکری دیگران تولید شده‌اند مشروط بر آنکه پخش‌کننده از این امر آگاه باشد یا عرفاً آگاه تلقی شود ممنوع است.
 ۵. استفاده غیرمجاز از علائم تجاری مورد حمایت متعلق به برنامه‌ها یا شبکه‌های دیگران یا حذف غیرمجاز آنها در برنامه‌های رادیو - تلویزیونی ممنوع است.
 ۶. افشای اسرار تجاری دیگران در شبکه‌های رادیو و تلویزیونی ممنوع است.
 ۷. استفاده تجاری و تبلیغاتی از شهرت، نام، شباهت، تصویر و صوت افراد در برنامه‌های صدا و سیما، بدون رضایت صاحب شهرت، نام، تصویر یا صوت ممنوع است.
 ۸. حق پخش رویدادهای ورزشی اعم از ملی، منطقه‌ای و جهانی باید به‌صورت رقابتی به شبکه‌های

متقاضی واگذار شود.

۹. پخش بدون اجازه آثار دیگران تنها با رعایت شرایط استفاده منصفانه یا برای استفاده‌های آموزشی و شخصی، مجاز است.

۱۰. شبکه‌های رادیو-تلویزیونی می‌توانند اخبار، گزارش‌های سیاسی، اقتصادی و مذهبی روز، گزارش‌های حوادث و اموری را که ویژگی صرفاً اطلاع‌رسانی دارند بدون نیاز به اخذ اجازه و با ذکر منبع، مورد استفاده قرار دهند.

۱۱. رعایت حقوق مالکیت فکری آثار متعلق به اتباع و سازمان‌های خارجی منوط به وجود معاهده یا رفتار متقابل است.

بند چهارم: تبلیغات تجاری

ماده (۱۵)- پخش تبلیغات تجاری باید به‌گونه‌ای باشد که مخاطبان به‌آسانی بتوانند آنها را از سایر برنامه‌ها تشخیص دهند. پخش تبلیغات تجاری حاوی موارد زیر در هر شرایطی ممنوع است:

۱. تبلیغ دخانیات، مواد مخدر و داروهای روان‌گردان؛
۲. تبلیغ مواد رادیواکتیو، مواد منفجره و سلاح؛
۳. تبلیغ مواد غذایی و نوشیدنی‌های حرام؛
۴. تبلیغ امور خلاف اخلاق عمومی؛
۵. تبلیغ امور خلاف شرع؛
۶. تبلیغ با استفاده از الفاظ و تصاویر موهن، رکیک و زننده؛
۷. تبلیغ اموری که در قوانین مربوط، جرم یا تخلف شناخته شده‌اند؛
۸. تبلیغ اموری که در قوانین مربوط، تبلیغ آنها ممنوع اعلام شده است؛
۹. تبلیغ حاوی پرچم، اسامی و عناوین دستگاه‌های اجرایی و مؤسسات عمومی؛
۱۰. تبلیغ حاوی ادعاهای آشکارا خلاف واقع و گمراه‌کننده؛
۱۱. تبلیغ کالاها و خدماتی که از سوی دستگاه‌های ذی‌ربط حسب اختیارات و وظایف قانونی آنها غیرمجاز اعلام شده است؛
۱۲. تبلیغ کالاها یا خدمات فاقد مجوزی که براساس قوانین و مقررات، تولید و عرضه آنها منوط به اخذ مجوز از مراجع قانونی ذی‌ربط است؛

۱۳. تبلیغ کالاهایی که مراجع ذی‌صلاح آنها را مغایر با موازین علمی یا فنی یا ایمنی تشخیص داده باشند.

ماده (۱۶)- پخش تبلیغات تجاری حاوی اطلاعات نادرست یا مبهم و نامفهوم که مخاطب معمولی را در مورد یک یا چند عنصر کالا یا خدمت از جمله در مورد ماهیت محصول، ویژگی‌های اصلی محصول، خواص و مزایا، روش و تاریخ تولید، میزان تعهدات عرضه‌کننده، قیمت یا شیوه محاسبه قیمت، لوازم

جانبی محصول و تضمینات، فریب داده و موجب اتخاذ تصمیمی از جانب او می‌شود که اگر واقعیت را می‌دانست اتخاذ نمی‌کرد ممنوع است. موارد زیر از مصادیق این نوع تبلیغات گمراه‌کننده است:

۱. استفاده از صفات اغراق‌آمیز تفضیلی و عالی نظیر کاملاً و صد درصد، بهترین، سالم‌ترین، ایمن‌ترین و ارزان‌ترین؛

۲. عدم ارائه اطلاعات دقیق، صحیح، کامل و روشن از کالاها و خدمات؛

۳. استناد به مجوزها و تأییدیه‌هایی که به هر دلیل، معتبر نباشند؛

۴. استناد به تقدیرنامه، جایزه و گواهی صادر شده از مراکز رسمی مورد تأیید مراجع ذی‌صلاح، فراتر از متن آنها؛

۵. هرگونه اعلان یا ارائه اطلاعات نادرست در برگه‌های تعهد یا تضمین کالا و خدمات؛

۶. استناد به منابع و مراجع خارجی در تبلیغ محصولات داخلی بدون تأیید مراجع ذی‌صلاح؛

۷. حذف یا عدم تصریح به هویت شخص یا بنگاهی که تبلیغ برای او انجام می‌شود؛

۸. تبلیغات حاوی ادعای خلاف واقع و غیرقابل اثبات؛

۹. تقلید از ساختار، متن، شعار، تصاویر، آهنگ و شباهت‌های تبلیغات تجاری دیگر محصولات که مصرف‌کننده را فریب دهد و منجر به گمراهی وی شود؛

۱۰. استفاده از اسامی، عناوین و نشان افراد و مؤسساتی که دارای شهرت هستند به نحوی که مصرف‌کننده را فریب دهد.

ماده (۱۷) - تبلیغات تجاری حاوی مقایسه با یک رقیب قابل‌شناسایی برای مخاطبان، نباید آنها را در مورد محصول و خدمات تبلیغ شده یا محصول و خدمات رقیب، گمراه کند. تبلیغات تجاری مقایسه‌ای تا آنجا که به مقایسه مربوط است، در صورت وجود شرایط زیر مجاز است:

۱. کالاها یا خدماتی را مقایسه کند که نیازهای مشابه را تأمین می‌کنند یا برای اهداف مشابه در نظر گرفته شده‌اند،

۲. به‌طور عینی یک یا چند ویژگی مادی، مربوط، قابل اثبات و قابل نمایش از آن کالاها یا خدمات از جمله قیمت‌ها را مقایسه کند،

۳. در بازار، بین تبلیغ‌کننده و یک رقیب یا بین علائم تجاری، نام‌های تجاری، دیگر علائم ممیزه، کالاها یا خدمات تبلیغ‌کننده و یک رقیب، سردرگمی ایجاد نکند،

۴. علائم تجاری، نام‌های تجاری، دیگر علائم ممیزه، کالاها و خدمات، فعالیت‌ها یا شرایط یک رقیب را بی‌اعتبار یا بدنام نکند.

۵. از شهرت یک علامت تجاری، نام تجاری یا دیگر علائم ممیزه یک رقیب یا از نشانه مبدأ محصولات رقیب استفاده ناعادلانه نکند.

۶. کالاها یا خدمات را به عنوان تقلید یا کپی کالاها یا خدماتی که یک علامت یا نام تجاری حمایت شده دارند، معرفی نکند.

ماده (۱۸) - در تبلیغات تجاری راجع به مواد دارویی، آرایشی، بهداشتی، امور پزشکی، خوراکی و آشامیدنی، باید «دستورالعمل نحوه تبلیغ و آگهی‌های دارویی و مواد خوراکی و آشامیدنی، آرایشی، بهداشتی و امور پزشکی مصوب ۱۳۸۵/۴/۳ شورای عالی نظام پزشکی» و اصلاحات بعدی آن، رعایت شود.

ماده (۱۹) - مدت زمان مجاز برای تبلیغ و زمان بندی پخش تبلیغات ناظر به کودکان، حسب ایام، مناسبت‌ها و شبکه‌های مختلف از سوی شورای سیاستگذاری تصویب خواهد شد. در این تبلیغات، موارد زیر ممنوع است:

۱. مخاطب قرار دادن آنها به منظور تشویق و تحریک به خرید کالا یا خدمات،
۲. القای کمبود و احساس حقارت در صورت نداشتن کالا یا خدمات مورد تبلیغ،
۳. نمایش استفاده کودکان از داروها یا وسایل خطرناک،
۴. نمایش بازی‌های خطرناک یا بازی در محله‌ای ممنوع،
۵. نمایش اعتماد به افراد بیگانه یا ورود به مکان‌های ناشناس،
۶. استفاده از صوت یا تصویر اشخاص مشهور و شخصیت‌های برنامه‌های تلویزیونی در تبلیغات،
۷. تبلیغاتی که تغذیه ناسالم را تشویق و تغذیه سالم را تضعیف کنند،
۸. تبلیغ مصرف بی‌رویه و افراطی مواد غذایی،
۹. تبلیغات حاوی عبارتهایی گمراه‌کننده درباره ارزش غذایی محصول باشند،
۱۰. تبلیغاتی که کودکان را بدون راهنما در حال استفاده از اینترنت نشان دهد.

بند پنجم: امنیت ملی

ماده (۲۰) - پخش اخبار و اطلاعات زیر به دلیل مغایرت با امنیت ملی ممنوع است:

۱. اخبار و اطلاعاتی که علیه وحدت و تمامیت سرزمینی کشور باشند،
۲. اخبار و اطلاعاتی که مردم را به شورش یا اقدام مسلحانه علیه حکومت، دعوت یا تحریک کند،
۳. اخبار و اطلاعاتی که به ایجاد یا ادامه اغتشاش و ناآرامی در کشور تحریک یا تشویق کند،
۴. اخبار و اطلاعاتی که به تنفرها و اختلافات قومی، محلی، زبانی و مذهبی تحریک کند یا بدان‌ها منجر شود،
۵. اخبار و اطلاعاتی که به اقدامات تروریستی تحریک یا از این اقدامات حمایت کند،
۶. اخبار و اطلاعاتی که افشاکننده اسناد و اطلاعات طبقه‌بندی شده «سری» یا «به کلی سری» باشد،
۷. اخبار و اطلاعاتی که در شرایط جنگی، به تضعیف روحیه رزمندگان بیانجامد یا آن‌ها را به ترک دفاع یا تسلیم یا عدم اجرای وظایف نظامی تحریک کند یا تبلیغ از دشمن باشد.

ماده (۲۱) - در پخش سایر اخبار و اطلاعات مرتبط با امنیت ملی به ترتیب زیر عمل خواهد شد:

۱. در موضوعات، رویدادها و پرونده‌هایی که شورای عالی امنیت ملی یا وزارت اطلاعات، اطلاع‌رسانی

- درباره آن‌ها به‌طور موقت محدود کرده‌اند حدود مقرر باید رعایت شود.
۲. پخش اخبار و اطلاعات مربوط به اقدامات تروریستی، ناآرامی‌ها، اغتشاشات و تظاهرات، باید با رعایت حدود مقرر از سوی شورای عالی امنیت ملی صورت گیرد. پخش این اخبار و اطلاعات را نمی‌توان به‌طور کلی منع کرد.
 ۳. پخش اخبار و اطلاعات مربوط به رسانه‌ها و گروه‌های معاند نظام جمهوری اسلامی نباید به‌گونه‌ای باشد که حمایت یا تبلیغ از آن‌ها محسوب شود.
 ۴. پخش اخبار و اطلاعات مربوط به سران و مقامات کشورهای خارجی نباید به‌گونه‌ای باشد که به روابط موجود با آن کشورها لطمه وارد کند. پوشش این اخبار باید با استفاده از نظرات مقامات ذیصلاح باشد.
 ۵. پخش اخبار و اطلاعات در وضعیت‌های اضطراری، مادام که قانون مربوط در این زمینه تصویب نشده است براساس مصوبات شورای عالی امنیت ملی خواهد بود.
 ۶. پخش اخبار و اطلاعات مربوط به جرائم و مجرمان سیاسی از صداوسیما نقض امنیت ملی محسوب نمی‌شود.

بند ششم: اسرار دولتی و مذاکرات غیرعلنی

ماده (۲۲) - افشای اسناد و اطلاعاتی که به‌موجب قوانین و مقررات مربوط به طبقه‌بندی اطلاعات، در طبقه‌های محرمانه، خیلی محرمانه، سری و به‌کلی سری طبقه‌بندی شده‌اند در برنامه‌های رادیو-تلویزیونی، ممنوع است. اطلاعات زیر از شمول اسرار دولتی خارج بوده و پخش آنها از صداوسیما مجاز است:

۱. اطلاعات درباره رویدادهای طبیعی و حوادثی که آثار و عواقب آنها محیط‌زیست و سلامت عمومی را تهدید می‌کند،

۲. اطلاعات راجع به نقض حقوق و آزادی‌های اساسی ملت،

۳. اطلاعات درباره فساد یا نقض و عدم رعایت قوانین و مقررات،

۴. اطلاعاتی که در سطح عمومی منتشر شده و قابل دسترس باشد.

ماده (۲۳) - افشای اسناد و اطلاعات طبقه‌بندی شده در یک رسانه حتی اگر به‌صورت غیرمجاز انجام شده باشد آنها را از طبقه‌بندی خارج می‌کند و پخش آنها از صدا و سیما مجاز است. همچنین پخش مذاکرات غیرعلنی محاکم دادگستری، مجلس شورای اسلامی و کمیسیون‌های آن، هیئت‌وزیران و سایر نهادهایی که طبق قانون، مجاز به برگزاری جلسات غیرعلنی هستند ممنوع است اما نقل مطلب از رسانه‌هایی که آن مذاکرات را به‌طور قانونی یا غیرقانونی افشا کرده‌اند، بلامانع است.

بند هفتم: مقدسات عمومی

ماده (۲۴) - پخش و بازپخش برنامه‌های اهانت‌آمیز نسبت به موارد زیر ممنوع است:

۱. مقدسات اسلامی نظیر قرآن کریم، پیامبر اسلام (ص)، پیامبران الهی (ع) و کعبه،

۲. مقدسات مورد احترام سایر ادیان الهی،

۳. مقدسات مذهبی مورد احترام تشیع،
۴. مقدسات مورد احترام سایر مذاهب اسلامی،
۵. برنامه‌هایی که به جریحه‌دار شدن احساسات پیروان سایر ادیان یا به تحریک یا تشدید تنفرهای مذهبی منجر شود.

بند هشتم: اخلاق عمومی

- ماده (۲۵) - به منظور حمایت از اخلاق عمومی رعایت موارد زیر در تهیه و پخش کلیه برنامه‌ها لازم است:
۱. تهیه و پخش برنامه‌های مبتذل و مستهجن، مجالس فسق و فجور، مروج روابط نامشروع، بی‌عفتی و بی‌بندوباری اخلاقی به نحوی که موجب اشاعه فحشا باشند ممنوع است.
 ۲. تهیه و پخش برنامه‌های مشتمل بر کلمات و جملات رکیک و مستهجن ممنوع است.
 ۳. در پخش برنامه‌های صوتی و تصویری حاوی مطالب خشن، ترسناک، مرتبط با امور جنسی و غیرمتناسب با سن کودکان، رعایت معیارهایی که برای رده‌بندی سنی و زمان‌بندی پخش از سوی شورای سیاستگذاری تصویب خواهد شد الزامی است.

بند نهم: نظم عمومی

- ماده (۲۶) - پخش برنامه‌های صوتی و تصویری حاوی موارد زیر ممنوع است:
۱. اشاعه، ترویج یا توجیه باورهای نژادپرستانه، مبتنی بر برتری یک نژاد یا پستی نژاد دیگر،
 ۲. تحریک به ارتکاب جرم،
 ۳. تحریک به تنفرهای قومی، مذهبی و ملی،
 ۴. تحریک به خشونت،
 ۵. تحریک به تبعیض ناروا،
 ۶. تحریک به نسل‌کشی،
 ۷. تحریک به فعالیت‌های تروریستی.

فصل چهارم - تشکیلات سازمان

- ماده (۲۷) - سازمان صدا و سیما از ارکان زیر تشکیل می‌شود که هرکدام دارای وظایف و اختیاراتی به شرح مواد آتی هستند:

۱. هیئت‌امنا،
۲. شورای سیاستگذاری،
۳. رئیس سازمان،
۴. شورای نظارت،
۵. کمیته تنظیم مقررات.

بند اول: هیئت‌امنا

ماده (۲۸) - هیئت‌امنا از اعضای زیر تشکیل می‌شود:

۱. رئیس‌جمهور به‌عنوان رئیس هیئت،
۲. رئیس مجلس شورای اسلامی،
۳. رئیس قوه قضائیه،
۴. رئیس سازمان به‌عنوان دبیر هیئت.

ماده (۲۹) - جلسات هیئت‌امنا براساس آیین‌نامه‌ای که به تصویب سه چهار عضو خواهد رسید تشکیل و اداره می‌شود. جلسات باید حداقل دو بار در سال تشکیل شود.

ماده (۵۸) - وظایف و اختیارات هیئت‌امنا عبارت است از:

۱. تصویب آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی، اداری و استخدامی سازمان؛
۲. تصویب نمودار تشکیلاتی سازمان، معاونت‌ها و مدیریت‌های سازمان؛
۳. تصویب ایجاد یا انحلال شبکه‌های رادیو و تلویزیونی جدید؛
۴. تصویب بودجه سالانه سازمان؛
۵. تصویب صورت عملکرد مالی و گزارش‌های سالانه حسابرسی از سازمان و مؤسسات و شرکت‌های تابعه؛
۶. تصویب انحلال یا انتزاع مؤسسات و شرکت‌های وابسته به سازمان؛
۷. تصویب دستورالعمل مدیریت تعارض منافع در سازمان صدا و سیما؛
۸. نظارت بر اجرای صحیح قوانین و امور در سازمان صدا و سیما براساس گزارش شورای نظارت.

بند دوم: شورای سیاستگذاری

ماده (۳۱) - به‌منظور تعیین سیاست‌های لازم جهت تحقق خط‌مشی و اصول حاکم بر سازمان و رعایت حدود مقرر در فصل سوم این قانون، شورایی متشکل از اعضای زیر تشکیل می‌شود:

۱. رئیس سازمان صدا و سیما به‌عنوان رئیس شورا،
۲. سه نفر از معاونان سازمان به انتخاب رئیس سازمان،
۳. یک صاحب‌نظر در حوزه سیاستگذاری فرهنگی و رسانه‌ای به انتخاب شورای عالی انقلاب فرهنگی،
۴. یک صاحب‌نظر در حوزه سیاستگذاری فضای مجازی به انتخاب شورای عالی فضای مجازی،
۵. یک صاحب‌نظر در حوزه امور سیاسی و بین‌المللی به انتخاب شورای عالی امنیت ملی.

ماده (۳۲) - آیین تشکیل و فعالیت و تصمیم‌گیری شورا به‌صورت زیر خواهد بود:

۱. جلسات شورای سیاستگذاری با حضور حداقل ۳ عضو رسمیت می‌یابد و تصمیمات با اکثریت مطلق اتخاذ می‌شود. شورا در اولین جلسه خود، نایب‌رئیس و دبیر شورا را انتخاب کرده و آیین‌نامه داخلی‌اش را تصویب می‌کند.
۲. مدت عضویت اعضای انتخابی چهار سال خواهد بود. سه ماه پیش از پایان دوره عضویت، اعضای

- جدید انتخاب خواهند شد. انتخاب مجدد اعضا، تنها برای یک دوره دیگر بلامانع است.
۳. اعضای انتخابی، استعفای خود را به مقامی که حکم عضویت آنها را صادر کرده تقدیم می‌کنند. عزل هر یک از اعضا نیز براساس آیین انتخاب آنها خواهند بود.
 ۴. اعضای شورای سیاستگذاری تا سه سال پس از خاتمه مدت عضویت، استعفا یا عزل، حق تأسیس یا قبول مدیرعاملی یا عضویت در هیئت‌مدیره هیچ شرکت یا مؤسسه پخش رادیو و تلویزیونی را نخواهد داشت.
 ۵. مصوبات شورای سیاستگذاری جهت استحضار مقام رهبری ارسال می‌شود و کلیه ارکان سازمان مکلف به رعایت این مصوبات هستند.

بند سوم: رئیس سازمان

- ماده (۳۳) - رئیس سازمان از سوی مقام رهبری منصوب شده و وظایف و اختیارات زیر را برعهده دارد:
۱. اجرای مصوبات هیئت‌امنا و شورای سیاستگذاری؛
 ۲. اداره امور سازمان و عزل و نصب معاونان و مدیران و به‌کارگیری نیروی انسانی لازم طبق این قانون و سایر قوانین و مقررات مربوط؛
 ۳. پیشنهاد نمودار تشکیلاتی معاونت‌ها و مدیریت‌های سازمان و شرح وظایف و مسئولیت‌های آنها به هیئت‌امنا؛
 ۴. پیشنهاد بودجه سالیانه سازمان به هیئت‌امنا؛
 ۵. پیشنهاد آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی، اداری و استخدامی سازمان به هیئت‌امنا؛
 ۶. عقد قرارداد با اشخاص حقیقی یا حقوقی و نمایندگی سازمان در مقابل مراجع اداری و قضایی و انتخاب وکیل با حق توکیل و پایان دادن به دعاوی از طریق مصالحه و نیز ارجاع به داوری با رعایت اصول (۱۱) و (۷۳) و (۵۱) قانون اساسی؛
 ۷. برقراری مناسبات رادیویی و تلویزیونی با دیگر کشورها و نمایندگی سازمان در مراجع ملی و بین‌المللی؛
 ۸. اجرای مصوبات کمیته تنظیم مقررات؛
 ۹. ارائه گزارش عملکرد به هیئت‌امنا و شورای نظارت؛
 ۱۰. ارائه سایر گزارش‌هایی که طبق این قانون باید تهیه شود.

بند چهارم: شورای نظارت

ماده (۳۴) - به‌منظور نظارت بر عملکرد سازمان صداوسیما، شورای نظارت بر سازمان با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

۱. دو نفر به نمایندگی از قوه مجریه به معرفی رئیس جمهور؛
 ۲. دو نفر به نمایندگی از قوه قضائیه به معرفی رئیس قوه قضائیه؛
 ۳. دو نفر به نمایندگی از قوه مقننه به انتخاب مجلس شورای اسلامی.
- ماده (۳۵) - افرادی که به‌عنوان عضو معرفی می‌شوند باید واجد شرایط زیر باشند:

۱. حداقل سه سال سابقه فعالیت عملی یا نظری در حوزه ارتباطات به‌ویژه رادیو و تلویزیون داشته باشد؛
 ۲. به مسائل سیاسی و اجتماعی و فرهنگی ایران و جهان آشنایی داشته باشد.

ماده (۳۶) - آیین تشکیل و فعالیت و تصمیم‌گیری شورای نظارت به‌صورت زیر خواهد بود:

۱. شورای نظارت در اولین جلسه خود، رئیس، نایب رئیس و دبیر شورا را برای مدت یک سال انتخاب می‌کند. مسئولیت اداره جلسات شورا، انجام مکاتبات و ابلاغ نظرات و مصوبات آن برعهده رئیس و در غیاب وی، برعهده نایب رئیس خواهد بود. دبیر شورا را می‌توان از خارج از شورا انتخاب کرد. انتخاب مجدد آنها بلامانع است.

۲. ترتیب جلسات و حدنصاب لازم برای اتخاذ تصمیمات و سایر امور داخلی شورا در آیین‌نامه داخلی آنکه به تصویب دوسوم اعضای شورا خواهد رسید، تعیین می‌شود.

۳. شورای نظارت برای انجام وظایف خود می‌تواند کارگروه‌های مشورتی در زمینه‌های مورد نیاز نظیر برنامه‌های کودک و نوجوان و تبلیغات تجاری تشکیل دهد و از کارشناسان خبره برای حضور در جلسات دعوت کند.

۴. حضور و فعالیت اعضا در شورا باید ترجیحاً به‌صورت تمام‌وقت یا به‌گونه‌ای باشد که وقت و توان لازم برای انجام وظایف خود را داشته باشند.

۵. مدت عضویت اعضا دو سال خواهد بود. سه ماه پیش از پایان دوره عضویت، اعضای جدید انتخاب خواهند شد. انتخاب مجدد اعضا، بلامانع است.

ماده (۳۷) - شورا بر حسن انجام کلیه امور سازمان از جمله بر نحوه اجرای مصوبات هیئت‌امنا و شورای سیاستگذاری نظارت می‌کند و حق دسترسی به کلیه اطلاعات سازمان را دارد. رئیس سازمان و معاونین وی و مدیران مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها و دفاتر نمایندگی خارج از کشور موظف هستند اطلاعات و اسناد و مدارک درخواستی شورا را بر طبق دستورالعمل مصوب شورا، در اختیار آن قرار دهند. چنانچه شورای نظارت رأساً یا در نتیجه گزارش یا شکایت دیگران، تخلف یا قصور سازمان را احراز کند می‌تواند یکی از تصمیمات زیر را اتخاذ کند:

۱. تذکر به رئیس سازمان یا شبکه و ارائه توصیه‌های لازم؛

۲. دستور توقف تولید یا پخش یک برنامه به‌طور موقت یا دائم؛

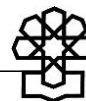
۳. دستور پخش یک برنامه پخش نشده یا پخش مجدد یک برنامه؛

۴. دستور اصلاح عملکرد یا رویه خلاف قانون و اتخاذ تدابیر جبرانی مناسب؛

۵. دستور پخش پاسخ اشخاص حسب قواعد ناظر بر حق پاسخ؛

۶. گزارش به هیئت‌امنا؛

۷. گزارش به شورای سیاستگذاری؛

۸. گزارش به مقام رهبری؛
۹. گزارش به رؤسای قوای سه‌گانه؛
۱۰. گزارش موضوع به مراجع ذی‌صلاح اداری و قضایی.

فصل پنجم - تنظیم مقررات پخش‌های رادیو و تلویزیونی

ماده (۳۸) - تنظیم مقررات مربوط به پخش‌های رادیویی و تلویزیونی در انحصار سازمان است. سازمان به‌منظور تمایز بین فعالیت‌های رادیویی و تلویزیونی تجاری و غیرتجاری و ایجاد فضای شفافیت و رقابت و تنوع در این حوزه، سازمان در چهارچوب مصوبات هیئت‌امنا، حسب مورد نسبت به برون‌سپاری تولید یا ساعت پخش شبکه‌های موجود، واگذاری مدیریت برخی از شبکه‌های موجود به خارج از سازمان و صدور مجوز تأسیس شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی به بخش‌های عمومی یا غیردولتی، اقدام خواهد کرد. ماده (۳۹) - تصمیم‌گیری درخصوص برون‌سپاری تولید یا ساعت پخش شبکه‌های موجود با رئیس سازمان است. صدور مجوز واگذاری مدیریت فعالیت‌های رادیویی و تلویزیونی و مجوز تأسیس شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی از جمله در عرصه فضای مجازی یا از طریق ایستگاه‌های ماهواره‌ای یا شبکه‌های کابلی و نظارت بر عملکرد این شبکه‌ها به‌موجب مواد آتی این قانون خواهد بود.

بند اول: موضوع و قلمرو مجوز

ماده (۴۰) - موضوعاتی که بخش‌های عمومی یا غیردولتی می‌توانند متقاضی فعالیت رادیویی یا تلویزیونی درخصوص آنها باشد ازسوی شورای سیاستگذاری تعیین و در هیئت‌امنا تصویب خواهد شد. شرایط و قلمرو مجوزهای پخش، حسب معیارهای زیر خواهد بود:

۱. تمایز بین پخش‌های رادیویی و تلویزیونی؛
۲. تمایز بین نوع پخش از لحاظ زمینی، کابلی، اینترنتی، ماهواره‌ای و ... بودن؛
۳. تمایز براساس قلمرو پخش از لحاظ استانی، منطقه‌ای، ملی، بین‌المللی بودن؛
۴. تمایز براساس زبان پخش از لحاظ استفاده از زبان‌های محلی، ملی، خارجی، دوبله، زیرنویس برای برنامه‌های خارجی و ...؛
۵. تمایز از لحاظ موضوع فعالیت؛
۶. درصد مالکیت متقاضی در سایر پخش‌های رادیویی و تلویزیونی یا سایر فعالیت‌های رسانه‌ای؛
۷. متقاضی مجوز باید موضوع و قلمرو پخش موردنظر خود را در تقاضانامه مربوط ذکر کند و پس از اخذ مجوز نیز در چهارچوب همان موضوعی که به او اجازه فعالیت داده شده است به تولید و پخش برنامه اقدام کند.

بند دوم: شرایط متقاضی

ماده (۴۱) - متقاضی بخش غیردولتی تنها در قالب یکی از شرکت‌های سهامی مذکور در قانون تجارت می‌تواند درخواست مجوز کند و باید واجد شرایط زیر باشد:

۱. قانوناً اجازه فعالیت در کشور داشته باشد،
۲. در اساسنامه آن فعالیت در زمینه پخش‌های رادیویی یا تلویزیونی یا هر دو تصریح شده باشد،
۳. تابعیت ایرانی داشته باشد،
۴. ورشکسته نباشد،
۵. مدیرعامل یا اعضای هیئت‌مدیره آن به محرومیت از حقوق اجتماعی محکوم نشده باشند؛
۶. دستگاه‌های اجرایی و نهادهای انقلابی و سایر متقاضیان بخش عمومی، فقط به صورت موردی و با تصویب هیئت‌امنا و رعایت شرایط خاصی که شورا مقرر می‌کند می‌توانند مجوز پخش دریافت کنند.

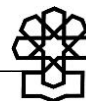
بند سوم: شرایط تقاضا و نحوه رسیدگی و صدور مجوز

ماده (۴۲) - تقاضا باید به صورت مکتوب و در قالب فرم‌هایی که از سوی کمیته تنظیم مقررات در اختیار متقاضیان قرار می‌گیرد ارائه شود. دریافت و بررسی تقاضاها، صدور مجوزها و نظارت بر عهده نهادی خواهد بود که از اعضای زیر با نام «کمیته تنظیم مقررات» و با رعایت شرایط مذکور در آنها، برعهده تشکیل می‌شود:

۱. معاون ذی‌ربط سازمان صدا و سیما (به‌عنوان رئیس)،
۲. یکی از قضات دیوان عدالت اداری به انتخاب هیئت عمومی دیوان،
۳. نماینده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات،
۴. نماینده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،
۵. نماینده وزارت کشور،
۶. نماینده معاونت حقوقی رئیس‌جمهور،
۷. نماینده مرکز ملی فضای مجازی.

ماده (۴۳) - آیین تشکیل و فعالیت و تصمیم‌گیری کمیته تنظیم مقررات به صورت زیر خواهد بود:

۱. جلسات کمیته با حضور پنج عضو رسمیت می‌یابد. ترتیب جلسات و سایر امور داخلی کمیته در آیین‌نامه داخلی آن با اکثریت دوم‌سوم اعضای کمیته تصویب می‌شود مشخص می‌گردد.
۲. کمیته برای انجام وظایف خود می‌تواند کارگروه‌های مشورتی تشکیل دهد و از کارشناسان خبره برای حضور در جلسات دعوت کند.
۳. دبیر کمیته پس از دریافت تقاضاها و اخذ استعلام از وزارت اطلاعات، نیروی انتظامی و وزارت کشور،

آنها را در نوبت رسیدگی قرار می‌دهد. در هر صورت، به کلیه تقاضاها باید حداکثر ظرف مدت چهار ماه پاسخ داده شود.

۴. در هر حوزه پخش‌های رادیویی و تلویزیونی از لحاظ زمینی، کابلی، اینترنتی، ماهواره‌ای و در هر قلمرو پخش از لحاظ استانی، منطقه‌ای، ملی، بین‌المللی، تنها یک مجوز به هر متقاضی می‌توان داد.

۵. اگر بیش از یک متقاضی واجد شرایط برای یک مجوز وجود داشته باشد، آن متقاضی که با توجه به همه معیارهای مذکور در فصل دوم این قانون پیش‌بینی می‌شود بهترین خدمات را در محدوده مجوز ارائه خواهد داد در اولویت قرار خواهد گرفت.

۶. مجوزها برای مدت ۵ تا ۳ سال حسب انتخاب متقاضی، امکانات و شرایط فنی، انسانی، نوع برنامه‌سازی، قابلیت‌های مالی و میزان سرمایه‌گذاری متقاضی صادر خواهند شد.

۷. در صدور مجوزها، قواعد رقابت منصفانه و اجتناب از رویه‌های ضد رقابتی رعایت خواهد شد. در صورت نیاز، کمیته می‌تواند از نظرات مشورتی شورای رقابت استفاده کند.

۸. هزینه‌های صدور و تمدید انواع مجوزها به پیشنهاد کمیته و از سوی هیئت‌امنا تعیین خواهد شد.

ماده (۴۴) - در مجوز صادره باید موارد زیر به‌طور دقیق مشخص شود:

۱. نوع پخش رادیویی یا تلویزیونی (زمینی، کابلی اینترنتی، ماهواره‌ای و ...).
۲. قلمرو پخش (استانی، منطقه‌ای، ملی، بین‌المللی).
۳. زبان پخش (محلی، ملی، خارجی، دوبله، زیرنویس برای برنامه‌های خارجی).
۴. برنامه‌های محلی - منطقه‌ای که برای منافع خاصی از زندگی مردم تهیه می‌شوند (در محدوده‌ای که سرویس برنامه مجوز دارد).
۵. درصد حداقلی تولیدات ملی براساس دسته‌بندی برنامه‌ها (مستند، سریال، برنامه کودک، فیلم سینمایی، موسیقی و ...) که باید در طول ساعات خاصی (از ساعت... تا ساعت...) پخش شوند.
۶. مقدار حداقلی برنامه‌ها (... ساعت) در هر ماه در گروه‌های مختلف برنامه (علمی، مذهبی، اقتصادی، اجتماعی، سرگرمی، محیط‌زیست، کودکان و ...).
۷. حداقل برنامه‌های بحث، مناظره، میزگرد و سیاسی در طول مبارزات انتخاباتی.
۸. نوع برنامه و حداقل و حداکثر ساعات پخش روزانه و هفتگی.
۹. پارامترهای فنی انتقال.
۱۰. نحوه تأمین مالی شبکه (تبلیغات، لیسانس، پرداخت در ازای دریافت خدمات یا ترکیبی از موارد مذکور).
۱۱. مهلت برای استفاده از مجوز و زمان آغاز پخش برنامه.
۱۲. طول مدت اعتبار مجوز.

بند چهارم: حقوق و وظایف دارنده مجوز

ماده (۴۵) - دارنده مجوز فعالیت رادیویی یا تلویزیونی از آزادی بیان و اطلاعات به شرح مذکور در ماده ۳ (بند چهارم) این قانون و سایر حقوق و آزادی‌هایی که در قوانین و مقررات دیگر برای فعالیت‌های رسانه‌ای پیش‌بینی شده است برخوردار خواهد بود و باید موارد زیر را در فعالیت‌های خود رعایت کند:

۱. حدود مقرر در فصل سوم این قانون، حدود و شرایط مذکور در مجوز و حدود مقرر در سایر قوانین و مقررات کشور.

۲. پخش برنامه‌های خود را حداکثر سه ماه پس از دریافت مجوز آغاز کند. در صورت وجود عذر موجه به تشخیص کمیته، این مهلت حداکثر تا سه ماه دیگر قابل تمدید است.

۳. شش ماه پیش از انقضای مدت اعتبار مجوز، نسبت به تمدید اعتبار آن اقدام کند. با انقضای مدت اعتبار مجوز و عدم تمدید آن، مجوز خودبه‌خود لغو می‌شود.

۴. انتقال مجوز به اشخاص دیگر ممنوع است مگر با موافقت کمیته تنظیم مقررات و رعایت کلیه شرایط لازم در مورد انتقال گیرنده. انتقال نباید مغایر با قواعد و رویه‌های رقابت منصفانه باشد و به انحصار منجر شود.

ماده (۴۶) - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، فضای فرکانسی و پهنای باند مورد نیاز را با رعایت قوانین مربوط و قواعد رقابت منصفانه به متقاضیان مجوزهای پخش اختصاص خواهد داد.

بند پنجم: جرائم و تخلفات

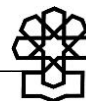
ماده (۴۷) - در صورتی که شخص حقیقی یا حقوقی مدعی شود در پخش‌های رادیویی یا تلویزیونی دارنده مجوز، یکی از حدود مقرر در فصل سوم این قانون یا در سایر قوانین و مقررات کشور نقض شده است، شاکی می‌تواند به دادگستری یا به کمیته تنظیم مقررات شکایت کند. در صورت توسل به دادگستری، شکایت او حسب قوانین و مقررات مربوط به رسیدگی‌های مدنی و کیفری قابل طرح و رسیدگی خواهد بود. در این صورت، کمیته تنظیم پس از صدور تصمیم قطعی از سوی مرجع قضایی، می‌تواند موضوع را از نظر تخلف از حدود و شرایط مجوز، مورد رسیدگی قرار دهد. کمیته تنظیم مقررات، در موارد زیر می‌تواند مجوز صادر شده را لغو کند:

۱. چنانچه هر زمان معلوم شود که دارنده مجوز، در زمان تقاضا، فاقد شرایط قانونی دریافت مجوز بوده است؛

۲. چنانچه فعالیت موضوع مجوز در مهلت مقرر شروع نشود و کمیته احراز کند که ارائه خدمات در عرض سه ماه آینده نیز مقدور نیست؛

۳. شخص دارنده مجوز به هر دلیلی قانوناً منحل اعلام شود.

ماده (۴۸) - چنانچه یکی از حدود و شرایط مذکور در مجوز نقض شود کمیته تنظیم مقررات، به موضوع

رسیدگی کرده و با اعطای فرصت معقول برای ارائه توضیح از سوی دارنده مجوز، حسب مورد، یکی از تصمیمات زیر را اتخاذ خواهد کرد و این تصمیم کمیته ظرف پنج ماه از تاریخ ابلاغ قابل اعتراض در شورای نظارت است:

۱. تذکر به دارنده مجوز برای اجتناب از اقدامات خارج از حدود و شرایط مذکور در مجوز؛
۲. اگر خدمات ارائه شده از سوی دارنده مجوز به نحو اساسی با شرایط مجوز منافات پیدا کرده باشد طی اخطار مکتوب، حداکثر یک ماه برای اصلاح وضعیت به او مهلت می‌دهد. در صورت عدم اصلاح وضعیت در مدت مقرر، مجوز لغو می‌شود.
۳. دستور اقدام یا ترک اقدام فوری یا در ظرف زمانی مشخص؛
۴. تعیین جریمه نقدی متناسب با اهمیت و شدت تخلف و متناسب با منافع مالی ناشی از تخلف؛ در صورت تکرار تخلف یا احراز عمدی بودن تخلف، جریمه تا دو برابر قابل افزایش است؛
۵. دستور توقف پخش یک برنامه به طور موقت یا دائم؛
۶. کاهش مدت اعتبار مجوز از سه سال به پنج سال و از سه سال به ۰ سال حسب مورد؛
۷. تعلیق مجوز پخش برای مدت سه ماه؛
۸. تعلیق مجوز پخش برای مدت سه ماه؛
۹. تعلیق مجوز پخش برای مدت یک سال؛
۱۰. عدم تمدید مجوز؛
۱۱. لغو مجوز.
۱۲. گزارش به مراجع قضایی در صورتی که اقدام دارنده مجوز عنوان مجرمانه داشته باشد ضمن اعلام موضوع به رئیس سازمان و شورای نظارت.

فصل ششم - امور اداری، استخدامی، مالی و معاملاتی سازمان

بند اول: امور اداری و استخدامی سازمان

ماده (۴۹) - امور اداری و استخدامی سازمان به صورت زیر است:

۱. سازمان صدا و سیما، مؤسسه دولتی و دارای شخصیت حقوقی مستقل است. مؤسسات تابعه سازمان نیز مؤسسه دولتی محسوب می‌شوند. شرکت‌ها و مؤسسات تابعه سازمان مادام که منحل یا از سازمان منتزع نشده‌اند طبق اساسنامه‌های خود و مقررات قانون تجارت اداره خواهند شد.
۲. مرکز اصلی سازمان در تهران است و سازمان می‌تواند با تصویب هیئت‌امنا در هر منطقه از کشور با توجه به اولویت‌های فرهنگی، سیاسی و جغرافیایی مبادرت به ایجاد مراکز رادیویی و تلویزیونی کند یا در خارج از کشور با رعایت موازین سیاست خارجی کشور دفاتر نمایندگی ایجاد کند.
۳. رئیس سازمان با توجه به خط‌مشی و اصول مقرر در این قانون، ساختار تشکیلاتی موجود سازمان

را مورد بازنگری قرار داده و ساختار تشکیلاتی مناسب را برای تصویب در هیئت‌امنا پیشنهاد می‌کند. مصوبه شورا پس از تأیید در هیئت‌امنا، مبنای عمل خواهد بود.

بند دوم: امور مالی و معاملاتی سازمان

ماده (۵۰) - بودجه و منابع مالی سازمان از محل‌های زیر تأمین خواهد شد:

۱. پیش‌بینی در بودجه کل کشور؛
۲. درصدی از هزینه‌های صدور مجوز به پیشنهاد شورای سیاست‌گذاری و تصویب هیئت‌امنا؛
۳. درصدی از درآمدهای ناشی از تبلیغات تجاری به پیشنهاد شورای سیاست‌گذاری و تصویب هیئت‌امنا؛
۴. بهره‌برداری از مالکیت‌های فکری متعلق به سازمان بر طبق آیین‌نامه مدیریت مالکیت‌های فکری سازمان که با پیشنهاد شورای سیاست‌گذاری در هیئت‌امنا تصویب می‌شود؛
۵. از محل کمک‌های نقدی و غیرنقدی به سازمان طبق قوانین و مقررات مربوط؛
۶. سایر منابع قانونی.

ماده (۵۱) - رئیس سازمان باید بودجه تفصیلی سال آتی را حداکثر تا پانزدهم آذرماه هر سال تهیه کرده و برای تصویب به هیئت‌امنا تسلیم کند.

ماده (۵۲) - سایر امور مالی و معاملاتی سازمان به‌صورت زیر خواهد بود:

۱. آیین‌نامه مالی و معاملاتی سازمان با پیشنهاد رئیس سازمان و تأیید هیئت‌امنا، در هیئت‌وزیران تصویب خواهد شد.
۲. سازمان حسابرسی کل کشور، حسابرس و بازرس قانونی سازمان و شرکت‌های تابعه را عهده‌دار خواهد بود و گزارش خود در مورد امور مالی سازمان و ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت‌های تابعه را باید تا پایان خردادماه تسلیم شورای نظارت و هیئت‌امنا کند.
۳. رئیس سازمان باید صورت عملکرد هر سال مالی سازمان و ترازنامه مربوط به شرکت‌های تابعه را قبل از پایان خردادماه سال بعد به شورای نظارت و هیئت‌امنا ارائه دهد.
۴. سال مالی سازمان از اول فروردین‌ماه هر سال شروع و در آخر اسفندماه همان سال خاتمه می‌یابد.
۵. از تاریخ تصویب این قانون، مالکیت، سرمایه‌گذاری و مدیریت برای سازمان در فعالیت‌ها و بنگاه‌های موضوع گروه یک و دو ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی و شرکت‌ها و مؤسسات غیر رادیو-تلویزیونی اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تأسیس مؤسسه یا شرکت دولتی، مشارکت با بخش‌های خصوصی و تعاونی و بخش عمومی غیردولتی، به هر نحو و به هر میزان ممنوع است. موارد موجود باید طبق مصوبات هیئت‌امنا یا منحل یا از سازمان منتزع شود.

فصل هفتم - سایر مواد

ماده (۵۳) - از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، قوانین زیر نسخ می‌شوند:

قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱۰/۸،

قانون خطمشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۷،

قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۲/۷/۲۷ و اصلاحات بعدی آن،
تفسیر قانونی از تبصره «۱» ماده (۲) و ماده (۴) قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب
۱۳۶۴/۷/۲۱.

ماده (۵۴) - آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ تصویب، از سوی شورای
سیاستگذاری تهیه شده و به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.

پیوست ۶ - طرح منسوب به صدا و سیما

طرح اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

ماده (۱) - در اجرای اصل یکصد و هفتاد و پنجم (۱۷۵) قانون اساسی سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی
ایران که در این قانون «سازمان» نامیده می‌شود؛ سازمانی است حاکمیتی مستقل و زیر نظر مستقیم مقام
رهبری که طبق این قانون اداره و نظارت می‌شود و نصب و عزل رئیس آن با مقام رهبری است.
تبصره - سازمان منحصراً براساس این قانون اداره می‌شود و شمول سایر قوانین و مقررات بر آن مستلزم
ذکر نام است.

ماده (۲) - انجام هرگونه فعالیت رادیویی و تلویزیونی که قابلیت انتشار فراگیر در داخل و خارج از کشور
را به صورت واقعی و مجازی داشته باشد در انحصار سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران می‌باشد
و هرگونه فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی در این زمینه منوط به کسب مجوز از این سازمان می‌باشد.
ماده (۳) - ارکان سازمان عبارتند از:

الف) رئیس،

ب) شورای عالی سیاستگذاری،

ج) شورای نظارت.

ماده (۴) - وظایف و اختیارات رئیس سازمان به شرح زیر است:

- نظارت بر تولید و پخش کلیه برنامه‌ها، عملکرد واحدها، شبکه‌های مختلف صدا و سیما، شرکت‌ها
و مؤسسات وابسته، انتخاب بازرس (حسابرس)؛
- نصب و عزل معاونان و مدیران سازمان؛
- عقد قرارداد داخلی و خارجی با اشخاص حقیقی و حقوقی و نمایندگی سازمان در مراجع اداری

- و قضایی و انتخاب وکیل یا حق توکیل و پایان دادن به دعاوی از طریق مصالحه و نیز ارجاع به داوری اعم از قراردادهای داخلی و خارجی با رعایت اصول (۷۷ و ۱۳۹، ۱۲۵) قانون اساسی.
- استخدام به کارگیری نیروی انسانی مورد نیاز سازمان بر مبنای صلاحیت‌های اخلاقی، عمومی و اختصاصی.
 - تأمین امنیت و حفاظت از اماکن، اموال، تجهیزات، تأسیسات و اسناد طبقه‌بندی شده،
 - انتصاب و اعزام مدیران و کارکنان ثابت و موقت برای نمایندگی‌های خارج از کشور،
 - اجرای کلیه مصوبات شورای عالی سیاست‌گذاری.
- ماده (۵)- به منظور تهیه و تدوین پیشنهادات راهبردی، سیاست‌های کلان در امور محتوایی برنامه‌ها و تدوین اصول حاکم بر برنامه‌های توسعه سازمان شورای عالی سیاست‌گذاری با وظایف زیر تشکیل می‌شود:
- بررسی و تصویب حدود بسط و گسترش آرایش رسانه‌ای در حوزه ملی، منطقه‌ای و برون مرزی،
 - بررسی و تصویب پیوست رسانه‌ای مربوط به اجرا و تحقق سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ سیاست‌های کلی نظام و طرح‌های کلان دستگاه‌های اجرایی کشور؛
 - بررسی چگونگی اصلاح قوانین موجود مربوط به سازمان و نیز تدوین و تصویب پیش‌نویس «قانون خط‌مشی، نحوه اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیما» و دیگر قوانین مربوط جهت ارائه به مجلس شورای اسلامی،
 - بررسی و تصویب سازوکار تعامل اثربخش و مطلوب رسانه ملی با قوای سه‌گانه کشور،
 - بررسی و چگونگی اصلاح قوانین موجود مربوط به سازمان و نیز تدوین و تصویب پیش‌نویس «قانون خط‌مشی نحوه اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیما» و دیگر قوانین مربوط جهت ارائه به مجلس شورای اسلامی،
 - بررسی و تصویب سازوکار تعامل اثربخش و مطلوب رسانه ملی با قوای سه‌گانه کشور،
 - بررسی و چگونگی اصلاح و بهسازی ساختار کلان سازمان و تصویب نمودار تشکیلاتی آن،
 - بررسی و تصویب چگونگی فعال‌سازی و استفاده از ظرفیت بخش‌های خصوصی و عمومی در تولید محتوا تحت نظارت سازمان،
 - تصویب حدود و چگونگی برون‌سپاری برخی از وظایف و تکالیف غیرذاتی سازمان،
 - بررسی و تصویب «سند تحول رسانه ملی» شامل طرح‌های کلان از قبیل «ایجاد تحول در چرخه مهندسی و مدیریت پیام» «اصلاح و تحول در سرمایه انسانی سازمان»، ایجاد تحول در امر نظارت و ارزشیابی عملکرد سازمان»،
 - بررسی و تصویب طرح‌های فعال‌سازی صدا و سیما در فضای مجازی و تصویب سیاست‌های کلان تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر در این عرصه،
 - بررسی و تصویب برنامه و بودجه سالانه سازمان،
 - تصویب صورت عملکرد مالی و گزارش‌های سالانه حسابرسی از سازمان و مؤسسات و شرکت‌های تابعه ارائه شده از سوی بازرس قانونی سازمان،

- تصویب آیین‌نامه مالی معاملاتی اداری و استخدامی سازمان،
- بررسی گزارش‌ها و پیشنهادهای شورای نظارت بر سازمان و اتخاذ تصمیم در خصوص آنها.
- تبصره «۱» - رئیس و اعضای این شورا توسط مقام رهبری انتخاب می‌شوند.
- تبصره «۲» - نحوه اداره و تشکیل جلسات برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب شورا می‌رسد.
- ماده (۶) - شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما براساس اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی تشکیل شده است و دارای وظایف زیر است:
- الف) نظارت بر نحوه اجرای ضوابط مالی و اداری،
- ب) نظارت بر نحوه اجرای سیاست‌های فرهنگی، هنر، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی،
- پ) نظارت بر نحوه اجرای برنامه درازمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت،
- ت) نظارت بر نحوه اجرای بودجه مصوب،
- ث) نظارت بر نحوه اجرای مصوبات شورای عالی سیاستگذاری.
- تبصره «۱» - چنانچه شورای نظارت به تخلفی برخورد کند به شورای عالی سیاستگذاری گزارش می‌دهد.
- تبصره «۲» - هریک از اعضای شورای نظارت می‌تواند درباره وظایف رئیس سازمان در جلسه رسمی شورا از او سؤال کند پاسخ رئیس سازمان از نظر قانع شدن یا نشدن به رأی گذاشته می‌شود و چنانچه اکثریت مطلق اعضای شورای از پاسخ رئیس سازمان قانع نشوند نتیجه را به شورای عالی سیاستگذاری منعکس می‌نماید.
- تبصره «۳» - شورای نظارت در مورد بندهای «الف» تا «ث» گزارش سالانه به شورای عالی سیاستگذاری می‌دهد.
- تبصره «۴» - بودجه شورای نظارت به تصویب شورای عالی سیاستگذاری می‌رسد و در قوانین بودجه سالانه دارای ردیف مستقل است.
- ماده (۷) - شورای نظارت می‌تواند در راستای انجام وظایف قانونی خود بازرسان تخصصی تعیین کند سازمان مکلف است با بازرسان مذکور همکاری لازم را داشته باشد و تسهیلات لازم برای انجام بازرسی آنها در محل بازرسی را فراهم نماید.
- ماده (۸) - نحوه نظارت و بازرسی شورای نظارت به تصویب شورای عالی سیاستگذاری می‌رسد.
- ماده (۹) - رئیس سازمان موظف به اجرای مصوبات شورای عالی سیاستگذاری و دادن گزارش به شورای نظارت و شورای عالی سیاستگذاری می‌باشد.
- ماده (۱۰) - سازمان مکلف است براساس مصوبات شورای عالی سیاستگذاری شرکت‌ها و سازمان‌های تابع غیرحاکمیتی خود را به بخش غیردولتی واگذار (برون‌سپاری) نماید موارد استثنا در واگذاری با صلاحدید و تصویب شورای عالی سیاستگذاری می‌باشد.
- ماده (۱۱) - سازمان صدا و سیما می‌تواند با مشارکت بخش خصوصی داخلی و خارجی به تأسیس شبکه بین‌المللی مبادرت ورزد ضوابط و چگونگی این امر به تصویب شورای عالی سیاستگذاری می‌رسد.

ماده (۱۲) - صدور مجوز و تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی منحصرأ برعهده سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی است. سیاست‌های کلان مربوط به این امر توسط شورای عالی سیاستگذاری سازمان تعیین و تصویب می‌شود.

تبصره «۱» - بدین منظور سازمان صدا و سیما در زیرمجموعه خود اقدام به تأسیس سازمان تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی می‌کند.

تبصره «۲» - نیروی انتظامی و حاکم قضایی به منظور ایجاد انضباط محتوایی و مسئولیت‌پذیری فعالان عرصه صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی و جلوگیری از هر نوع فعالیت غیرقانونی در این زمینه موظف به انجام پشتیبانی‌های لازم از مصوبات سازمان تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی هستند.

تبصره «۳» - دستورالعمل انضباطی مانند جرائم نقدی و غیرنقدی و یا ارجاع امور مربوطه به قوه قضائیه و لغو یا معلق نمودن پروانه بهره‌برداری بنا به پیشنهاد رئیس سازمان صدا و سیما و تصویب شورای عالی سیاستگذاری می‌باشد.

ماده (۱۳) - مالکیت و مدیریت فضای فرکانسی در اختیار صدا و سیما برعهده این سازمان می‌باشد.

ماده (۱۴) - نحوه هزینه‌کرد اعتبارات تخصیصی به سازمان براساس مقرراتی است که به تصویب شورای عالی سیاستگذاری می‌رسد.

ماده (۱۵) - منابع مالی و اعتباری سازمان به شرح زیر است:

- درآمدهای ناشی از واگذاری حق بخش توزیع و فروش محصولات،
- درآمدهای ناشی از عرضه خدمات رسانه‌ای و فنی مهندسی در سطح ملی و بین‌المللی،
- کمک‌های نقدی یا غیرنقدی (اعم از هدیه و غیر آن) اشخاص حقیقی و حقوقی،
- وجوه حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد بر نیاز، مستهلک شده و اسقاطی سازمان،
- درآمدهای حاصل از ارائه خدمات صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی و خدمات مربوط به صدور مجوز به ارائه‌دهندگان این خدمات،

- سایر وجوهی که طبق قانون یا مقررات مربوط باید به سازمان پرداخت شود.

ماده (۱۶) - کلیه درآمدها و هزینه‌های سازمان در بودجه کل کشور پیش‌بینی می‌شود کلیه درآمدهای سازمان به خزانه کل کشور واریز به سازمان عودت داده می‌شود و کلیه اعتبارات مصوب سازمان در بودجه کل کشور.

ماده (۱۷) - در اجرای وظایف سازمان واگذاری بلاعوض یا امانی اموال منقول و غیرمنقول سازمان به هریک از وزارتخانه‌ها مؤسسات دولتی و سایر نهادهای فرهنگی و مرتبط با پیشنهاد رئیس سازمان و تصویب شورای عالی سیاستگذاری بلامانع است.

ماده (۱۸) - رئیس سازمان می‌تواند با در نظر داشتن غبطه و یا صرفه و صلاح سازمان نسبت به فروش و

معاوضه و سایر عقود معوض در خصوص اموال در اختیار سازمان با رعایت قوانین مربوط اقدام کند و جوه حاصله به خزانه واریز و به سازمان عودت می‌شود.

ماده (۱۹) - تملک اراضی و املاک موردنیاز سازمان برای طرح‌های عمرانی در راستای اجرای وظایف سازمان طبق «قانون نحوه خرد و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷» و اصلاحات و الحاقات بعدی آن انجام می‌شود.

ماده (۲۰) - فروش و واگذاری املاک و اراضی که دولت در اختیار سازمان قرار داده است با رعایت صرفه و صلاح سازمان موکول به پیشنهاد رئیس سازمان و اجازه شورای عالی سیاستگذاری است.

ماده (۲۱) - قلمرو فعالیت‌های اقتصادی و غیر رادیو - تلویزیونی سازمان به شرح زیر تعیین می‌شود:

مالکیت سرمایه‌گذاری و مدیریت برای سازمان در فعالیت‌ها و بنگاه‌های موضوع گروه یک و دو ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و شرکت‌ها و مؤسسات غیر رادیو تلویزیونی اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأسیس مؤسسه و یا شرکت دولتی، مشارکت با بخش‌های خصوصی و تعاونی و بخش عمومی غیردولتی به هر نحو و به هر میزان ممنوع است موارد استثنا و خاص مرتبط با وظایف ذاتی سازمان که ضرورت آن به تصویب شورای عالی سیاستگذاری برسد بلامانع می‌باشد.

ماده (۲۲) - صندوق بازنشستگی کارکنان سازمان دارای شخصیت مستقل حقوقی بوده و طبق اساسنامه‌ای که به تصویب شورای عالی سیاستگذاری می‌رسد فعالیت می‌نماید و دولت مکلف است اعتبارات مورد نیاز ناشی از اجرای الزامات قانونی منجر به افزایش حقوق و مزایای بازنشستگان را در لایحه بودجه سالانه پیش‌بینی و از طریق سازمان به صندوق پرداخت کند. سازمان مکلف است به منظور تأمین اهداف صندوق، کمک‌های لازم اعم از جوه اموال منقول و غیرمنقول را تأمین کند.

ماده (۲۳) - بازرس (حسابرس) سازمان از بین اشخاص متعهد آگاه و ملتزم به وظایف دینی که در امور حسابداری دارای اطلاعات و تجارب کافی باشد از طرف رئیس سازمان برای مدت دو سال انتخاب می‌شود و تجدید انتخاب او بلامانع است.

تبصره - در صورت فوت یا استعفا یا تغییر و برکناری حسابرس، رئیس سازمان ظرف یک ماه شخص واجد صلاحیتی را به جای او انتخاب خواهد کرد.

ماده (۲۴) - سازمان از پرداخت هرگونه عوارض به شهرداری اعم از نوسازی، پروانه ساختمانی، پسماند، آگهی بازرگانی و غیره معاف می‌باشد.

تبصره «۱» - مقامات مسئول در محدوده قانونی و نیز خارج از محدود قانونی شهرها بنا بر الزامات فنی و جغرافیایی سازمان موظفند بدون الزام سازمان به رعایت کاربری املاک و اراضی و نیز دریافت وجه از آن، مجوز لازم را برای احداث تأسیسات و ساختمان‌های مورد نیاز سازمان صادر کنند.

تبصره «۲» - احداث هرگونه بنا اعیانی، تأسیسات و تجهیزات دارای تشعشع در اراضی واقع در حریم قانونی سازمان توسط سایر اشخاص در سراسر کشور ممنوع است. اشخاص حقیقی یا حقوقی ذی‌ربط

موظفند ضمن رعایت حریم قانونی، حسب مورد نسبت به اخذ مجوز از سازمان اقدام نمایند.

ماده (۲۵) - فعالیت‌های سازمان در زمره فعالیت فرهنگی، دینی، اجتماعی، آموزشی، سیاسی و ورزشی، حاکمیتی می‌باشد و از کلیه امتیازات قانونی از جمله: ترجیحات، تخفیفات و معافیت‌های مربوط به فعالیت‌های ذکر شده در قوانین مختلف کشور اعم از مالیاتی و غیر آنکه برقرار شده یا می‌شود برخوردار می‌باشد.

ماده (۲۶) - مالکیت معنوی و مادی کلیه محصولات و تولیدات سازمان اعم از پخش شده، پخش نشده، آرشیوی که مستقیماً و غیر آن تهیه و تأمین شود متعلق به سازمان است و هر گونه استفاده سایر اشخاص حقیقی و حقوقی از این برنامه‌ها بدون کسب اجازه از سازمان ممنوع است.

تبصره «۱» - حقوق معنوی سازمان عبارت است از حق انحصاری بر نام و تمامیت آثاری که متعلق به سازمان است. این حقوق محدود به زمان و مکان نیست و غیرقابل انتقال است.

تبصره «۲» - حقوق مادی سازمان نسبت به آثار و برنامه‌ها عبارت است از حق انحصاری بخش مجدد، تکثیر، تثبیت در دسترس عموم قرار دادن فروش و اجاره کلیه آثار و محصولات خود سازمان می‌تواند تمام یا بخشی از این حقوق را به غیر واگذار کند. از قبیل تهیه فیلم سینمایی تلویزیونی و نظایر آن نمایش صحنه‌ای مانند تئاتر، عروسک‌گردانی و سایر نمایش‌ها ضبط دیداری، شنیداری یا دیداری شنیداری اثر بر روی حامل‌های داده بخش از رادیو و تلویزیون‌های سایر کشورها ترجمه تکثیر، مدت حمایت از حقوق مادی تا ۵۰ سال پس از نخستین پخش اثر خواهد بود.

ماده (۲۷) - آثار و محصولات سازمان شامل کلیه آثار مالکیت فکر در زمینه ادبی - هنری و صنعتی و نه محدود به آثار سمعی، بصری، سمعی و بصری کتاب‌ها مقالات علمی آثار موسیقایی نرم‌افزارهای رایانه‌ای، اپلیکیشن‌ها، پایگاه‌های داده، عروسک، دکور صحنه، طراحی لباس، نام تجاری، علامت، لوگو و نامه دامنه می‌شود که از طریق استخدام سفارش یا هر رابطه قراردادی دیگری تهیه و تولید یا خریداری شده باشد.

تبصره «۱» - کلیه محصولات سازمان بدون نیاز به ثبت در مراجع مربوط از حمایت قانون برخوردار هستند.

تبصره «۲» - ثبت هر نوع علائم و نام تجاری گمراه‌کننده و یا مشابه با علائم نام‌ها یا شخصیت‌های مربوط به برنامه‌ها و آثار سازمان ممنوع و بی‌اعتبار است.

تبصره «۳» - ثبت هر نوع نام دامنه گمراه‌کننده و یا مشابه با نام‌ها و یا شخصیت‌های مربوط به برنامه‌ها و آثار سازمان ممنوع و بی‌اعتبار است.

تبصره «۴» - مرکز ثبت دامنه کشوری ایران (ایر نیک) موظف است جهت حفظ نظم و حقوق عمومی نام دامنه‌هایی را که شبیه ارتباط با سازمان ایجاد کرده و گمراه‌کننده هستند به سازمان انتقال دهد.

تبصره «۵» - هر شخص حقیقی یا حقوقی بدون کسب اذن یا اخذ اجازه عالم‌اً عامداً محتوای متعلق به سازمان را نشر پخش یا عرضه کند مجرم بوده و ملزم به جبران خسارت وارده و احتمالی خواهد بود مراجع قضایی موظفند ضمن رسیدگی به شکایات شاکی، نسبت به جلوگیری از نشر و عرضه بیشتر اقدام

به صدور دستور موقت نمایند.

ماده (۲۸) - از تاریخ تصویب این قانون، قانون اساسنامه مصوب ۱۳۶۲/۷/۲۷، قانون اداره صدا و سیما مصوب ۱۳۵۹/۱۰/۸ و قانون شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما مصوب ۱۳۷۰/۷/۱۱ لغو می‌گردد و قانون خط‌مشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما و نیز ماده‌واحد مصوب ۱۳۸۸/۳/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام به قوت خود باقی است.

پیوست ۷- گزارش کمیسیون فرهنگی

گزارش یک‌شوری

شماره ۵۸۴۱۱

تاریخ ۱۳۹۷/۷/۱۵

گزارش کمیسیون فرهنگی به مجلس شورای اسلامی

طرح اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران به شماره چاپ ۴۷۰ و طرح خط‌مشی و اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و نظارت بر آن به شماره چاپ ۳۹۰ که به این کمیسیون به‌عنوان اصلی ارجاع شده بود، در اجرای تبصره «۱» ماده (۱۴۳) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به‌دلیل مشترک بودن موضوع، ادغام و در کمیته مربوطه با حضور نمایندگان دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس مورد بررسی قرار گرفت و سپس گزارش آن در جلسات متعدد کمیسیون مطرح و بعد از بحث و بررسی با اصلاحاتی در عنوان و متن به‌شرح زیر به تصویب رسید. اینک گزارش آن در اجرای ماده (۱۴۳) قانون آیین‌نامه داخلی به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود. ضمناً گزارش کمیسیون‌های فرعی اجتماعی، اقتصادی، امنیت ملی و سیاست خارجی، برنامه و بودجه و محاسبات، امور داخلی کشور و شوراها، صنایع و معادن و قضایی و حقوقی تا این تاریخ واصل نشده است.

رئیس کمیسیون فرهنگی

احمد مازنی

طرح خط مشی، اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

- ماده (۱) - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران که در این قانون به‌طور اختصار «سازمان» نامیده می‌شود، مؤسسه‌ای با شخصیت حقوقی مستقل است. این سازمان تابع قوانین و مقررات حاکم بر مؤسسات دولتی است مگر در مواردی که در این قانون حکم خاصی ذکر شده باشد.
- ماده (۲) - خط‌مشی، اصول و ارزش‌های حاکم بر برنامه‌های سازمان به‌شرح زیر است:
۱. تلاش برای تحقق ارزش‌های اسلامی، قانون اساسی، اندیشه امام خمینی (ره) و سیاست‌های ابلاغی مقام رهبری در سطح جامعه و حاکمیت آن در سازمان،
 ۲. حفظ و اعتلای فرهنگ و هویت و سبک زندگی اسلامی. ایرانی،
 ۳. تحکیم وحدت و انسجام ملی و حفظ فرهنگ، زبان و منزلت اقوام ایرانی،
 ۴. صیانت از فرهنگ، هنر و تمدن اسلامی - ایرانی و خط و زبان فارسی،
 ۵. تقریب مذاهب اسلامی و رعایت حقوق اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی،
 ۶. تلاش برای تأمین و توسعه آزادی بیان، نشر افکار و تضارب آراء در چارچوب قانون اساسی و قوانین موضوعه،
 ۷. بسیج عمومی و راهبری جامعه در جهت پیشبرد سیاست‌های کلان نظام و زمینه‌سازی برای دستیابی به خودکفایی،
 ۸. آموزش و ترویج حقوق شهروندی و آشنا کردن مردم با حقوق و تکالیف فردی و اجتماعی مندرج در قانون اساسی و قوانین موضوعه،
 ۹. آموزش مهارت‌های زندگی در جهت پیشگیری و درمان آسیب‌های اجتماعی،
 ۱۰. ترویج روح امید، نشاط، اعتماد، تلاش، استقامت و ایثار و ترغیب مردم به حضور فعال در عرصه‌های مختلف،
 ۱۱. ترویج فرهنگ جهاد، ایثار و شهادت و زنده نگاه‌داشتن یاد و خاطره شهدا و ایثارگران انقلاب اسلامی،
 ۱۲. ترویج امر به معروف و نهی از منکر و تقویت روحیه نقد منصفانه و انتقادپذیری و پاسخگویی در مردم و مسئولان،
 ۱۳. کمک به ارتقای توان و آمادگی دفاعی کشور برای مقابله با بحران‌ها،
 ۱۴. تلاش در جهت رشد متعادل جامعه از نظر اعتقادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و دفاعی،
 ۱۵. رعایت بی‌طرفی در رقابت‌های سیاسی و جناحی،
 ۱۶. تقویت جایگاه نهاد خانواده و مقام والای زن در جامعه اسلامی و پرهیز از استفاده ابزاری از زنان در برنامه‌های مختلف،
 ۱۷. توجه به نیازها و علایق گروه‌های مختلف به‌ویژه کودکان، نوجوانان و جوانان،
 ۱۸. ترویج فرهنگ گفتگو و کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی،
 ۱۹. رعایت اصول عزت، حکمت و مصلحت در روابط بین‌الملل، تبیین سیاست‌های نظام در قبال دولت‌ها و

- ملت‌ها و حمایت از مقاومت اسلامی و جنبش‌های آزادی‌بخش و ضد استکباری به‌ویژه در برنامه‌های برون‌مرزی،
۲۰. تولید و کسب اخبار از منابع موثق و اطلاع‌رسانی به‌هنگام، صحیح، دقیق و مؤثر از رویدادهای داخلی و خارجی و تحلیل آن،
۲۱. ترویج گفت‌وگو عدالت‌خواهی در سطح جامعه و تحکیم عدالت در ابعاد سیاسی، اقتصادی، قضایی و اجتماعی،
۲۲. اهتمام به امر پژوهش در کلیه رویکردها، نظام‌ها، رویه‌ها، برنامه‌ها و محصولات سازمان،
۲۳. افزایش کمی و کیفی ضریب نفوذ رسانه ملی و جلب اعتماد و رضایت عمومی در جهت تبدیل شدن به رسانه مرجع و اطمینان‌بخش،
۲۴. استفاده حداکثری از ظرفیت رسانه‌های نوین و ارائه خدمات چندرسانه‌ای فراگیر،
۲۵. افزایش توان مهندسی و مدیریت پیام به نحو کارآمد و اثربخش در تمامی زنجیره پیام،
۲۶. ترویج فرهنگ تولید و کارآفرینی و ارتقای کیفیت محصولات داخلی و الگوی صحیح مصرف،
۲۷. کمک به ارتقای کارآمدی نظام، چابک‌سازی ساختارها و توسعه دولت الکترونیک،
۲۸. چابک‌سازی سازمان و برون‌سپاری وظایف غیرحاکمیتی و کمک به ایجاد و تقویت بخش خصوصی در تولید و پخش برنامه،
۲۹. شفافیت، پاسخگویی و نظارت‌پذیری سازمان،
۳۰. بهره‌گیری از رشته‌های مختلف هنر اسلامی- ایرانی و پرهیز از تولید و پخش آثار مبتذل و لپه‌وی،
۳۱. مقابله با هرگونه ابتذال، سطحی‌نگری و تهاجم فرهنگی بیگانه و جنگ نرم دشمنان جمهوری اسلامی ایران،
۳۲. اهتمام به طنز صحیح، سازنده و فاخر در جهت ایجاد روحیه شاد در بین مردم با پرهیز از تمسخر، ابتذال و بی‌بندوباری،
۳۳. بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی و پژوهشی اندیشمندان حوزه و دانشگاه به‌ویژه اصحاب فرهنگ و هنر در زمینه‌های مختلف مأموریت سازمان،
۳۴. پرهیز از ترویج تجمل‌گرایی و اهتمام به حمایت و همدردی با اقشار محروم در تمام برنامه‌ها،
۳۵. ارتقا و تعمیق معرفت دینی، اخلاق فاضله و ترویج فرهنگ مهدویت،
۳۶. پرهیز از هرگونه برنامه‌سازی توأم با بدآموزی در اندیشه، رفتار و اخلاق،
۳۷. اهتمام به امر سلامت و ارتقای بهداشت روانی جامعه،
۳۸. ایجاد فرصت‌های برابر در دسترسی به خدمات و فرصت‌های ایجاد شده توسط سازمان در تأمین برنامه‌ها و زیرساخت‌ها،
۳۹. اهتمام به افزایش سواد رسانه‌ای و مهارت‌های دیجیتالی جامعه،
۴۰. حمایت از کسب‌وکارهای دیجیتالی داخلی،
۴۱. تلاش در جهت شناسایی و شکوفایی استعدادها، خلاقیت‌ها و حمایت از اختراعات، ابتکارات و نوآوری‌های سازنده در تولید و پخش برنامه‌ها،
۴۲. رعایت حقوق مادی و معنوی صاحبان آثار و مراقبت از مالکیت مادی و معنوی آثار تولیدی صدا و سیما

با رعایت قوانین و مقررات مربوط به گردش آزاد اطلاعات.

ماده (۳) - مسئولیت صدور مجوز و تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی و نظارت بر آن منحصراً برعهده سازمان است.

تبصره «۱» - صوت و تصویر فراگیر عبارت است از پخش گسترده یا ایجاد قابلیت پخش گسترده محتوای صوتی و تصویری یا ترکیبی از آنها که به صورت یک‌سویه و برای مخاطب عام بوده، الزامی به شناسایی مخاطب نباشد و محتوای توزیع‌شده، زنده بوده یا جدول پخش زمانی داشته باشد.

تبصره «۲» - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مسئول تأمین زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات برای انتشار صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی است.

تبصره «۳» - آیین‌نامه اجرایی تنظیم مقررات موضوع این ماده با رعایت اصل پرهیز از تعارض منافع ظرف مدت سه ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون، توسط سازمان صدا و سیما با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تهیه شده و به تصویب شورای عالی فضای مجازی می‌رسد.

ماده (۴) - ارکان سازمان عبارتند از:

۱. هیئت امناء،

۲. رئیس،

۳. شورای نظارت.

ماده (۵) - هیئت امنای سازمان از افراد زیر تشکیل می‌شود:

۱. رئیس سازمان،

۲. چهار نفر از اشخاص حقیقی یا حقوقی که توسط مقام رهبری برای مدت پنج‌سال منصوب می‌شوند. رئیس هیئت‌امنا از میان اعضای هیئت توسط مقام رهبری منصوب می‌شود.

ماده (۶) - وظایف هیئت‌امنا به شرح زیر است:

۱. تصویب راهبردها و سیاست‌های کلی سازمان،

۲. تصویب برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت (یک‌ساله) سازمان،

۳. تصویب ضوابط کلی نظارت و ارزشیابی عملکرد واحدهای مختلف سازمان،

۴. تصویب ضوابط کلی آرایش رسانه‌ای سازمان در حوزه ملی، منطقه‌ای و برون‌مرزی،

۵. بررسی و اتخاذ تصمیم درباره پیشنهادها و پیشنهادهای رئیس سازمان،

۶. تصویب بودجه سنواتی سازمان برای ارائه به هیئت وزیران،

۷. تصویب تشکیلات سازمان،

۸. تصویب ضوابط اجرایی، مالی، معاملاتی و استخدامی سازمان،

۹. تصویب راهبردهای لازم به منظور انعکاس ساختارمند و مستمر نظارت مردم در موضوعات مختلف از طریق رسانه ملی،

۱۰. طراحی و تصویب راهبردهای تعامل اثربخش و مطلوب سازمان با قوای سه‌گانه و سایر ارکان نظام. تبصره «۱»- مصوبات هیئت‌امنا در موارد فوق‌الذکر برای رئیس سازمان لازم‌الاجراست. تبصره «۲»- اعضای شورای نظارت، بدون حق رأی و به‌عنوان ناظر می‌توانند در جلسات هیئت‌امنا شرکت کنند. ماده (۷)- مبنای تصمیم‌گیری در هیئت‌امنا اکثریت مطلق از کل اعضا است و براساس آیین‌نامه داخلی هیئت‌امنا عمل می‌شود.

ماده (۸)- وظایف رئیس سازمان عبارت است از:

۱. تهیه پیش‌نویس راهبردها و سیاست‌های کلی سازمان برای تصویب در هیئت‌امنا،
۲. تهیه و ارائه پیش‌نویس برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت سازمان برای تصویب در هیئت‌امنا،
۳. تهیه و ارائه پیش‌نویس چهارچوب کلی نظارت و ارزشیابی عملکرد واحدهای مختلف سازمان برای تصویب در هیئت‌امنا،
۴. تهیه پیش‌نویس و ارائه چهارچوب کلی آرایش رسانه‌ای سازمان در حوزه ملی، منطقه‌ای و برون‌مرزی برای تصویب در هیئت‌امنا،
۵. تهیه و ارائه پیش‌نویس بودجه سنواتی سازمان برای تصویب در هیئت‌امنا،
۶. تهیه طرح پیشنهادی در خصوص تشکیلات سازمان برای تصویب در هیئت‌امنا،
۷. تهیه و ارائه پیشنهاد ضوابط اجرایی، مالی، معاملاتی و استخدامی سازمان برای تصویب در هیئت‌امنا،
۸. بهبود چرخه مهندسی و مدیریت پیام سازمان،
۹. اجرای دقیق برنامه و بودجه سنواتی سازمان،
۱۰. نصب و عزل معاونان و مدیران سازمان،

۱۱. عقد قرارداد با اشخاص حقیقی و حقوقی و نمایندگی سازمان در مراجع اداری و قضایی و انتخاب وکیل با حق توکیل به غیر و پایان دادن به دعاوی از طریق مصالحه و نیز ارجاع به داوری در قراردادهای داخلی و خارجی در چهارچوب قوانین و مقررات و تصویب هیئت‌امنا با رعایت اصول هفتاد و هفتم (۷۷)، یکصد و بیست و پنجم (۱۲۵) و یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی.

ماده (۹)- شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما که براساس اصل یکصد و هفتاد و پنجم (۱۷۵) قانون اساسی تشکیل شده است نقش بازرسی هیئت‌امنا را دارد و بر حسن اجرای کلیه امور سازمان نظارت می‌کند و حق دسترسی به کلیه اطلاعات سازمان را دارد و دارای وظایف زیر است:

۱. نظارت بر نحوه اجرای ضوابط مالی، اداری و استخدامی،
۲. نظارت بر نحوه اجرای سیاست‌های فرهنگی، هنری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی،
۳. نظارت بر نحوه اجرای برنامه بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت،
۴. نظارت بر نحوه اجرای بودجه مصوب،
۵. نظارت بر نحوه اجرای مصوبات هیئت‌امنا،
۶. نظارت بر نحوه رسیدگی به شکایات.

تبصره «۱»- شورای نظارت در انجام وظایف خود می‌تواند از کارشناسان خبره در هر رشته استفاده کند.

تبصره «۲»- در اجرای بند «ب»، شورای نظارت می‌تواند حسب مورد بر مراحل ساخت برنامه‌های سازمان صدا و سیما نظارت داشته باشد.

تبصره «۳»- چنانچه شورای نظارت به تخلفی برخورد کند، ضمن ارائه گزارش به هیئت‌امنا می‌تواند تصمیمات زیر را اتخاذ کند:

الف) تذکر به رئیس سازمان و ارائه توصیه‌های لازم،

ب) گزارش به مقام رهبری،

پ) گزارش به رؤسای قوای سه‌گانه،

ت) گزارش موضوع به مراجع ذی‌صلاح،

ث) گزارش به کمیسیون اصل نودم (۹۰) مجلس شورای اسلامی.

تبصره «۴»- شورای نظارت می‌تواند درباره وظایف رئیس سازمان در جلسه رسمی شورا از او سؤال کند. پاسخ رئیس سازمان از نظر قانع شدن یا نشدن به رأی گذاشته می‌شود. چنانچه اکثریت مطلق اعضای شورا (چهار نفر) از پاسخ رئیس سازمان قانع نشوند رئیس شورا موظف است گزارش‌ها و پیشنهادهای مصوب شورا را به هیئت‌امنا ارسال کند.

تبصره «۵»- شورای نظارت گزارش سالانه‌ای در مورد بندهای «الف» تا «ج» به هیئت‌امنا ارائه می‌دهد.

تبصره «۶»- بودجه شورای نظارت در قوانین بودجه سالانه دارای ردیف مستقل می‌باشد.

تبصره «۷»- رئیس سازمان موظف است امکان دسترسی برخط به کلیه سامانه‌های مختلف اطلاعاتی و گزارش‌دهی را برای شورا فراهم کند. شورای نظارت حق دسترسی به کلیه اطلاعات سازمان را دارد.

تبصره «۸»- مراجع ذی‌صلاح اداری و قضایی در روند رسیدگی خود به پرونده‌های مربوط به سازمان موظف به استعلام از شورای نظارت هستند و شورای نظارت می‌تواند در مسائل مرتبط با سازمان از مراجع ذی‌صلاح اداری و قضایی استعلام کند.

ماده (۱۰)- شورای نظارت می‌تواند در راستای انجام وظایف قانونی خود بازرسان تخصصی تعیین کند. سازمان مکلف است با بازرسان مذکور همکاری لازم را داشته باشد و تسهیلات لازم را برای استقرار آنها در محل بازرسی فراهم کند.

تبصره- بازرسان اعزامی در انجام وظایف خود حق دخالت در امور اجرایی از قبیل عزل و نصب کارکنان و مسئولان سازمان و جذب نیروی انسانی در سازمان را ندارند.

ماده (۱۱)- شورای نظارت می‌تواند در صورت وقوع تخلف، با حضور رئیس سازمان یکی از تصمیمات زیر را اتخاذ کند:

۱. پیشنهاد توقف تولید یا پخش یک برنامه به‌طور موقت یا دائم،
۲. پیشنهاد پخش یک برنامه پخش‌نشده یا پخش مجدد یک برنامه اصلاح‌شده،

۳. پیشنهاد اصلاح عملکرد یا رویه خلاف قانون و اتخاذ تدابیر جبرانی مناسب.
- ماده (۱۲)- رئیس سازمان موظف به اجرای مصوبات هیئت‌امنا و ارائه گزارش‌های حداکثر شش‌ماهه به شورای نظارت و هیئت‌امنا می‌باشد.
- ماده (۱۳)- رئیس سازمان موظف است در اجرای سیاست‌های اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی:
۱. تمامی شرکت‌ها و مؤسسات تابع سازمان قابل واگذاری به تصویب هیئت‌امنا را ظرف مدت پنج سال از زمان ابلاغ این قانون به بخش غیردولتی واگذار کند.
 ۲. بخش‌های مختلف قابل واگذاری سازمان غیر از «پخش» را با تصویب هیئت‌امنا به بخش غیردولتی واگذار کند.
- تبصره «۱»- نحوه واگذاری مطابق ضوابطی است که به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.
- تبصره «۲»- سازمان موظف است سهم، سهم‌الشرکه و حق تقدم ناشی از سهم خود در شرکت‌ها، بنگاه‌ها و مؤسسات خارج از وظایف ذاتی خود را تا پایان قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ واگذار کند.
- ماده (۱۴)- بخش خصوصی صرفاً می‌تواند با اجازه سازمان در همه بسترهای انتشاری و در چهارچوب مقررات مصوب هیئت‌امنا رادیو و تلویزیون فراگیر تأسیس کند.
- تبصره «۱»- بخش خصوصی صرفاً می‌تواند در چهارچوب مجوز سازمان با رعایت ضوابط اسلامی و مصالح ملی، در یک یا چند حوزه برنامه پخش کند.
- تبصره «۲»- اساسنامه شبکه پخش فراگیر خصوصی رادیویی و تلویزیونی و صلاحیت مؤسسان و مدیران مسئول و مجوز فعالیت آن باید به تصویب هیئت‌امنا سازمان برسد.
- تبصره «۳»- نظارت و رسیدگی به تخلفات این‌گونه شبکه‌ها براساس ضوابطی است که به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.
- ماده (۱۵)- سازمان صدا و سیما می‌تواند با مشارکت بخش خصوصی داخلی و خارجی به تأسیس شبکه بین‌المللی مبادرت ورزد. ضوابط و چگونگی اجرای این ماده به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.
- تبصره- نحوه پخش و تبادل برنامه‌های شبکه‌های بین‌المللی و شبکه‌های خارجی در شبکه‌های داخل کشور براساس ضوابطی است که به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.
- ماده (۱۶)- منابع مالی و اعتباری سازمان به شرح زیر است:
۱. مبالغ دریافتی از بودجه عمومی کل کشور در قالب اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و نیز سایر وجوهی که طبق قوانین و مقررات در اختیار سازمان قرار می‌گیرد.
 ۲. درآمدهای ناشی از واگذاری حق پخش،
 ۳. درآمدهای ناشی از توزیع و فروش محصولات،
 ۴. درآمدهای ناشی از عرضه خدمات رسانه‌ای و فنی و مهندسی در سطح ملی و بین‌المللی،
 ۵. درآمدهای ناشی از برنامه‌های تبلیغاتی و پخش آگهی‌های بازرگانی،

۶. درآمدهای ناشی از واگذاری حقوق مادی ناشی از مالکیت معنوی در سطح ملی و بین‌المللی،
۷. کمک‌های نقدی یا غیرنقدی اشخاص حقوقی و حقیقی،
۸. وجوه حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد بر نیاز، مستهلک شده و اسقاطی سازمان،
۹. درآمد ناشی از حق امتیاز و حق ارائه خدمات پخش رادیو و تلویزیون فراگیر.
- ماده (۱۷) - کلیه درآمدها و هزینه‌های سازمان در بودجه کل کشور پیش‌بینی و درآمدها به خزانه کل کشور واریز می‌شود.
- ماده (۱۸) - در اجرای وظایف سازمان، واگذاری بلاعوض اموال غیرمنقول سازمان به هریک از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی با پیشنهاد رئیس سازمان و تصویب هیئت‌امنا بلامانع است.
- ماده (۱۹) - رئیس سازمان می‌تواند با در نظر داشتن غبطه و یا صرفه و صلاح سازمان نسبت به فروش، معاوضه و سایر عقود معوض در خصوص اموال سازمان، با رعایت قوانین مربوط و تصویب هیئت‌امنا اقدام کند. وجوه حاصله به خزانه واریز می‌شود.
- ماده (۲۰) - تملک اراضی و املاک مورد نیاز سازمان برای طرح‌های عمرانی در راستای اجرای وظایف سازمان طبق «قانون نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن» انجام می‌شود.
- ماده (۲۱) - صندوق بازنشستگی کارکنان سازمان، دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و طبق اساسنامه صندوق فعالیت می‌کند. دولت مکلف است اعتبارات مورد نیاز ناشی از اجرای الزامات قانونی را که منجر به افزایش حقوق و مزایای بازنشستگان می‌شود در لایحه بودجه سالانه پیش‌بینی و از طریق سازمان به صندوق پرداخت کند. سازمان مکلف است به‌منظور تأمین اهداف صندوق، کمک‌های لازم اعم از وجوه، اموال منقول و غیرمنقول را تأمین کند.
- تبصره - اصلاحیه اساسنامه صندوق براساس پیشنهاد صندوق ظرف مدت شش‌ماه از تاریخ تصویب این قانون به تصویب هیئت‌امنای سازمان می‌رسد.
- ماده (۲۲) - از تاریخ تصویب این قانون، قانون اساسنامه سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۲/۷/۲۷، قانون اداره صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱۰/۸، مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص نحوه اجرای اصل یکصد و هفتاد و پنجم (۱۷۵) قانون اساسی در بخش نظارت مصوب ۱۳۷۰/۷/۱۱ و قانون خط‌مشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۷ لغو می‌گردد و قانون الحاق یک ماده و دو تبصره به قانون اساسنامه سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۲) مصوب ۱۳۸۸/۳/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام به قوت خود باقی است.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۰۴۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مسائل اداره و نظارت بر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
(تحلیل محتوای پیش‌نویس‌های قانونی)

نام دفتر: مطالعات آموزش و فرهنگ (گروه رسانه)

تهیه و تدوین: سینا کلهر

همکاران: امین طیب‌طاهر، صادق ستاری‌فرد

ناظر علمی: —

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۲/۲۳